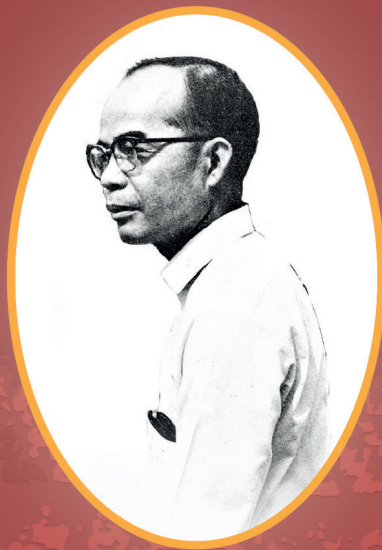

Stamug Mangkothak
100

หนึ่งในร้อย

หนังสือที่ระลึกในวาระครบรอบ 100 ปี ชาตกาล
ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข

ผู้ก่อตั้งและคณบดีท่านแรกของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
FACULTY OF SCIENCE
MAHIDOL

ศาสตราจารย์ ดร.สวางค์ มงคลสุข

(๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๔)
ผู้ก่อตั้งและคณบดีท่านแรกของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ศาสตราจารย์ ดร.สวางค์ มงคลสุข สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (วท.ม. และ วท.ม. สาขาเคมี) และ
มหาวิทยาลัยมิชิแกนสเตต (Ph.D., Organic Chemistry) พร้อมทั้งประสบการณ์วิจัยและงานจากปรเทศอังกฤษ เยอรมนี และสหรัฐอเมริกา
เป็นเวลากว่า ๒๐ ปี ก่อนที่จะมาดำรงตำแหน่งคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ได้รับการประกาศจัดตั้งโดยราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑)
เป็นต้นมา ท่านได้ทุ่มเทชีวิตจิตใจในการพัฒนา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ให้ก้าวไกลสู่ระดับโลก และเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของชาวไทยและชาวต่างชาติ
ท่านได้สร้างชื่อเสียงให้กับคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นที่ยอมรับของสังคม

Strong Magister
100

หนึ่งในร้อย

หนังสือที่ระลึกในวาระครบรอบ 100 ปีชาตกาล
ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข

ผู้ก่อตั้งและคณบดีท่านแรกของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

(พ.ศ. 2562)

หนึ่งในร้อย

หนังสือที่ระลึกในวาระครบรอบ 100 ปี ชาตกาล

ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข

ISBN	978-616-443-304-5
จัดพิมพ์โดย	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 272 ถนนพระรามที่ 6 เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
บรรณาธิการบริหาร	รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิวัฒน์ เลิศศิริ คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
จำนวนพิมพ์	300 เล่ม
กองบรรณาธิการ	ดร.ระพี บุญเปลื้อง: รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาและสารสนเทศ นางสาววรัชยา สุนทรสารทูล: หัวหน้างานสารสนเทศและห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข นายอภิชัย อารยะเจริญชัย: หน่วยจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

สิทธิวัฒน์ เลิศศิริ.

หนึ่งในร้อย หนังสือที่ระลึกในวาระครบรอบ 100 ปี ชาตกาล ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์
มงคลสุข. -- กรุงเทพฯ : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2562.

124 หน้า

1. สตาจค์ มงคลสุข, 2462-2514. 2. ชีวประวัติ. I. ชื่อเรื่อง

925

ISBN 978-616-443-304-5

ดำเนินการพิมพ์โดย

ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์สุรวัดน์
83/35-39 ซอยข้างวัดตรีทศเทพวรวิหาร ถนนประชาธิปไตย
แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
โทร. 0 2281 8907, 0 2282 3271 โทรสาร. 0 2281 4700

ผู้พิมพ์โฆษณา

นายวัฒนา สุรมังกรวงศ์

ติดต่อ

surawat_2007@hotmail.com Line ID: surawat2528

“ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข” เป็นที่รู้จักของผู้คนในแวดวงวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยอย่างกว้างขวาง เพราะท่านคือผู้บุกเบิกและวางรากฐานการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ ท่านไม่เพียงปูทางการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ได้สร้างคนเพื่อให้เป็น “ต้นกล้า” ที่เจริญงอกงามเป็นเสาหลักของวิทยาศาสตร์ไทย ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนคือการสร้าง คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ในปัจจุบันคือ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งท่านดำรงตำแหน่งคณบดีท่านแรก อนุชนรุ่นหลังยังคงระลึกถึงคุณงามความดีของท่านเสมอมา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จะยังคงเป็นกำลังสำคัญในการบ่มเพาะต้นกล้ารุ่นใหม่ให้เติบโตใหญ่เพื่อเป็นอนาคตของประเทศตามเจตนารมณ์ของท่านสืบไป

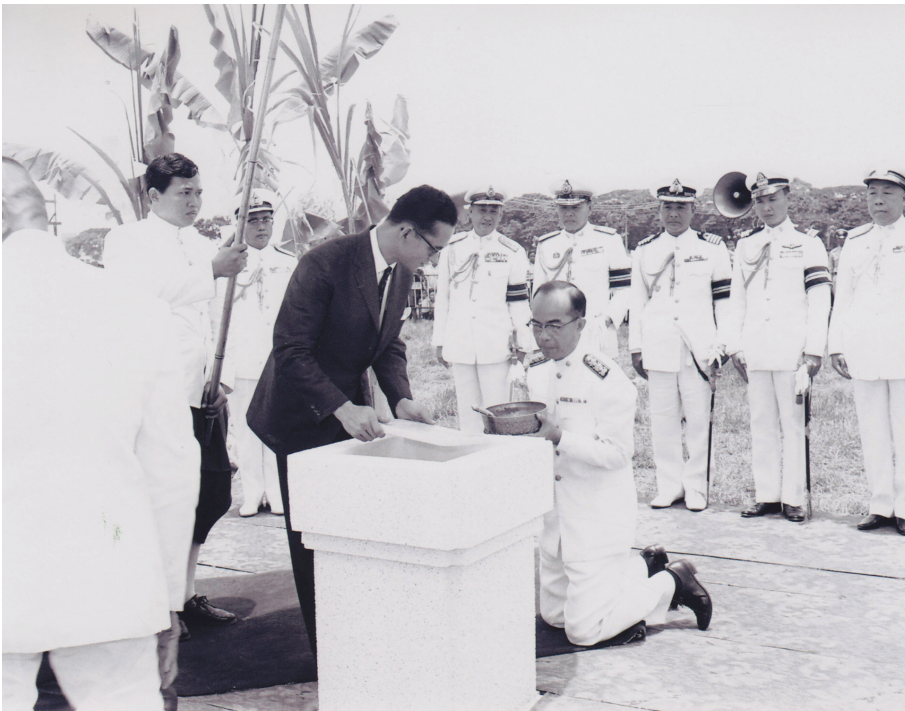
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2562

สารบัญ

ประมวลภาพ ราชวงศ์จักรี กับ อาจารย์สแตงค์	1
คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดย ศาสตราจารย์ ดร.สแตงค์ มงคลสุข	7
อาจารย์สแตงค์ โดย หน่วยจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	11
คำสอนของอาจารย์สแตงค์	24
อาจารย์สแตงค์ ในความทรงจำ	
รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิวัฒน์ เลิศศิริ.....	29
คุณยุพิน มงคลสุข.....	30
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ศกรณ์ มงคลสุข.....	32
ศาสตราจารย์ ดร.กอร์ดอน บี. เบลีเย์.....	34
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. น.ต.กำจร มนูญปัจจุ ร.น. ราชบัณฑิต.....	35
ศาสตราจารย์ ดร.คลังม วัชรโรบล.....	36
รองศาสตราจารย์ ดร.ช่อฟ้า ทองไทย.....	38
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยทิพย์ วณิชานนท์.....	39
คุณบุญช่วย มาลัยวรรณ	44
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ประเสริฐ ไศภาน.....	45
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. นพ.พรชัย มาตังคสมบัติ.....	46
คุณพิสิฐ กุศลไสยานนท์.....	51

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ เปรมปรีดี	55
รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ พานิชพันธ์	58
อาจารย์มนัส กันตวิรุฒ.....	59
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มาลียา เครือตราชู	62
ศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์.....	64
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ยอดหทัย เทพธรานนท์.....	67
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. นพ.เรื่อน สมณะ.....	73
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.เลียงชัย ลิ้มล้อมวงศ์	74
อาจารย์วิภาวรรณ มนูญปิจุ	76
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.วิสุทธิ์ ไปไม้	79
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. ทพ.สถิตย์ สิริสิงห	88
ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ รุจิวัฒน์	89
คุณสุเทพ สัมมาเทศน์.....	91
รองศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงสุนงษา พรหมบุญ	92
หม่อมหลวงอนงค์ นิลอุบล	94
อาจารย์อมร ศรีวงศ์	98
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อมเรศ ภูมิรัตน์.....	101
ดร.อุดม จันทราวัศศรี	109
ภาคผนวก	
ประวัติ ผลงาน และรางวัลเกียรติยศ ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข.....	111
ภาพแห่งความทรงจำ	117

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์ตึกทดลองวิทยาศาสตร์
คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2508

ภาพจาก สำนักพระราชเลขาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.สต่างค์ มงคลสุข ทูลเกล้าฯ ถวายสูจิบัตรแด่
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอาคารทดลองวิทยาศาสตร์
คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2511

ภาพจาก หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
ศาสตราจารย์ ดร.สต่างค์ มงคลสุข

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชมหน่วยงานต่าง ๆ
ภายในคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
ภายหลังประกอบพิธีเปิดอาคารทดลองวิทยาศาสตร์
วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2511

ภาพจาก หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข

ศาสตราจารย์ ดร.สแตงค์ มงคลสุข เข้ารับพระราชทาน
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุติยจุลจอมเกล้า จาก
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2514

ภาพจาก หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
ศาสตราจารย์ ดร.สแตงค์ มงคลสุข

เป็นต้นที่ เรียบรองมาก
 ดร. สอาดศรี มงคลสุข เรียบเรียงเรื่อง
 ที่โรงพิมพ์ในกรุงเทพฯ
 อิมพริสชั่น จำกัด
 โทร. ๒๕๖-๒๕๖๖๖๖
 นกพิมพ์

พระราชหัตถเลขา
 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ภาพจาก หนังสือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 6 กรกฎาคม 2514

“...เป็นที่น่าเสียดายที่ข้าพเจ้าไม่มีโอกาสเป็นศิษย์โดยตรงของท่าน
แต่ข้าพเจ้าก็สามารถสร้างจินตนาการได้ถึงความยากลำบากของท่าน
ในการที่จะก่อตั้งคณะวิทยาศาสตร์
การที่ท่านยึดมั่นในแนวความคิดของท่าน
และมานะพากเพียรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
ซึ่งท่านมีความเชื่อมั่นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ
เป็นสิ่งที่สมควรยกย่อง...”

พระดำรัส

ศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ

เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี

ในพิธีเปิดปาฐกถาศาสตราจารย์ ดร.สตาจด์ มงคลสุข ครั่งปฐมฤกษ์

วันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2536

คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์

ศาสตราจารย์ ดร.สดวงค์ มงคลสุข
(พ.ศ. 2462-2514)

ความคิดที่จะตั้งคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ขึ้นในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ท่านผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ในขณะนั้นคือ ศาสตราจารย์ นพ.เฉลิม พรหมมาส มีความตั้งใจมานานแล้ว โดยพิจารณาเห็นว่ามหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ในขณะนั้นมี นักศึกษาประเภทเตรียมวิทยาศาสตร์ เช่น เตรียมทันตแพทย์ เตรียมเภสัช เตรียมเทคนิค การแพทย์ เตรียมสุขาภิบาล และเตรียมพยาบาลปริญญา ซึ่งมีนักศึกษาจำนวนมาก จึง น่าจะได้รวบรวมให้มาเรียนที่แห่งเดียวกันและจัดตั้งเป็นคณะขึ้น และอีกประการหนึ่ง ท่านผู้บัญชาการมีความคิดที่จะให้คณะนี้ให้การศึกษาทางวิทยาศาสตร์การแพทย์และ วิทยาศาสตร์บางสาขา เพื่อให้ผู้ที่สำเร็จมานั้นได้เป็นอาจารย์ต่อไปในมหาวิทยาลัย แพทยศาสตร์ และทำงานด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพราะในปัจจุบันมหาวิทยาลัย แพทยศาสตร์ต้องใช้แพทย์ที่สำเร็จออกมาเป็นอาจารย์ในทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ชั้น Pre-clinical ทั้งนี้ ซึ่งในต่างประเทศในขณะนี้นิยมใช้นักวิทยาศาสตร์ที่ได้ศึกษาวิชานั้น ๆ มาเป็นอาจารย์ทาง Pre-clinical มากกว่า เช่น วิชาชีวเคมีก็ใช้ผู้ที่สำเร็จได้ปริญญาทาง ชีวเคมีเป็นผู้สอน เป็นต้น

คัดลอกจาก: สดวงค์ มงคลสุข. (2502). คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์.

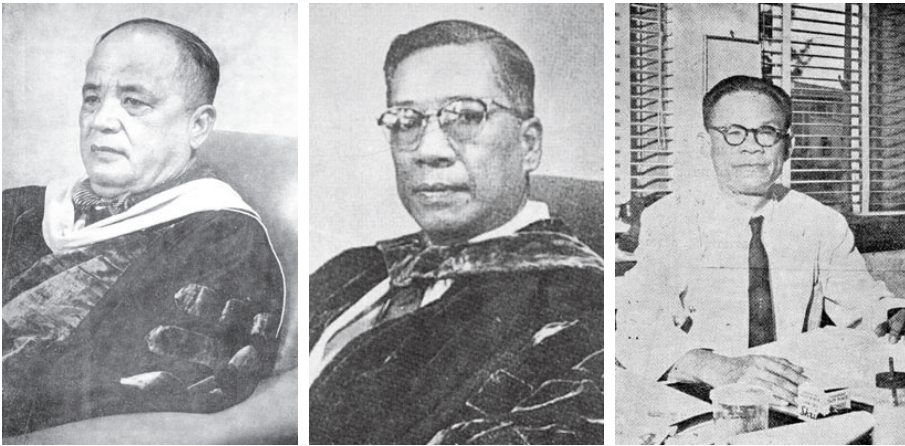
ใน อนุสรณ์คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ พ.ศ. 2502-2503. กรุงเทพฯ : มงคลกรพิมพ์.

ในระยะเริ่มแรกของการจัดตั้งนี้ ประจวบกับทางมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ได้จัดตั้งโรงเรียนแพทย์ขึ้นอีกแห่งที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยร่วมมือกับ องค์การยูซอมของสหรัฐอเมริกา ท่านผู้บัญชาการจึงได้มอบให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ดำเนินการรับนักศึกษาเตรียมแพทย์สำหรับโรงเรียนแพทย์เชียงใหม่ก่อนเป็นจำนวน 65 คน ในปี พ.ศ. 2501 โดยในขั้นแรกนั้นได้อาศัยยิมสถานที่ของโรงเรียนเทคนิคการแพทย์ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นสถานที่ศึกษาชั่วคราวและมีชื่อว่า โรงเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยการแพทย์

ในปี พ.ศ. 2502 การก่อสร้างสถานที่เรียนของโรงเรียนได้เสร็จบางส่วน แต่พอใช้เป็นที่เรียนได้ จึงย้ายมาเรียนที่ตึกเรียนของโรงเรียนที่ถนนศรีอยุธยา พร้อมกับได้รวมเอานักศึกษาเตรียมมหาวิทยาลัยการแพทย์ในสาขาอื่น ซึ่งฝากเรียนไว้ชั่วคราวที่คณะเภสัชศาสตร์ มารวมกันไว้ที่โรงเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยการแพทย์ จำนวนนักศึกษาทั้งหมดได้เพิ่มขึ้นเป็น 300 คน ประกอบด้วย เตรียมแพทย์สำหรับโรงเรียนแพทย์เชียงใหม่ เตรียมทันตแพทย์ เตรียมเทคนิคการแพทย์ เตรียมสุขาภิบาล และเตรียมพยาบาลปริญญา สำหรับเตรียมเภสัชศาสตร์ยังคงฝากเรียนไว้กับคณะเภสัชศาสตร์เป็นการชั่วคราว เมื่อใดทางโรงเรียนมีสถานที่พอแล้วก็จะโอนมาอยู่ในคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ต่อไปตามมติของสภามหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

สภามหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ได้อนุมัติให้ตั้งเป็น คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2501 มีหน้าที่ให้การศึกษาด้านเตรียมวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ทั้งหมด รวมทั้งอนุมัติให้เปิดหลักสูตรชั้นปริญญาทางวิทยาศาสตร์การแพทย์และวิทยาศาสตร์บางสาขาขึ้นด้วย และได้รับการอนุมัติเป็นที่เรียบร้อยจากสภาการศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2502

ในการจัดตั้งคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ขึ้นนี้ ท่านผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ทั้งเก่าและใหม่ทั้ง 3 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ นพ.เฉลิม พรหมมาส ศาสตราจารย์ หลวงพิณพาทย์พิทยาภท และศาสตราจารย์ นพ.สวัสดิ์ แดงสว่าง ได้เป็นผู้ที่ให้ความสนับสนุนร่วมมือและลงมือดำเนินการเอง ช่วยเหลือข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก ซึ่งข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่างานนี้ไม่สามารถจะดำเนินไปได้ถ้าขาดความร่วมมือในการดำเนินงานจากท่านทั้ง 3 นี้

(จากซ้าย)

ศ. นพ.หลวงเฉลิมคัมภีร์เวชช์ (เฉลิม พรหมมาส) ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (พ.ศ. 2488-2500)

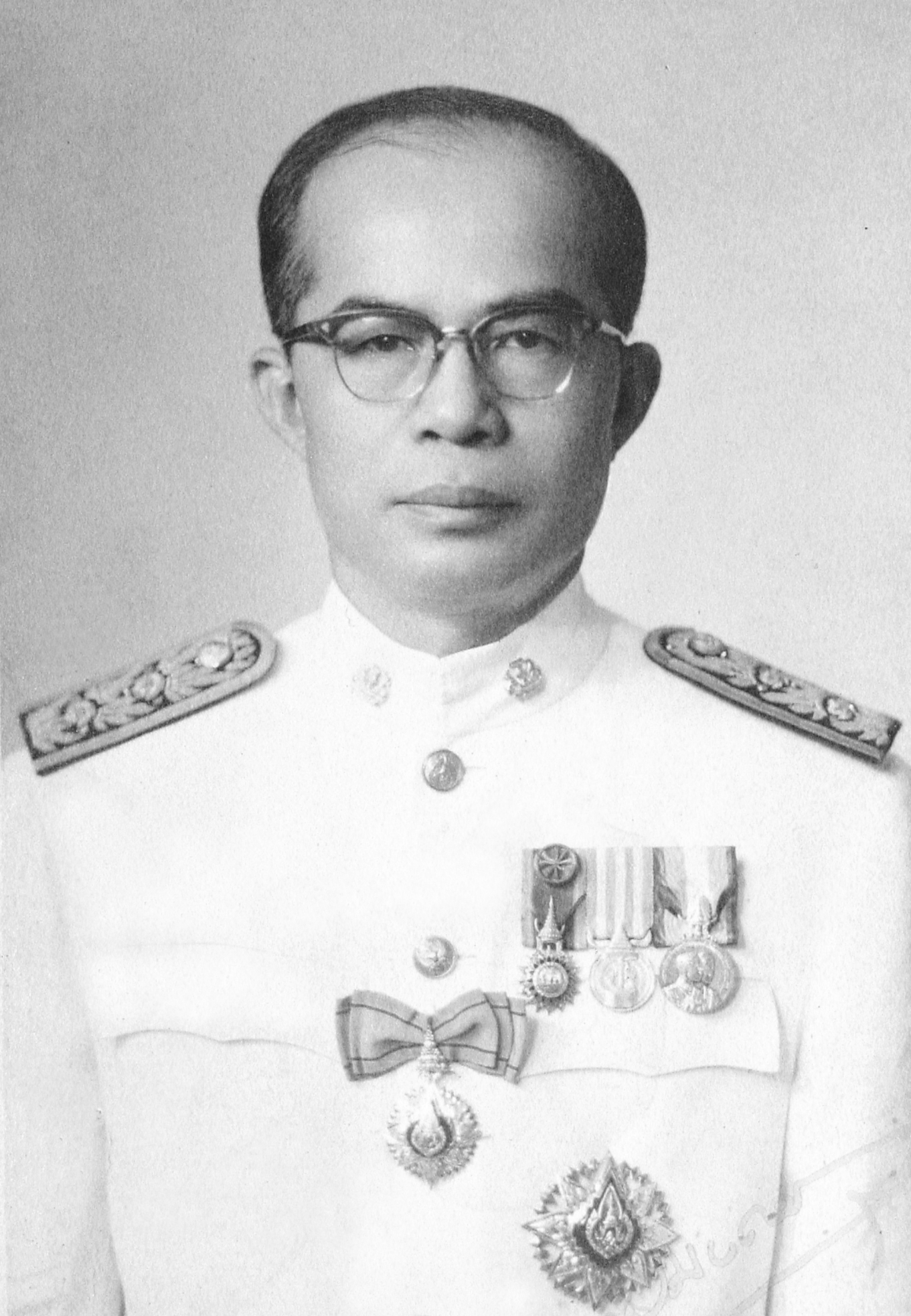
ศ. นพ.หลวงพิณพาศย์พิทยาภท (พิณ เมืองแมน) ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (พ.ศ. 2500-2501)

ศ. นพ.สวัสดิ์ แดงสว่าง ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (พ.ศ. 2501-2507)

ในเรื่องสถานที่สำหรับจัดสร้างตึกเรียน ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ฯพณฯ ท่านนายกรัฐมนตรี จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พลเอกถนอม กิตติขจร พลเอกสุทธิ สุทธิสารวรรณกร และพลโทจิตติ นาวิเสถียร ซึ่งได้มองเห็นความสำคัญของการศึกษาและมีจิตใจกว้างขวางเสียสละมอบที่ของกองทหาร ร.1 พัน 2 รอ. ให้ในระยะแรกประมาณ 7 ไร่กว่า เพื่อจัดสร้างตึกเรียนของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์

ในด้านงบประมาณ ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ คุณสิริ ปกาสิทธิ์ รองผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ที่ได้พิจารณาให้งบประมาณแก่คณะนี้พอดำเนินการไปได้ด้วยดี

ในด้านการดำเนินงานมาตั้งแต่ระยะเริ่มแรก ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นหนี้บุญคุณอย่างสูงแก่บรรดาอาจารย์ของข้าพเจ้า คือ ศาสตราจารย์ทองสุข พงศทัต ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง ศาสตราจารย์ ดร.คลุ้ม วัชรโบล และคุณหลวงสุขุม นัยประดิษฐ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือมาจนงานสำเร็จไปได้ด้วยดี ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

“อาจารย์สตาจค์”

หน่วยจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในปัจจุบัน เติบโตและพัฒนาจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นสถาบันการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ ระดับอุดมศึกษา ที่แข็งแกร่งที่สุดในประเทศ เป็นผลมาจากการวางรากฐานโดยบุคคลผู้เป็นที่เคารพของชาวคณะวิทยาศาสตร์ ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข นักศึกษารุ่นใหม่หลายคนอาจจะยังไม่รู้จักท่านมากนัก คณะผู้จัดทำหนังสือที่ระลึกในวาระ 100 ปี ชาตกาล ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข จึงได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาร้อยเรียงเพื่อให้ชนรุ่นหลังได้รู้จักบุคลที่ท่านนี้ให้มากยิ่งขึ้น

“สตางค์” แปลว่า หนึ่งในร้อย

แรกเริ่มนั้นหลายคนยังสงสัยกันว่าชื่อ **สตางค์** นั้น ตั้งใจจะให้หมายถึงสิ่งใดกันแน่ จนมากระจ่างเมื่อครั้งที่ คุณอมร ศรีวงศ์ สถาปนิกผู้ออกแบบตึกกลม Landmark สำคัญของคณะวิทยาศาสตร์มาเฉลยเอาในข้อเขียนในหนังสือที่ระลึก “40 ปี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 2501-2541” ว่า

“...ท่านสมภารตั้งชื่อให้ว่า สตางค์ แปลว่า หนึ่งในร้อย...”

ท่านสมภารที่ว่านี้หมายถึงสมภารที่วัดใกล้บ้านเกิดของอาจารย์สตางค์ บริเวณอ่าวแฉมหนู จังหวัดจันทบุรี วันที่อาจารย์สตางค์เกิดฝนฟ้าคะนองครั้งใหญ่ มีพายุรุนแรง และมีฟ้าผ่าลงมา จนรุ่งเช้าพบว่าช่อฟ้าหน้าอุโบสถวัดใกล้บ้านหัก พอดตกบ่า ท่านสมภารก็เดินทางมาเยี่ยมถึงที่บ้านและตั้งชื่อให้ว่า **“สตางค์”**

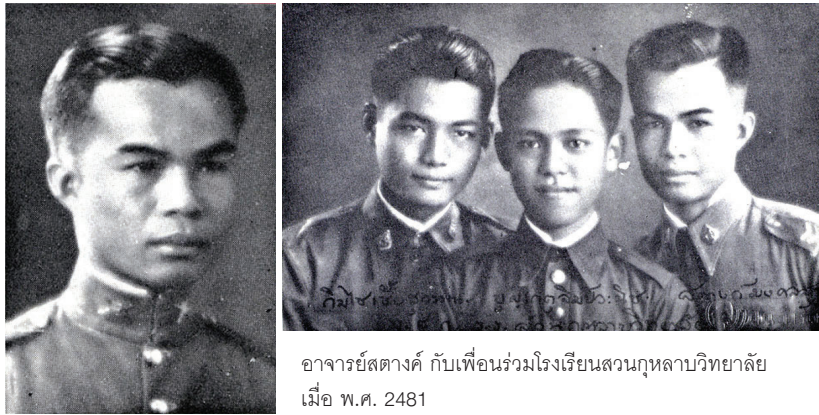
ในครั้งนั้นท่านสมภารทักเอาไว้ว่า เด็กคนนี้อากาศจะรุ่ง และก็ยังฝากฝังให้คุณพ่อคุณแม่ของอาจารย์สงเสียดให้ได้เรียนสูง ๆ

อาจารย์สตางค์สมัยเด็กนั้นเรียนเก่งมาก มีแววรุ่งอย่างที่ท่านสมภารคาดไว้ แต่ถึงจะเรียนดีอย่างไร ด้วยรายได้ที่ไม่มากมายนัก คุณพ่อของอาจารย์สตางค์จึงคิดจะไม่ให้เรียนต่อระดับมัธยมปลาย ร้อนถึงท่านสมภารรูปเดิมที่เมื่อรู้ข่าวก็เดินทางมาเจรจาถึงที่บ้านขอให้ทนส่งเสียให้เรียนต่อ แต่ถ้าเกิดหมดหนทางจริง ๆ ท่านจะเป็นคนส่งเสียเอง

ท้ายสุดท่านสมภารเป็นฝ่ายชนะหลังจากที่ท่านลั่นวาจาไว้ว่าหากไม่ยอมให้เรียน ท่านจะนั่งอยู่ตรงนั้นไม่ยอมกลับวัด คุณพ่อของอาจารย์สตางค์ก็ยอมให้เรียน โดยจะยอมกัดฟันส่งเสียให้เรียนด้วยตัวเอง จะไม่ให้เป็นการใคร่ทั้งสิ้น อาจารย์สตางค์จึงสอบเข้าโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เป็นรุ่นน้อง พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี 1 ปี (แต่อาจารย์สตางค์ อายุมากกว่า 1 ปี)

คุณแม่ไฉ่ มงคลสุข มารดาของอาจารย์สตางค์
ภาพนี้ได้รับความอนุเคราะห์จาก
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยทิพย์ วนิชานนท์
ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

อาจารย์สตาจค์ กับเพื่อนร่วมโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
เมื่อ พ.ศ. 2481

สมัยที่ยังเรียนอยู่ที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย อาจารย์สตาจค์มีเพื่อนสนิทที่ไปไหนไปกันอยู่สองท่าน คือ พลเรือตรีเกตุ สันติเวชกุล และ ศาสตราจารย์ นพ.ร่มไทร สุวรรณิก เรียกได้ว่าเจอใครคนหนึ่งก็ต้องเจออีกสองคนเสมอ จนเพื่อน ๆ ให้ฉายาว่า ทหารสามเกลอ

ศาสตราจารย์ นพ.ร่มไทร เล่าไว้ว่า อาจารย์สตาจค์ชอบเรียนวิชาเคมีเป็นที่สุด และเก่งวิชานี้มาก โดยท่านเคยปรารภให้ฟังว่า ตั้งใจจะใช้วิชาวิทยาศาสตร์นี้ให้เป็นประโยชน์กับการแพทย์เมืองไทยให้มากที่สุด

หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษา อาจารย์สตาจค์สอบเข้าเรียนต่อที่ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่นี้เองที่ท่านได้มีโอกาสซึมซับวิชาความรู้จากปรมาจารย์ทางเคมีของไทย คือ ศาสตราจารย์ ดร.แถบ นีละนิธิ ซึ่งในขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งเป็น คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีกทั้งยังทำหน้าที่สอนวิชาเคมีและเป็นอาจารย์ผู้ควบคุม แนะนำการศึกษาให้แก่นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ด้วย

ดร.แถบ เล่าไว้ว่า ท่านเฝ้าสังเกตและมองเห็นแววของอาจารย์สตาจค์มาตั้งแต่สมัยเป็นนิสิตปีแรก ๆ เนื่องจากอาจารย์สตาจค์เป็นนิสิตที่เรียนดีและโดดเด่นที่สุดในรุ่น โดยเฉพาะวิชาเคมี อาจารย์สตาจค์สอบได้ที่หนึ่งของชั้นทุกปี กระทั่งขึ้นสู่วัยที่ 3 ซึ่งมีโอกาสใกล้ชิดกับดร.แถบมากขึ้นทำให้ท่านมีความสนใจอาจารย์สตาจค์มากขึ้นไปกว่าเดิม หลังจากทราบว่าอาจารย์สตาจค์ให้ความสนใจในวิชาอินทรีย์เคมี ซึ่งก็ตรงกับความสนใจของ ดร.แถบ เช่นกัน

นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ในสมัยนั้น จะต้องใช้ตำรา The Systematic Identification of Organic Compounds ของ Sheiner และ Fuson ซึ่งอาจารย์สตาจด์สามารถทำโจทย์ที่มีในตำราเล่มนี้ได้หมดทุกข้อ ตั้งแต่ข้อง่ายที่สุดไปจนถึงข้อยากที่สุด โดยบันทึกไว้ในสมุดเล่มโต ดร.แถบ เล่าถึงสมุดเล่มนั้นไว้ว่า

“...สมุดเล่มนั้นของสตาจด์ ถ้านำไปตีพิมพ์ขายก็คงจะขายได้ดีในสมัยนั้น เพราะว่ามันเป็น Answer to Test Questions ที่ดีสำหรับหนังสือเล่มนั้น...”

ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเป็นนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เช่นเดียวกัน ยกย่องท่านว่า ในบรรดาศิษย์รุ่นนั้นไม่มีใครเรียนเก่งเกินอาจารย์สตาจด์

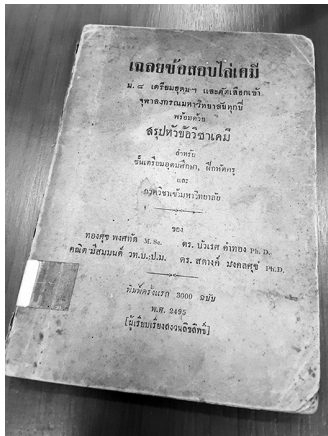
หลังจากสำเร็จการศึกษาปริญญา วท.บ. เกียรตินิยม ในสาขาวิชาเคมี อาจารย์สตาจด์สมัครเข้ารับราชการเป็นอาจารย์แผนกเคมี ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ช่วงนั้นยังอยู่ในช่วงสงครามโลก ยังไม่มีตำแหน่งบรรจุ ดร.แถบ จึงได้แนะนำให้สมัครทำปริญญาโทไปก่อน รอจนกว่าจะมีตำแหน่งบรรจุ อาจารย์สตาจด์จึงรับหน้าที่ช่วยสอน โดยได้รับค่าตอบแทนเดือนละ 60 บาท จากเงินทุนของคณะวิทยาศาสตร์

เมื่อสำเร็จปริญญาโทเมื่อ พ.ศ. 2488 อาจารย์สตาจด์ก็ได้รับการบรรจุเข้าเป็นอาจารย์แผนกเคมี รับเงินเดือน 140 บาท และรับหน้าที่สอนอยู่จนถึง พ.ศ. 2490 จึงเดินทางไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ

อาจารย์สตาจด์ศึกษาต่อทางด้านอินทรีย์เคมี ที่มหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล ประเทศอังกฤษ โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง และ ศาสตราจารย์ ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา เป็นผู้แนะนำฝากฝังให้กับ Prof. Robertson F.R.S. ซึ่งเป็นอาจารย์ของทั้งสองท่าน จนในที่สุดอาจารย์สตาจด์ก็สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกเมื่อ พ.ศ. 2492

วีรกรรมที่ลิเวอร์พูล

เมื่อครั้งที่อาจารย์สตาจด์ศึกษาอยู่ที่ลิเวอร์พูล ท่านก็ยังคงความเป็น “คนเก่ง” เช่นเดิม ดร.แถบ เล่าว่า เมื่อคราวที่ต้องเดินทางไปดูงานที่ประเทศอังกฤษและได้แวะที่มหาวิทยาลัยลิเวอร์พูลที่อาจารย์สตาจด์เรียนอยู่พอดี (ท่านเป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยลิเวอร์พูลเช่นกัน) ดร.แถบ ได้รับฟังคำชมเชยถึงอาจารย์สตาจด์จากปากของอาจารย์ผู้ควบคุมการศึกษาและวิจัยของนักศึกษา ว่าอาจารย์สตาจด์เป็นนักเรียนไทยที่มีความสามารถโดดเด่นเหนือกว่านักเรียนไทยคนอื่น ๆ ที่เคยพบมา

หนังสือเฉลยข้อสอบไล่เคมี พ.ศ. ๒๔๙๕
ซึ่งอาจารย์สมศักดิ์เป็นผู้เขียนร่วม
ปัจจุบันเป็นสมบัติของ ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ รุจิวัฒน์

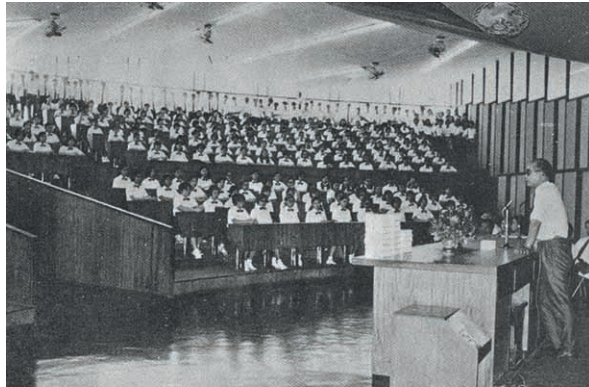
ตามประสานักเก่งที่ย่อมมีทั้งคนชอบและคนไม่ชอบ สมัยที่อยู่ที่อังกฤษ อาจารย์สมศักดิ์เคยสร้างวีรกรรมเล็ก ๆ เอาไว้อย่างหนึ่ง ซึ่ง อาจารย์อมร ศรีวงศ์ เล่าถึงความหลังไว้ว่า

“...แกเคยเล่าให้ผมฟังว่าตอนที่อยู่ลิเวอร์พูลทำอะไรดี ๆ หลายอย่าง แต่คนที่ไม่ชอบหน้าก็มี มีนักเรียนฝรั่งคนหนึ่งเรียนอยู่ด้วยกัน อ้ายนี้มันแก้มันมาเปิดแก้มทั้งไว้ในตู้ทดลอง ตู้ก็ระเบิด กระจกแตกบาดจนเป็นแผลเป็น ทีนี้ฝรั่งมันตัวโต แก้วเล็กกว่า แก้วก็ไปเอาคืนเขาเนอะ จนอ้ายนั้นหนีเลย มันรู้ว่ามันผิดมันก็ไม่กล้าสู้...”

Tutor มือหนึ่ง

นอกจากจะเป็นนักเรียนที่เก่งแล้ว เมื่อก้าวขึ้นมาเป็นอาจารย์ผู้สอน อาจารย์สมศักดิ์ยังเป็นอาจารย์ที่เก่งเช่นกัน ครั้งที่ยังเป็นอาจารย์สอนที่แผนกเคมี คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลังกลับจากอังกฤษใหม่ ๆ ท่านรับหน้าที่เป็น Tutor ให้แก่นิสิต ซึ่งได้รับความนิยมชมชอบจากพวกนิสิตเป็นอย่างมาก เพราะอาจารย์สอนเก่งและมีวิธีการสอนที่ดีมาก อีกทั้งยังเป็นคนหนุ่มไฟแรง หัวคิดทันสมัย จึงเข้ากับพวกนิสิตได้เป็นอย่างดี

การติวให้กับนิสิตแต่ละครั้ง อาจารย์สมศักดิ์จะเน้นจุดที่สำคัญ ๆ และเข้าใจเลือกปัญหาการสอน ซึ่งประเด็นที่สอนส่วนใหญ่ตรงกับข้อสอบที่ออก ทำให้หลายคนเข้าใจผิดคิดว่าท่านรู้ข้อสอบก่อนแล้วนำมาสอนนักศึกษา แท้จริงแล้วเป็นเพราะท่านมองออกว่าเนื้อหาส่วนไหนที่บรรดาอาจารย์อาวุโสมักจะนำมาออกเป็นข้อสอบต่างหาก

อาจารย์ “ป่า”

อาจารย์สตาางค้ันน้ันเกิดมาเพื่อเป็น “อาจารย์” อย่างแท้จริง ท่านมักจะเป็น “ผู้ให้” มากกว่าเป็น “ผู้รับ” เสมอ ยิ่งกับบรรดาลูกศิษย์ด้วยแล้ว ท่านจะให้ความรักความเอ็นดู เสมือนเป็นลูกหลานของท่าน ลูกศิษย์สามารถมาปรึกษาของท่านได้ทุกเมื่อไม่ว่าจะเป็น เรื่องใดก็ตาม แม้กระทั่งเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ บางครั้งท่านถึงกับควักเงินตัวเองให้ลูกศิษย์ เลยทีเดียว เมื่อรู้ว่าใครไม่มีเงินใช้ ซึ่งเรื่องนี้ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ประเสริฐ โศภน หนึ่งในลูกศิษย์ของท่านยืนยันได้เป็นอย่างดี

“...ท่านมีความปรานีและเอื้อเฟื้อกับพวกเด็ก ๆ มาก บางทีเดินมาเจอพวกเรา ก็ถามว่า “มีตังค์ซ้่มั้ย” แล้วควักให้พวกเราทีละ 100 ทีละ 1,000 ยุคนั้นมันไม่ใช่บ่อย ๆ เงิน มันมีค่ามาก...”

ลักษณะประจำตัวของอาจารย์สตาางค้ันน้ันอีกอย่างหนึ่งที่ลูกศิษย์จะจำได้เสมอ คือ ท่านเป็นคนดู เนื่องจากท่านเป็นคนที่มิระเบียบ ท่านจึงย้้าสอนลูกศิษย์เสมอเรื่องความมีระเบียบวินัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ท่านย้้านออกเหนือจากการสอนให้เอาใจใส่ในเรื่องการเรียน เรื่อง เขกหัวก้นับเป็นอีกหนึ่งกิตติศัพท์ที่ขึ้นชื่อลือชา ใครทำไม่ดี ไม่ตั้งใจเรียน ตอบคำถามไม่ได้ ก็จะได้โดนมะเขงก อยู่เสมอ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ เปรมปรีดี เล่าถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

“...สไตล์การสอนของท่านเป็นแบบสอนไปตามไปให้นักศึกษาตอบ...ผู้ที่ถูกถาม ก็ตอบได้บ้าง ไม่ได้บ้าง เดาบ้าง เมื่อใครตอบคำถามไม่ได้ ท่านก็จะเดินมาหาแล้วค่อย ๆ เอามะเขงกเคาะลงเบา ๆ ที่กลางกระหม่อม เรียกเสียงฮาได้ดีทีเดียว...”

ด้วยความรักและเอาใจใส่ลูกศิษย์เหมือนเป็นลูกหลาน ทำให้บรรดาลูกศิษย์มัก แอบเรียกอาจารย์สตาางค้ันน้ันหลังว่า “อาจารย์ป่า”

คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ เมื่อแรกเริ่ม

หลังเดินทางกลับจากอังกฤษ ท่านเข้ารับราชการที่คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ต่อมาไม่นานก็ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้จัดตั้ง คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ขึ้นในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ซึ่งตอนนั้นท่านทำงานหนักมาก แต่ก็ทำไปได้ด้วยดีและได้รับความสำเร็จอันงดงาม

งานแรกของท่านที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก คือการเป็นหัวหน้าดำเนินการศึกษาของนักศึกษาเตรียมแพทยศาสตร์เชียงใหม่ ซึ่งในตอนนั้นยังสังกัดอยู่ในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ในการดำเนินการครั้งนี้ไม่มีทั้งสถานที่และอาจารย์ประจำ ต้องอาศัยสถานที่เรียนในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ แต่ครุบาอาจารย์ของท่านได้แลเห็นถึงความตั้งใจและความเอาใจจริงเอาใจ จึงช่วยไปดำเนินการสอนให้ เป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ไปได้ระยะหนึ่ง

ตลอดเวลาที่เริ่มงานที่โรงเรียนเตรียมแพทยศาสตร์เชียงใหม่ ท่านต้องฝ่าฟันอุปสรรคนานัปการ จนในที่สุดความสำเร็จของนักศึกษาแพทย์เชียงใหม่รุ่นแรกก็เห็นผลคือเมื่อมีการสอบรวมกับคณะแพทยศาสตร์จากศิริราชและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปรากฏว่านักศึกษาของท่านทำคะแนนนำเป็นส่วนมาก เป็นผลจากการปูพื้นฐานวิชาต่าง ๆ เป็นอย่างดี ผลสำเร็จนี้ทำให้ท่านขยายงานเป็นคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้สำเร็จในไม่ช้า

อาจารย์สตาจค์ เป็นคนที่พูดจาตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม ไม่เกรงใจใครในเรื่องงานที่จะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือประเทศชาติ ความซื่อตรงของท่านเป็นที่พอใจของชาวต่างประเทศที่ได้คบค้า ไม่ว่าจะเป็นผู้แทนของ Ford Foundation หรือ Rockefeller Foundation จนถึงกับทุ่มเงินจำนวนมหาศาลช่วยเหลือให้กับคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

“...มูลนิธิริออคกี้เฟลเลอร์เขาเชื่อถืออาจารย์สตาจค์มาก ปกติเขาจะไม่ลงทุนกับใครมากขนาดนี้ แต่เพราะเป็นอาจารย์สตาจค์ เขาให้เพราะอาจารย์สตาจค์คนเดียว...”

ศาสตราจารย์ ดร.กอร์ดอน บี. เบลีย์ อาจารย์ภาควิชาชีวเคมี จากมูลนิธิริออคกี้เฟลเลอร์ ซึ่งเคยร่วมงานกับอาจารย์สตาจค์เล่าถึงเรื่องราวในอดีต

จากความทุ่มเทอย่างจริงจังของท่านในที่สุดการก่อตั้ง คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ จึงสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี หลังจากทีคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์เจริญก้าวหน้าขึ้นเป็น ลำดับ จนกลายเป็นสถาบันการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ที่แข็งแกร่งระดับประเทศ ท่านจึง ริเริ่มโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเพื่อขยายโอกาสและพัฒนาศักยภาพ ทางการศึกษาของประเทศ โดยท่านร่วมเป็นคณะกรรมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในส่วน ภูมิภาคหลายแห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์

อาจารย์สตาจค์เป็นนักบริหารที่ดี ท่านสามารถดูแลและบริหารผู้ใต้บังคับบัญชา ได้อย่างราบรื่น ด้วยความสามารถของท่านทำให้ทำงานบริหารได้ถึงสองแห่งพร้อม ๆ กัน คือ ตำแหน่งคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อาจารย์สตาจค์ สํารวจพื้นที่เพื่อเตรียมการก่อสร้าง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ภาพจาก <https://www.psu.ac.th/node/6478>

อาจารย์สตาจค์ สร้างคน

อาจารย์สตาจค์ เป็นคนมองการณ์ไกลในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการสร้างคนเพื่อจะกลับมาพัฒนาประเทศ การส่งเสริมให้นักเรียนหรืออาจารย์ไปเรียนต่อต่างประเทศเพื่อกลับมาเป็นอาจารย์สอนที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ศาสตราจารย์ ดร. กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ผู้เคยสอนอาจารย์สตาจค์ตั้งแต่เป็นนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เล่าถึงแนวคิดในการสร้างคนของอาจารย์สตาจค์ไว้ว่า

“...การสนับสนุนอาจารย์ที่อยู่ได้ปกครองของตานั้นไม่อัน ผู้ใดสามารถเรียนได้ ก็จะช่วยเหลือเต็มที่ ไม่เคยเกรงว่าจะมีใครมาชิงดีชิงเด่น ไม่ว่าในคณะฯ จะมีคนจบปริญญาเอกแล้วก็คน ถ้าใครสามารถไปให้ถึงจุดนั้นได้ท่านก็จะช่วย ท่านมองว่าการมีปริญญาเอกมาก ๆ ในคณะฯ เป็นสิ่งดี เป็นหน้าเป็นตา เป็นศักดิ์ศรีของคณะฯ ใครติดขัดมีปัญหาอะไร ถ้าช่วยได้ก็บอกว่าจะช่วย แล้วช่วยจริง ๆ ถ้าไม่มีทางก็บอกตรง ๆ เพื่อจะได้ไม่ต้องมีความหวังลอย ๆ อาจารย์สตาจค์ไม่ใช่คนพูดมาก เมื่อตัดสินใจแล้วจะผิดถูกก็ให้รู้ไป ถ้าผิดก็รับผิดแต่ผู้เดียว...”

เรื่องการดึงเด็กเก่งมาเรียนวิทยาศาสตร์ของอาจารย์สตาจค์นั้นขึ้นชื่อมาก ท่านจะเฟ้นหาและชักชวนมาเรียนวิทยาศาสตร์ ศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช ได้เล่าไว้ในหนังสือ 48 ปี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ว่า

“...ผมเกือบจะได้เป็นนักศึกษารุ่นที่ 3 ของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์แล้ว ผมเลือกสอบเข้ามหาวิทยาลัยสองแห่งคือ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาฯ กับ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และสอบผ่านข้อเขียนทั้งสองแห่ง แต่ผมเลือกจุฬาฯ เพื่อนมาเล่าให้ฟังว่าในวันสอบสัมภาษณ์ อาจารย์สตาจค์เดินออกมาถามหาว่า “วิจารณ์ มาหรือยัง” คือท่านมุ่งมั่นที่จะจับเด็กเรียนเก่งถึงขนาดนั้น...”

สมัยนั้นคนที่เรียนเก่งส่วนใหญ่จะมาเรียนที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพราะท่านมีกุศโลบายมากมายในการดึงเด็กเรียนเก่งเข้ามาเรียน ท่านมุ่งมั่นที่จะสร้างคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ให้เป็นเลิศทางวิชาการอย่างมาก...”

หรือแม้แต่ นักศึกษาจากสาขาอื่น หากท่านเห็นว่ามีความรู้ที่พอที่จะชักชวนให้มาเรียนวิทยาศาสตร์ เช่น รองศาสตราจารย์ ดร.ก้าน จันทร์พรหมมา ก็เป็นคนหนึ่งที่อาจารย์สตาจค์เห็นแววและดึงตัวมาเรียนวิทยาศาสตร์

“...อย่างนายท่านนี่เรียนสาธารณสุขได้คะแนนดีมาก อาจารย์เลยจับเอามาเรียนเคมี ได้ดีเป็นรองอธิการอยู่ที่วิทยาลัยลัทธิ เรียนรุ่นเดียวกับผม ผมเรียนเตรียมทันตแพทย์ เขาเรียนเตรียมสาธารณสุข...” อาจารย์มนัส กันตวิรุฒ ลูกศิษย์อีกคนหนึ่งของอาจารย์สตาจค์ เล่าถึงเพื่อนร่วมรุ่น

“...อีกอย่างหนึ่งคือเด็กจะรีไทร์ ท่านจะไม่ยอมให้รีไทร์ ให้เรียนต่อ ท่านบอกว่าไม่เป็นไร อยู่ในนี้จะได้ไม่ไปเสียคนข้างนอก อาจารย์สตาจค์นี้ช่วยเด็กไว้เยอะ ใครคะแนนต่ำท่านจะไม่ตีก็วิ่งไปหา... ป้าช่วยหน่อย ไม่ไหวแล้ว...”

ในกลุ่มช่างยอมมีข้างเฟือก

ในยุคก่อนนั้นการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ยังไม่ได้รับความนิยมนักจากบรรดาเด็กที่เรียนดีเท่าใดนัก เนื่องจากส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมด จะพุ่งเป้าไปเรียนแพทย์หรือวิศวกรรมการ์กันเสียหมด แต่ท่านกลับมองว่าคนเก่งนั้นต้องเรียนวิทยาศาสตร์ เพราะท่านเชื่อว่า

“วิทยาศาสตร์คือรากฐานที่สำคัญที่สุดของศาสตร์ทั้งหลาย”

ท่านเริ่มต้นก่อตั้งโรงเรียนเตรียมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เมื่อ พ.ศ. 2501 ซึ่งท่านมองไปไกลไปถึงการสร้างคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ โดยท่านได้เริ่มเสาะหานักศึกษาที่มีผลการเรียนยอดเยี่ยม และยังได้เตรียมแผนการสร้างอาจารย์สำหรับคณะวิทยาศาสตร์ไว้ล่วงหน้าแล้วด้วย

อาจารย์สตาจค์ใช้ความเป็นนักวิทยาศาสตร์เป็นแบบอย่างให้นักศึกษาดำเนินรอยตาม ท่านพยายามดึงให้นักศึกษาเตรียมแพทย์หันมาสนใจเรียนด้านวิทยาศาสตร์กันมากขึ้น จนมีนักศึกษาจำนวนหนึ่งหันเหอนาคตมาเรียนวิทยาศาสตร์ เช่น ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สกล พันธุ์ยิ้ม

“...การสอนของอาจารย์ซึ่งสอนวิชา Organic Chemistry ทำให้เบนผมจากความสนใจในเรื่องแพทย์มาเป็นเรื่องของ Chemistry ถามว่าถ้าอาจารย์สตาจค์ไม่ใช่คนสอน Organic Chemistry ผมจะสนใจหรือไม่ ถ้าไม่ได้เรียนกับอาจารย์ ผมอาจจะไม่สนใจ...”

ด้วยความที่นักเรียนเก่ง ๆ สมัยนั้นนิยมเรียนแพทย์หรือวิศวกร์ อาจารย์สตาจค์จึงไปเลือกเอาจากเด็กในกลุ่มพวกนี้ ซึ่งมีความพร้อมด้านสติปัญญาอยู่แล้ว ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.วิสุทธิ์ ไบไม้ เล่าไว้ว่า

“...คนเก่งต้องเรียนวิทยาศาสตร์ จะสร้างนักวิทยาศาสตร์โดยเอาคนธรรมดา มาเรียนไม่ได้ อาจารย์จึงไปเลือกเอาจากพวกแพทย์ พวกวิศวกร อาจารย์หาข้างเผือกในกลุ่มช่าง คัดมาแล้วว่านี่คือกลุ่มช่าง ไปควานหาเอาในกลุ่มช่างย่อมมีช่างเผือก...”

เป็นที่รักของผู้ใต้บังคับบัญชา

อาจารย์สตาจค์เป็นที่เลื่อมใสถึงความมีระเบียบ จนลูกศิษย์หลายคนมองว่าท่านเป็นคนดู ซึ่งแท้จริงเป็นเพราะท่านมีความใส่ใจในทุกสิ่งและเป็นห่วงเป็นใยลูกศิษย์ทุกคน รวมไปถึงผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน

ความเป็นคนละเอียดของท่านถูกเล่าผ่าน อาจารย์วิภาวรรณ มนูญปิจุ อดีตหัวหน้าห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ (ห้องสมุดสตาจค์ มงคลสุข ในปัจจุบัน) ว่าท่านกำชับพนักงานว่าให้ทำห้องสมุดให้ดีและมีมาตรฐานเหมือนอย่างต่างประเทศ โดยเฉพาะความสะอาดเรียบร้อย ถึงขนาดเคยลงมือทำความสะอาดห้องน้ำให้ดูเป็นตัวอย่าง

“...ผู้ปฏิบัติงานระดับล่างท่านก็ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจตลอด ท่านเคยลงมือทำความสะอาดห้องน้ำให้ดูเป็นตัวอย่าง เป็นที่ประทับใจมาก คนทำความสะอาดของห้องสมุดก็เลยต้องทำอย่างที่ท่านอาจารย์ทำให้ดูทุกครั้งไป จะมีที่ไหนบ้างที่คนบดึ่มมาทำงานแบบนี้ให้ดูเป็นแบบอย่าง...”

คุณหนูช่วย มาลัยวรรณ อดีตพนักงานห้องทดลอง ภาควิชาเคมี ได้เล่าถึงความประทับใจต่ออาจารย์สตาจค์ไว้เช่นกัน

“...ตอนมาทำงานใหม่ ๆ ยังได้ค่าจ้างรายวัน อาจารย์ก็มาพูดคุยให้กำลังใจ บอกว่าขยันทำงานนะ อีกหน่อยก็จะได้บรรจุ อาจารย์ไม่ถือตัวเลยสอนเราทุกอย่าง ท่านทำงานละเอียดและเรียบร้อยมาก อาจารย์รุ่นหลังก็มักจะถามว่าเป็นลูกศิษย์อาจารย์สตาจค์หรือ เราก็บอกอย่างภูมิใจเลยว่าใช่ค่ะ...”

วันแห่งการสูญเสีย

วันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2514 เหมือนดังสายฟ้าฟาดลงมากลางใจของชาวคณะวิทยาศาสตร์ทุกคน ข่าวการถึงแก่อนิจกรรมอย่างกะทันหันของท่านอาจารย์สตาจค์สร้างความตกใจให้กับทุกคน ในขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่ง คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งทั้งสอง

สถาบันต่างกำลังดำเนินงานด้านการเรียนการสอนและการวิจัยไปอย่างรุดหน้า การจากไปอย่างกระทันหันของท่านจึงส่งผลกระทบต่ออย่างมาก

“...ผมจำได้ว่า วันที่อาจารย์สตางค์เสียชีวิต ด.ร.ดิโน้ง เดินมาบอก พวกหัวหน้าภาควิชา กับพวกอาจารย์ฝรั่งร้องไห้กันใหญ่ เพราะว่าเขาเสียเพื่อนที่สนิทมาก...”

ศาสตราจารย์ ดร.กอร์ดอน บี. เบลีย์ จากภาควิชาชีวเคมี ของมูลนิธิรีโรคักเฟลเลอร์ ย้อนอดีตถึงวันแห่งความอาดูร

ความตั้งใจสุดท้ายของอาจารย์สตางค์ คือความพยายามจัดตั้งคณะเกษตรศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ท่านได้ติดต่อขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลประเทศญี่ปุ่น ในด้านเงินทุนและด้านวิชาการ ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี ท่านได้เข้าพบนักวิชาการชั้นนำของประเทศญี่ปุ่นอีกหลายท่าน การเจรจาเป็นไปอย่างราบรื่น ท่านได้เสนอเรื่องผ่านกระทรวงการต่างประเทศของไทยไปยังรัฐบาลญี่ปุ่น พร้อมแผนผังบริเวณสถานที่จัดตั้งคณะเกษตรศาสตร์ แต่น่าเสียดายที่ท่านถึงแก่อนิจกรรมอย่างกระทันหันเสียก่อน

การสูญเสียท่านอาจารย์สตางค์ จึงนับเป็นการสูญเสียครั้งใหญ่ของวงการการศึกษาและวิทยาศาสตร์ของไทย แม้ท่านได้จากไปอย่างไร้วันกลับ แต่ท่านจะยังคงอยู่ในใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในฐานะของพ่อ ในฐานะของอาจารย์ และในฐานะของผู้วางรากฐานการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ที่สำคัญที่สุดท่านหนึ่งของประเทศไทยตราบนานทุกวันนี้

บรรณานุกรม

1. กอร์ดอน บี. เบลีย์. **สัมภาษณ์**, 2548.
2. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2502). **อนุสรณ์คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ พ.ศ. 2502-2503**. กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์.
3. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2531). **30 ปี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 2501-2531**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย.
4. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2541). **40 ปี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 2501-2541**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย.

5. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2514). พระนคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.สดวงค์ มงคลสุข วันจันทร์ที่ 30 สิงหาคม 2514.
6. วิลเลียม เอช.เบคเคอร์. (2556). **มิตรภาพและความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ มูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์และประเทศไทย**. นิวยอร์ก : มูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์.
7. ห่องสมุดสดวงค์ มงคลสุข และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มงคลสุข คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2550). **88 ปี อาจารย์สดวงค์**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเซ็ทสแควร์.
8. อนงค์ นิลอุบล. (2514). ชีวิตที่มีค่าของศาสตราจารย์ ดร.สดวงค์ มงคลสุข. ใน **ชุมนุมจุฬาราปีที่ 23 ฉบับที่สอง วันจุฬาลงกรณ์ 22 ตุลาคม 2514**. กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์.
9. **อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.สดวงค์ มงคลสุข ป.ช. ป.ม. ท.จ.** (2514). กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ที่ระลึกเนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.สดวงค์ มงคลสุข ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันจันทร์ที่ 30 สิงหาคม 2514.
10. อมร ศรีวงศ์. **สัมภาษณ์**, 13 กรกฎาคม 2550.

คำสอนของ อาจารย์สตางค์

“อาจารย์สตางค์” ท่านเป็นครูโดยแท้ ท่านให้ความเอาใจใส่ดูแลลูกศิษย์ทุกคนอย่างเสมอภาค ท่านถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์อย่างเต็มกำลัง อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ได้เล่าเรียนในระดับสูง มิใช่เพียงแต่ด้านการเรียนเท่านั้น แม้จะมีปัญหาเดือดร้อนในเรื่องอื่นใดก็ตาม ท่านก็ไม่เคยปฏิเสธลูกศิษย์ไม่ว่าท่านจะมีภาระงานมากมายเพียงใด

คำสอนบางส่วนของท่านอาจารย์คัดมาจากหนังสือรุ่น และหนังสืออนุสรณ์ ของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยหวังว่าคำสอนเหล่านี้ จะเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนใจให้ระลึกถึงความห่วงใยของท่านและนำไปปฏิบัติตามให้บรรลุผลดังความตั้งใจของท่าน ซึ่งคำสอนของท่านยังคงใช้ได้ดีเสมอ แม้จะผ่านมานานเพียงใดก็ตาม

ขอให้นักศึกษาทั้งหลายประพฤติตน
เป็นผู้อยู่ในระเบียบข้อบังคับของคณะฯ และมหาวิทยาลัย
เอาใจใส่ในการศึกษา มีความสามัคคีกันเป็นอย่างดี และมีความร่วมมือในกิจการต่าง ๆ
อันจะนำประโยชน์ในทางที่ขอมาสู่หมู่คณะของเรา

จากหนังสือ อนุสรณ์วิทยาศาสตร์การแพทย์ พ.ศ. 2504

ข้าพเจ้าขอให้นักศึกษาทุกคนได้พึงระลึกไว้เสมอว่า
ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานต่อไปข้างหน้าจะต้องเป็นผู้ซึ่ง

1. มีความรู้สูง รู้แจ้งเห็นจริง
2. มีมารยาทดี รู้จักสิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควร
3. มีความตั้งใจจริงในการทำงานตามหน้าที่ของตน
4. มีสุขภาพดี
5. มีศีลธรรมและความยุติธรรมประจำใจ

ขออวยพรให้ศิษย์รักทุกคน จงประสบแต่ความสุขและความเจริญ
ทั้งในชีวิตการงานและส่วนตัว

จากหนังสือ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ พ.ศ. 2504

ขอให้ศิษย์ที่รักทุกคน ฝึกตนเป็นกำลังที่ดีของชาติต่อไป

จากหนังสือ วิทยาศาสตร์การแพทย์ พ.ศ. 2505

ขอให้นักศึกษาทุกคนรักความสามัคคี
ความขยันหมั่นเพียร ความเป็นผู้มีมารยาทดีงาม

จากหนังสือ อนุสรณ์เตรียมแพทยศาสตร์
คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ 2507-2508

ความเจริญของสถาบันการศึกษาจะก้าวหน้าไปได้ไกลเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับสติปัญญาความรอบรู้ที่จะผลิตผลงานของบุคคลในสถาบันนั้น การมีตึกทดลองใหญ่โต มีเครื่องมือทดลองพร้อมบริบูรณ์นั้นปราศจากความหมาย ถ้าบุคคลผู้ใช้นั้นมือไม่ถึง ข้อสังเกตที่อาจารย์ต้องการจะกล่าวเพื่อเตือนสติลูกศิษย์รักทุกคนถึงความบกพร่องก็คือ

1. เรียนกันแบบเล่นๆ ไม่เอาจริงเอาจัง ต่อไปจะติดนิสัยและทำให้เป็นผลเสียต่อความเจริญของบ้านเมือง เพราะมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งผลิตบุคคลชั้นมัธยมของประเทศ แต่ถ้าบุคคลที่ผลิตออกมา มีลักษณะทำงานไม่เอาจริงเอาจัง ใจ ก็นับว่าเป็นกรรมของบ้านเมืองจริงๆ

2. ชอบแบ่งพรรคแบ่งพวก ขอให้เลิกเสีย ขณะที่กำลังศึกษาอยู่ด้วยกันในที่แห่งเดียวกันนี้เป็นโอกาสอันดีที่สุด ที่จะมีเพื่อนที่ดีในสาขาวิชาอาชีพต่างๆ กัน ถ้ามีแบ่งพรรคแบ่งพวกหรือตีกันต่อไป เมื่อออกไปประกอบอาชีพจะรู้สึกเสียใจ เพราะการทำงานให้สำเร็จในเมืองไทยเรานั้น ย่อมอาศัยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นส่วนใหญ่คนที่ปราศจากเพื่อน จะทำงานใหญ่ไปไม่ได้ผลเลย

3. ความมีระเบียบ วินัย รู้สึกว่าแย่มาก สังเกตได้ในห้องสอนวิทยาศาสตร์ เช่น โต๊ะทดลองสกปรก มือไม้เปียกเลอะเทอะ แต่ยังไม่ทำการศึกษาทดลอง สัตว์ลักษณะแบบนี้เหมาะที่จะเป็นกรรมกรมากกว่าจะเป็นนักวิทยาศาสตร์

ขอเตือนในเรื่องนี้เสียแต่บัดนี้ เพราะปีหน้าเราจะย้ายไปอยู่ที่ตึกใหม่ของคุณะหน้ากระทรวงอุตสาหกรรม จะไปทำสกปรก เช่น โยนกันบูทรี เศษกระดาษ ฯลฯ ลงกับพื้นไม่ได้เป็นอันขาด ต่อไปทางคณะฯ จะมีอาจารย์ฝรั่ง ทั้งอเมริกัน อังกฤษ ออสเตรเลีย เยอรมัน มาอยู่มาก ต้องช่วยกันรักษาความสะอาด ต้องทำให้สถานศึกษาของเราเชิดหน้าชูตา อย่าให้เขากลับไปแล้วเขาไปสวดว่า สถานที่สกปรกและนักศึกษาชอบเอาแต่เรื่องสนุกเฮฮา แต่กับการเรียนไม่เอาถ่านเลย

จากหนังสือ วิทยาศาสตร์การแพทย์อนุสรณ์ พ.ศ. 2509

“อาจารย์สตาจค์”

ในความทรงจำ

รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิวัฒน์ เลิศศิริ

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2558-ปัจจุบัน)

บรรณารักษารบริหาร

ผมได้เรียนรู้เรื่องราวของท่านศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข จากสามทางหลัก ได้แก่ จากคำบอกเล่าของมารดา ซึ่งเป็นอาจารย์รุ่นแรกของคณะวิทยาศาสตร์ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์วารุณี เลิศศิริ ผู้ล่วงลับไปแล้ว) จากคำบอกเล่าของท่านอาจารย์ผู้ใหญ่หลาย ๆ ท่าน โดยเฉพาะท่านศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. นพ.พรชัย มาตังคสมบัติ และเอกสารที่มีการตีพิมพ์ต่าง ๆ จึงทำให้ผมเคารพในความสามารถเชิงวิชาการและความเป็นผู้บริหาร ความเป็นผู้นำที่รักองค์กรและลูกน้อง ความเป็นครูที่ส่งเสริมลูกศิษย์ให้ได้ดี ที่สำคัญคือวิสัยทัศน์ของท่านอาจารย์สตาจค์มาโดยตลอด เมื่อตัวผมได้มีโอกาสมาทำหน้าที่คณบดี ก็ยิ่งเห็นชัดถึงวิสัยทัศน์ของท่านอาจารย์สตาจค์ ที่ได้สร้างคุณูปการก่อให้เกิดการพัฒนาวงการวิทยาศาสตร์ของไทยในเวลาหลายทศวรรษต่อมา ซึ่งเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศมาจนถึงปัจจุบัน วิสัยทัศน์ที่ดีจะสร้างประโยชน์ต่อองค์กรและสังคมในภายหน้า กาลเวลาจะพิสูจน์ให้เห็นถึงผลกระทบที่ดีจากวิสัยทัศน์นั้นในอนาคต

ผมขอกราบสักการะคุณความดีของท่านอาจารย์สตาจค์ ด้วยความเคารพเป็นอย่างยิ่ง

คุณยุพิน มงคลสุข (พ.ศ. 2470-2556)

ภริยาของท่านอาจารย์สตาจด์

วันที่ 6 กรกฎาคม 2514 เป็นวันที่ดิฉันและลูก ๆ รวมทั้งญาติมิตรทั้งหลาย จะลืมเสียมิได้ เป็นวันที่ดิฉันได้รับความทุกข์อย่างสูงสุดระคนความเศร้าสลด เสียใจ เสียหายอย่างใหญ่หลวง เพราะเป็นวันที่คุณสตาจด์ได้จากไปอย่างกระทันหันเกินความคาดฝัน เกินกว่าจิตใจดิฉันที่ยึดเหนี่ยวในตัวคุณสตาจด์ตลอดมา จะยอมรับรู้ในวามรณกรรมของคุณสตาจด์ครั้งนี้ได้

คุณสตาจด์เป็นผู้ที่มีความจงรักภักดี เทอดทูน เคารพในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ อย่างสูงสุด และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเหนือสิ่งใด

คุณสตาจด์เป็นผู้มีความกตัญญูตเวทีต่อบิดามารดาและผู้มีคุณทั้งในด้านการงานและส่วนตัว ได้บำเพ็ญกุศลและช่วยเหลือทุกคนไม่ว่าผู้ใหญ่ เด็ก ปวราภนาให้ทุกคนประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการศึกษาและการงานเท่าที่ตนจะสามารถช่วยได้ ด้านการงานเคยปรารถนาให้ฟังอยู่เสมอ ๆ เช่นงานที่ได้รับมอบหมายให้สร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คุณสตาจด์ประสงค์ที่จะทำได้ถึงขั้นยอดเยี่ยม ให้ได้ทัดเทียมกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่ก็มีความกังวลห่วงใยในการดำเนินงานตลอดจนครูบาอาจารย์และนักศึกษาทั้งสองศูนย์ คือที่ศูนย์อรรถกระวีสุนทรและศูนย์ปัตตานี เนื่องจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นนามที่ได้มาจากพระนามของสมเด็จพระราชาธิบดี ฉะนั้นเมื่อมหาวิทยาลัยนี้ได้รับพระราชทานชื่อจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คุณสตาจด์จึงมีความปีติโสมนัสอย่างยิ่งและมีกำลังใจเพิ่มพูนกว่าเก่าเป็นทวีคูณ ในอัน

หมายเหตุ: การสะกดคำในบทความนี้ เป็นไปตามต้นฉบับ

ที่จะพยายามดำเนินงานของมหาวิทยาลัยให้ยอดเยี่ยมถึงที่สุด ได้เคยเล่าให้ดิฉันฟังว่า กำลังเริ่มตั้งคณะเกษตรศาสตร์ และประเทศญี่ปุ่นได้รับข้อเสนอการขอความช่วยเหลือ สำหรับโครงการนี้ไปแล้ว นอกจากนี้ยังกำลังวางแผนงานทางด้านแพทยศาสตร์อยู่ แผนงานทั้งหลายนี้ถ้าจะให้สำเร็จสมบูรณ์และมั่นคงก็จะต้องใช้เวลาถึงสิบปี สำหรับที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นั้นมีความสบายใจแล้ว เพราะมีคณะอาจารย์ผู้ร่วมงานที่มีความสามารถ

คุณสตาจค์เป็นสามีที่ดียิ่ง เป็นพ่อที่เป็นที่รักที่เคารพของลูก เป็นที่พึ่งทั้งทางกาย ทางใจของลูก ๆ และของดิฉันตลอดมา ในชีวิตของดิฉันจะหาใครประเสริฐเท่าคุณสตาจค์ ไม่ได้อีกแล้ว คุณความดีที่คุณสตาจค์ได้บำเพ็ญมาชั่วชีวิตจะฝังอยู่ในจิตใจของดิฉันและลูก ๆ ตลอดไป

ขอให้ผลานิสงส์แห่งบุญกุศลที่คุณสตาจค์ได้บำเพ็ญไว้ และที่บรรดาอาจารย์ ญาติมิตร ศิษย์ นักศึกษาทั้งหลายได้ร่วมบำเพ็ญกุศลศพของคุณสตาจค์ครั้งนี้ จงเป็นปัจจัย ส่งเสริมให้คุณสตาจค์ประสบแต่ความสุขสงบในสัมปรายภพด้วยเถิด และหากคุณสตาจค์ ทราบด้วยญาณวิถิตใด ๆ ก็คงจะมีความโสมนัสซาบซึ้งในความร่วมมือร่วมใจของบรรดา ญาติมิตร อาจารย์ ศิษย์ นักศึกษา อย่างหาที่สุดมิได้

เรียบเรียงจาก: คำไว้อาลัย. ใน **อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2514.

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ศกรณ์ มงคลสุข

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2550-2554 และ 2554-2558)
บุตรชายคนเดียวของ “อาจารย์สต่างค์”

ผมได้เห็นคุณพ่อมาทำงานที่คณะวิทยาศาสตร์เป็นเวลาต่อเนื่องกันมา ผมได้เห็นท่านทำงานในห้อง Lab ทำงานบริหารในห้องทำงานของท่าน ซึ่งในห้อง Lab ท่านก็เคยสอนอะไรรึโน้ด ๆ หน่อย ๆ เกี่ยวกับวิชาเคมี เอาอะไร ๆ มาผสมกัน ก็จะมีปฏิกิริยา เกิดเป็นการเปลี่ยนสี เกิดเป็นการผลิตเป็นแก๊สอะไรขึ้นมา เป็นสิ่งที่เรียนรู้ไปเรื่อย ๆ ในขณะที่เป็นเด็ก

ท่านค่อนข้างจะขยันมาก เพราะวันเสาร์-อาทิตย์ก็มีเด็กมาเรียนพิเศษกับท่าน มาหลายระดับ ตั้งแต่ติวเข้ามหาวิทยาลัยหรือเป็นนักเรียนเข้ามหาวิทยาลัยรุ่นปีแรก ๆ ส่วนมากก็เป็นลูกของพรรคพวกเพื่อนฝูง หรือที่ฝากมาช่วยให้ท่านสอนพิเศษ ซึ่งงานของท่านมีค่อนข้างมาก มีทั้งงานบริหาร งานวิจัย เสาร์ อาทิตย์ แต่ท่านก็ยังแบ่งเวลามาสอนพิเศษให้เด็ก

ย้อนกลับไปความคิดของคุณพ่อนับว่าล้ำยุคมาก ตอนนี้อธิบายว่าวิทยาศาสตร์ต้องตอบโจทย์ภาคอุตสาหกรรม แต่คุณพ่อทำมาก่อนแล้ว ท่านพูดเสมอว่าต้องมุ่งทำงานวิจัยให้เป็นเลิศ แล้วเอางานวิจัยไปสนับสนุน ไม่ใช่ทิ้งงานวิจัยแล้วไปทำแต่อุตสาหกรรม ต้องทำคู่กัน สมัยก่อนมหาวิทยาลัยเน้นสอนอย่างเดียว แต่คุณพ่อทำวิจัยควบคู่ไปด้วย ฉะนั้นแนวคิดในสมัยนี้ได้เกิดขึ้นมาก่อนที่คณะวิทยาศาสตร์เมื่อหกสิบปีที่แล้ว

ตอนนั้นมีบริษัทไฟโรไมสต์ บริษัทผงชูรส บริษัทอาหารต่าง ๆ มาปรึกษา เหมือนในสมัยนี้ เมื่อก่อนอาจจะยังไม่พร้อม การไปสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็อาจจะไม่ได้ช่วยยกระดับงานด้านวิทยาศาสตร์พื้นฐาน เพราะอุตสาหกรรมก็จะต้องการ products ไม่ใช่ต้องการเหมือนอย่างวิทยาศาสตร์ที่ต้องการรู้จักซึ่งกว่า ภาคอุตสาหกรรมเริ่มสนใจงานวิจัยเมื่อไม่นานมานี้ แต่ก่อนมุ่งผลิต Products พอโตเต็มที่ก็ถึงจุดที่จะทำ

วิจัยเอง เพราะมันซื้อไม่ได้แล้ว ถ้าเขาเห็นเทคโนโลยีที่ตอบโจทย์เขาได้เขาก็ซื้อมาก่อน เมื่อถึงจุดที่ซื้อไม่ได้แล้วก็ต้องวิจัยเอง แต่คนเรียนวิทยาศาสตร์ในบ้านเรามีสักเท่าไร งานที่ทำออกมาก็ถูกวิจารณ์ว่าใช้ประโยชน์ไม่ได้ ทั้งที่จริงมันคือรากฐาน ไม่มีรากฐานแล้วจะพัฒนาไปทางไหนได้ ซึ่งทั้งหมดที่ทำกันทุกวันนี้ คุณพ่อทำมาตั้งนานแล้ว

อาจารย์ต้องทำวิจัย ต้อง Update ตัวเองด้วยการทำวิจัย ถ้าสอนพื้นฐานปีแรก ๆ ก็ไม่มีปัญหา แต่เมื่อสอนในระดับที่สูงขึ้นก็ต้อง Update ตัวเอง ทำวิจัย ทดลอง จะอ่านงานวิจัยอย่างเดียวไม่พอ แต่ละปีมีงานวิจัยเป็นพันเป็นหมื่น ทั้งดีและไม่ดี หากมีประสบการณ์ก็จะช่วยได้มาก

คุณพ่อจะเคารพและกตัญญูต่อครูบาอาจารย์มาก ตอนตั้งคณะใหม่ ๆ ก็เชิญอาจารย์ของท่านมาช่วยสอน แม้จะจบมาทางวิทยาศาสตร์ท่านก็ยังเคารพและปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณี ไหว้ศาล ไหว้เจ้าที่ท่านก็ทำ ไม่ใช่ว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์แล้วจะละทิ้ง ธรรมเนียมเหล่านี้เป็นการสอนทางอ้อมให้เรารู้จักบุญคุณผู้มีพระคุณ ซึ่งคุณพ่อให้ความสำคัญมาก

ศาสตราจารย์ ดร.กอร์ดอน บี. เบลีย์

เจ้าหน้าที่มูลนิธิโรคกีเฟลเลอร์ อาจารย์ประจำภาควิชาชีวเคมี
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2505-2516

...อาจารย์สตาจด์เก่งมากผมประทับใจมากคนที่รักอาจารย์สตาจด์มากที่สุด
ก็คงเป็น ดร.ดินนิง หัวหน้าของมูลนิธิโรคกีเฟลเลอร์ในตอนนั้น ดร.ดินนิง ไม่ทำอะไรโดย
ไม่ปรึกษาอาจารย์สตาจด์ก่อน

ผมจำได้ว่าวันที่อาจารย์สตาจด์เสียชีวิต ดร.ดินนิง เดินมาบอกพวกหัวหน้าภาควิชา
กับพวกอาจารย์ฝรั่ง ช้างบนร้องไห้กันใหญ่เพราะว่าเขาเสียเพื่อนที่สนิทมาก เขานับถือ
อาจารย์สตาจด์มาก แล้วผมก็รู้ว่า มูลนิธิโรคกีเฟลเลอร์เชื่อถืออาจารย์สตาจด์ ปกติเขาจะ
ไม่ลงทุนกับใครมากขนาดนั้น แต่เขาให้ในนามอาจารย์สตาจด์คนเดียว...

เรียบเรียงจาก: ศาสตราจารย์ ดร.กอร์ดอน บี. เบลีย์. **สัมภาษณ์**, 2548.

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. น.ต.กำจร มนูญปิฎ ร.น. ราชบัณฑิต (พ.ศ. 2469-2556)
คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2514-2518)

...ผมร่วมทำงานกับท่านอาจารย์สตาจมาตั้งแต่แรกเริ่มก่อสร้างคณะฯ จากบริเวณถนนศรีอยุธยา จนกระทั่งย้ายมาที่ถนนพระรามที่ 6 ท่านเป็นบุคคลที่น่านับถือ เอาใจใส่ ให้การดูแลลูกศิษย์ลูกหาทุกคนเป็นอย่างดี ท่านมีกลยุทธ์ในการพูด การเจรจา เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายไม่ว่าจะเรื่องใดๆ ชีวิตของท่านน่าสรรเสริญอย่างยิ่ง ท่านบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อคนอื่น ต่อการศึกษา ต่อประเทศชาติ และงานวิจัย ซึ่งคงเห็นแล้วว่าปัจจุบันการทำงานวิจัยมีความสำคัญมากเพียงใด ทุนวิจัยที่หามาท่านก็ได้ทำเพื่อ งานวิจัยของท่านฝ่ายเดียว ท่านยังเผื่อแผ่ให้งานวิจัยสาขาอื่นด้วย สมเป็นนักวิชาการ อย่างแท้จริง ไม่ใช่ทำเพื่อส่วนตัว ท่านไม่เคยคิดเรื่องชื่อเสียง ตั้งแต่อยู่กับท่านมาไม่เคยได้ยินท่านพูดถึงเลย แต่ชื่อเสียงที่มานั้นมาจากตัวท่านเองที่ไม่เคยเห็นแก่ตัว

ตลอดระยะเวลาที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของอาจารย์สตาจ ได้ทำงานอย่าง สบายใจมาตลอด ทำให้ทำงานได้อย่างไม่เบื่อหน่าย เพราะที่ท่านให้ความสนทนสนมและ ไว้วางใจเป็นอย่างดี ให้ความยกย่องในหน้าที่การงาน ให้คำสั่งสอนอย่างอาจารย์ที่พึงมี ต่อศิษย์ อาจารย์สตาจจึงเป็นบุคคลที่ผมยึดเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงาน...

เรียบเรียงจาก: ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. น.ต.กำจร มนูญปิฎ ร.น. ราชบัณฑิต. สัมภาษณ์,
10 สิงหาคม 2548.

ศาสตราจารย์ ดร.คลังม วัชรโบล (พ.ศ. 2450-2530)

อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ของท่านอาจารย์สตางค์

ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข เป็นผู้ที่พูดตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อมให้เสียเวลา ดีก็บอกว่ามี ไม่ดีก็บอกว่ามี ไม่เกรงใจใครในเรื่องงานที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมและแก่ประเทศชาติ ความซื่อและตรงไปตรงมาอย่างนี้แหละเป็นที่สพวารมณและเจตนาของบรรดาชาวต่างประเทศที่ได้คบสมาคมกับ ดร.สตางค์ อาทิ ผู้แทนของ Ford Foundation และ Rockefeller Foundation จนถึงกับทุ่มเทเงินทองอย่างมหาศาลมาช่วยการศึกษาทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ ของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และต่อมาเป็นมหาวิทยาลัยมหิดลในปัจจุบัน

ความเมตตากรุณา เป็นนิสัยประจำใจของ ดร.สตางค์ สมกับที่ข้าพเจ้าได้ยินสมเด็จพระสังฆราชเจ้าองค์ปัจจุบันได้กล่าวว่า “คนต่างกับสัตว์ก็เพราะ คนมีความเมตตากรุณา” ฉะนั้นถ้าใครขาดความเมตตากรุณา ก็จะไม่ผิดอะไรกับสัตว์ ดร.สตางค์ได้ช่วยเหลือนิสิต นักศึกษาตลอดมา ปากก็ว่ากล่าวต่าง ๆ นานาแก่ผู้ที่ไม่เอาไหนและเรียนไม่ดี แต่ก็เพื่อเป็นการสั่งสอนไปในตัว ในใจจริงนั้นพร้อมเสมอที่จะเอ็นดูกรุณาช่วยเหลือลูกศิษย์ และลูกน้องเสมอ ลูกศิษย์ที่พลาดพลั้งนิด ๆ หน่อย ๆ ก็จะไม่เหี้ยมโหดเอาตกรหรือไล่ออกเหมือนกันอาจารย์บางท่าน เปิดโอกาสให้แก่ตัวหรือไม่ก็ช่วยเหลือเอาไว้เสมอ เป็นการสร้างกุศลกรรม ลูกศิษย์คนไหนเรียนดี ก็พยายามช่วยเหลือให้มีโอกาสได้รับทุนไปเรียนต่อ ณ ต่างประเทศและสนับสนุนให้เรียนถึงขั้นปริญญาเอก Ph.D. เมื่อกลับมาแล้ว ไม่มีที่อยู่อาศัยก็พยายามช่วยเหลือให้พักอยู่ในคณะก่อน จนกว่าจะหาที่อยู่โดยลำแข้งได้ นี่แหละเป็นการช่วยเหลือด้วยใจจริงกปรด้วยเมตตาจิต ทำให้อาจารย์นั้น ๆ กลับมาทำงานให้ด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ ซึ่งเป็นผลดีต่อการศึกษาและต่อประเทศชาติโดยปริยาย

หมายเหตุ: การสะกดคำในบทความนี้ เป็นไปตามต้นฉบับ

วันหนึ่งขณะที่ข้าพเจ้าไปในห้องของ ดร.สตาจค์ ณ ตึกวิทยาศาสตร์การแพทย์เก่าข้างโรงพยาบาลสงฆ์ ข้าพเจ้าได้พบกับเด็กผู้ชายคนหนึ่งที่เคยมาหาข้าพเจ้าที่จุฬาฯ มาขอเงินใช้อยู่เสมอ ๆ เพราะพ่อของเขาเคยเป็นเพื่อนกับข้าพเจ้าตอนเป็นเด็ก แต่มาเห็นที่ห้อง Lab ติดกับห้องของ ดร.สตาจค์ จึงถามว่ารู้จักเด็กคนนี้ด้วยหรือ ได้รับคำตอบว่าเด็กคนนี้จัน จึงช่วยเหลือจันให้มาล้างขวดล้างเครื่องแก้วทดลองวิทยาศาสตร์ในห้อง Lab นี้เป็นการแสดงออกมาของความเมตตากรุณาที่มีต่อคนจน คุณธรรมอันดีอย่างหนึ่งของ ดร.สตาจค์ คือความกตัญญูตเวทีที่มีต่อผู้มีพระคุณและต่อบรรดาครูอาจารย์ คุณธรรมอันสูงส่งนี้แหละเป็นกรรมดีที่ ดร.สตาจค์ ได้สร้างไว้ กุศลกรรมจึงได้บรรดาลให้ผู้ประกอบกรรมดีอันนี้ได้รับความเจริญรุ่งเรืองและลาภยศเห็นทันตา ดร.สตาจค์ ได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่ราชการอย่างรวดเร็ว ได้เป็นคนบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้รับพระราชทานสายสะพายชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือก ได้รับพระราชทานตราทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ ในปีนี้

ดร.สตาจค์ ได้ดีแค่นั้นก็ไม่เคยลืมหัก ไม่เคยดูถูกดูแคลนผู้อื่น ไม่เคยเย่อหยิ่งอหังการต่อบรรดาครูอาจารย์เก่า ๆ ไม่เคยนึกว่าตัวเองเป็นผู้วิเศษกว่าผู้อื่นตอนที่มิใช่ชั่วคราวใครมโนในหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่องรับนักศึกษาบางคนเข้าเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกลูก ๆ ของหมอและผู้มีคุณต่อมหาวิทยาลัยและประเทศชาตินั้น ดร.สตาจค์ ได้แถลงอย่างตรงไปตรงมาให้บรรดานักศึกษาทราบว่ากระทำไปเพื่อเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูตเวทีต่อผู้มีพระคุณนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งมากไม่ทราบว่าจะมีใครรู้สึกเช่นเดียวกับข้าพเจ้าบ้าง คงจะมีไม่น้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความนับถือและเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา ความดีงามอันนี้ทำให้ล้นเกล้ากระหม่อมทั้งสองพระองค์ทรงโปรด ผู้ใหญ่ในวงราชการและเพื่อนฝูงรักใคร่ชอบพอ ตลอดจนกระทั่งบรรดาอาจารย์และลูกศิษย์ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยมหิดลและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์รักใคร่และเคารพนับถือมาก

เรียบเรียงจาก: คลุ้ม วัชรโอบล. (2514). แต่ศิษย์และเพื่อนรัก. ใน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

หน้า 31-34. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.

รองศาสตราจารย์ ดร.ช่อฟ้า ทองไทย

อาจารย์ประจำภาควิชาจุลชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
นักศึกษาปริญญาเอกรุ่นแรกของคณะวิทยาศาสตร์

...ช่วงที่เป็นลูกศิษย์อาจารย์ได้หนึ่งเทอมก็มีความประทับใจอาจารย์สตางค์มาก เพราะในช่วงที่เรียนวิชา Organic Chemistry กับอาจารย์ อาจารย์เป็น Lecturer ที่เป็นระเบียบมาก คือ อาจารย์จะสอนเล็คเชอร์โดยการบอกให้จด พอถึง Structure อาจารย์ก็จะเขียนบนกระดานให้ดู เล็คเชอร์ของอาจารย์จะเต็มไปด้วยสาระและก็เป็นระเบียบ แล้วก็เข้าใจง่าย เมื่อมาเป็นลูกน้อง มาเป็นอาจารย์ผู้น้อยในบังคับบัญชาของอาจารย์สตางค์ ก็ประทับใจว่าอาจารย์เป็นบุคคลที่มีความเมตตากรุณาอย่างสูงต่อผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างเมื่อตอนคณะฯ ทำพิธีเปิดตึก พระเจ้าอยู่หัวฯ จะเสด็จมาทำพิธี ตอนนั้นก็เพิ่งจบมาใหม่ ก็คงจะยังเตื่อ ๆ ต่ำ ๆ อยู่ อาจารย์คงเห็นความอึดอัด อาจารย์บอก “เธอไม่ต้องไปแต่งชุดไทยมานะ แต่งชุดธรรมดาดีแหละ simple simple แหละดี” ซึ่งก็ประทับใจมากกว่าอาจารย์มีคำแนะนำให้แก่ผู้น้อยเสมอ...

เรียบเรียงจาก: รองศาสตราจารย์ ดร.ช่อฟ้า ทองไทย. สัมภาษณ์, 2548.

รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยทิพย์ วนิชานนท์

หัวหน้าภาควิชากายวิภาคศาสตร์

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2544-2548)

เป็นที่ทราบกันดีคือท่านอาจารย์สตาจค์มีบุญคุณต่อการศึกษาของประเทศชาติ มากมายมหาศาล ตามที่ลูกศิษย์หลายคนได้บรรยายไว้แล้ว พวกเราต่างได้รับอานิสงส์จากการทำงานเพื่อประเทศชาติของท่านโดยทั่วกัน ข้าพเจ้ามีโอกาสเรียนที่คณะวิทยาศาสตร์-การแพทย์ในปี พ.ศ. 2509-2511 โดยท่านเป็นผู้สอนวิชา Organic Chemistry I และ II ในชั้นปีที่ 1 และ 2 ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 ได้มีโอกาสเข้าศึกษาในระดับปริญญาโทและเอกที่คณะวิทยาศาสตร์อีก และบรรจุเข้ารับราชการตั้งแต่อายุ 25 ปี ได้ทำงานจนถึงอายุ 65 ปี และทำงานหลังเกษียณต่อ จนลูกศิษย์ปริญญาเอกสำเร็จการศึกษาทุกคน รวมทั้งสิ้นได้ทำงานในคณะวิทยาศาสตร์มาแล้ว 45 ปี ขณะรับราชการได้สานต่อการดูแล นศพ.ของท่านมาโดยตลอด โดยเคยเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมต่าง ๆ รวม 5 ชมรม และ พ.ศ. 2562 ข้าพเจ้ายังได้เปิดวิชาเลือกเสรีให้ นศพ. ชั้นปีที่ 1-3 ได้เลือกเรียนทั้งหมด 10 วิชา ท่านมีบุญคุณต่อพวกเราทุกคนมากมายจนไม่สามารถบรรยายได้ทั้งหมด

ตามที่มีผู้สอบถามถึงการศึกษาของท่านในปฐมวัยนั้น ข้าพเจ้าได้เดินทางกลับไปที่บ้านเกิดที่ อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี หลายครั้ง เพื่อสอบถามและเก็บข้อมูลจากบรรดาญาติพี่น้องและคนรู้จักที่นั่น เช่น นอ.พวย บุญศิริ ปัจจุบันอายุ 91 ปี (พ.ศ. 2562) และคุณครูสำเนา บุญศิริ อายุ 86 ปี ทั้งสองท่านยังแข็งแรง ขับรถด้วยตนเอง ได้จัดบันทึกคำบอกเล่าของคุณพ่อคือ นายสมบัติ วนิชานนท์ ซึ่งเดินทางมาศึกษาที่บางกอก (กรุงเทพ) โดยมีท่านอาจารย์สตาจค์เป็นที่เลี้ยงและเดินทางไป-กลับพร้อมท่านทุกครั้ง สมัยที่ท่านเป็นคณบดีคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ (พ.ศ. 2501-2511) ชาว อ.ท่าใหม่ เรียกคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ว่า “คณะอาจารย์สตาจค์” เมื่อท่านกลับไปเยี่ยมบ้านเกิด คนที่นั่นจะพูดว่า “อาจารย์สตาจค์มากับคุณยุพิน”

พ.ศ. 2494-2500 ท่านเป็นอาจารย์ที่คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทย-
ศาสตร์ เป็นเหตุให้คุณแม่สั่งให้ข้าพเจ้าสอบเข้าเรียนที่คณะเภสัชศาสตร์ โดยหวังว่าท่าน
จะช่วยดูแลได้บ้าง ท่านอาจารย์เกิดเมื่อ พ.ศ. 2462 สมัยรัชกาลที่ 6 ที่หมู่บ้านปากน้ำ
แหลมหนู ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวประมง และไม่มีน้ำจืดใช้ ต้องนำเรือไปตักน้ำจืดมาจากลำโขง
การศึกษาตั้งแต่ปฐมวัยของท่าน สรุปได้ดังนี้

พ.ศ. 2469-2472 (สมัยรัชกาลที่ 7) ท่านเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ที่โรงเรียน
วัดตะกาดเจ้า หมู่บ้านปากน้ำแหลมหนู บ้านเกิดของท่าน ชาวบ้าน ต.ตะกาดเจ้า สามารถ
เดินทางมาที่ตลาด อ.ท่าใหม่ ได้สองทาง ทางแรกคือเรือ 3 แจว ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง
ครึ่ง ทางที่สองคือเดินทางลัดมาตามคันนาใช้เวลาเท่ากัน ต่อมาอีกหลายปีจึงมีเรือยนต์
แล่นระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร ค่าโดยสาร 1 บาท

พ.ศ. 2473-2475 ท่านเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่โรงเรียนเบญจมราชาทิศ
อ.เมือง จ.จันทบุรี เดินทางจากตลาด อ.ท่าใหม่ เดินเท้าไปตามทางลัดประมาณ 11
กิโลเมตร ท่านพักที่ วัดจันทนาราม ใกล้กับแม่น้ำจันทบุรี เดินทางไปโรงเรียนใช้เวลา 10
นาที วันศุกร์ถ้าจะกลับบ้านก็ต้องเดินเท้ากลับ เมื่อสอบไล่จบชั้น ม.3 แล้วต้องมาเรียนต่อ
ที่บางกอก ซึ่งคุณพ่อคุณแม่ของท่านไม่เห็นด้วย เพราะต้องการให้เริ่มอาชีพชาวประมง
การเจรจาหลายครั้งไม่สำเร็จ การเดินทางมาเรียนที่บางกอกไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะไม่มี
ญาติอยู่ที่นั่นเลย

เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2476 ท่านสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องได้สำเร็จโดยเดินทาง
โดยเรือจากบ้านเข้ามาในคลองท่าใหม่ มาถึงบ้านท่าเรือของตระกูลวนิชานนท์ ท่านเข้า
มาพบคุณปู่และคุณย่าของข้าพเจ้าคือ นายเองฉวน วนิชานนท์ และนางบุญปลอด
วนิชานนท์ แล้วเจรจาขอให้ช่วยเหลือ “ป่าช่วยพูดให้ผมเรียนที่ เต็มกับแม่เขาจะให้ออก
มาจับโป๊ะ” คุณปู่และคุณย่าจึงเดินทางไปที่บ้านของนายแจ้และนางไฉ่ มงคลสุข คุณพ่อ
และคุณแม่ของท่านอาจารย์สตรงค์ที่หมู่บ้านปากน้ำแหลมหนู เรือวิ่งจากคลองท่าใหม่ซึ่งมี
ลักษณะคดเคี้ยวตามธรรมชาติเข้าสู่คลองวังโตนด ซึ่งบานออกคล้ายทะเลสาบน้ำเค็ม
ขนาดใหญ่มีคลองเล็ก ๆ เปิดเข้ามาหลายสายบ้านเกิดของท่านอยู่ทางซ้ายมือคลองใหญ่
นี้จะค่อย ๆ เรียวแคบลงก่อนที่จะเปิดออกสู่ทะเล ปากทางออกมีขนาดแคบคล้ายคลอง

พ.ศ. 2473 ท่านอาจารย์สตาจค์ เข้าเรียนชั้น ม.1 ที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จ.จันทบุรี อาคารไม้หลังแรก ในหลวงรัชกาลที่ 6 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระราชบิดา

อีกครั้งหนึ่ง ปัจจุบันมีสะพานเฉลิมพระเกียรติปากน้ำแหลมใหญ่ยาวประมาณ 400 เมตร เชื่อมสองฝั่งของทางออกสู่ทะเล โดยมีจุดชมวิวกว้างปากน้ำแหลมใหญ่อยู่ด้านทิศตะวันออก เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามแห่งหนึ่งของประเทศไทย เรือที่คุนปูและคุนยาโดยสารมาวิ่งเข้าเทียบท่าเรือส่วนตัวของบ้านริมคลองของคุณพ่อท่าน อยู่ใกล้วัดตะกาดเจ้ากระยะทางห่างจากกรุงเทพ 245 กิโลเมตร

การเจรจาเกิดขึ้นเมื่อคุนปูและคุนยาพยายามขอให้เด็กชายสตาจค์ได้ไปเรียนต่อที่กรุงเทพ โดยจะช่วยสนับสนุนการศึกษาต่อให้เป็นบางส่วน คุนปู (นายเองฉวน วนิชานนท์ ซึ่งเป็นมหาดเล็กของ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา) พาเด็กชายสตาจค์เข้าบางกอกโดยเรือสมุทรของบริษัท East Asiatic, Denmark ออกจากท่าเรือที่ ต.ท่าแฉลบ อ.เมือง จ.จันทบุรี บริษัทนี้มีเรือ 3 ลำ สำหรับเดินทางจากจันทบุรีไปบางกอก คือ เรือนิภา อ่างหิน และภาณุรังษี แต่แต่ละสัปดาห์จะมีเรือไปบางกอกเพียง 1-2 ลำ เท่านั้น เรือภาณุรังษีบรรทุกผู้โดยสารและสินค้าจำนวนมากวิ่งออกจากท่าแฉลบเข้าสู่อ่าวไทยตอนบน เลี้ยวขวาใกล้จังหวัดระยอง มุ่งเข้าสู่ปากน้ำจังหวัดสมุทรปราการ แล้ววิ่งไป

ภาพซ้าย เรือภาณุรังษี เรือที่คุณปู่เองจน พาเด็กชายสตางค์ เดินทางสู่พระนคร ออกจากท่าเรือเก่าที่
แหลมประดู่ จันทบุรี ถึงปลายทางที่ท่าเรือราชวงศ์
ภาพขวา เรือนิภา เรือที่อาจารย์สตางค์ และคุณพ่อของข้าพเจ้า ใช้เดินทางกลับจันทบุรี ออกจาก
ท่าเรือราชวงศ์ถึงปลายทางที่ท่าฉลบก เรือนี้ภาณุถึงอับปางจมลงสู่อ่าวไทยในเวลาต่อมา
ที่มาภาพ แพนเพจ CHANTista & Stories

ตามแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านเขตนานนาวา สาร บางรัก แล้วเข้าจอดที่ท่าเรือราชวงศ์ คุณปู่
พาเด็กชายสตางค์ไปพักที่บ้านของหุ้นส่วนการค้าที่อยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่ตลาดน้อย
อ.สัมพันธวงศ์ ตรงข้ามกับปากคลองสาน จึงหมดปัญหาเรื่องที่พัก

พ.ศ. 2476-2481 ท่านเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-8 ที่โรงเรียนสวนกุหลาบ
วิทยาลัย ท่านซื้อรถจักรยานมือสองเพื่อขี่ไปโรงเรียน นักเรียนสวนกุหลาบสมัยนั้นต้องใส่
เสื้อนอกและสวมหมวก มีวันหยุดปีละสองครั้ง ครั้งละสองสัปดาห์ ท่านจะไปรับคุณพ่อ
ของข้าพเจ้าซึ่งเรียนอยู่ที่โรงเรียนอัสสัมชัญ บางรัก กลับไปจันทบุรีด้วยกันทุกครั้ง การเดิน
ทางด้วยเรือใช้เวลา 1 วัน 1 คืน มีโลมาว่ายน้ำไปข้าง ๆ เรือให้เห็นทุกครั้ง พ.ศ. 2479
(สมัยรัชกาลที่ 8) ท่านเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และต้องการสอบเข้าโรงเรียนนายเรือ
ท่านสอบผ่านข้อเขียนแต่ตรวจร่างกายไม่ผ่านเพราะสายตาสั้น

พ.ศ. 2481 ท่านสอบเข้าเรียนที่คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต้อง
แต่งชุดขาวชนทหารตลอดปี คือสวมกางเกงขายาวสีขี้ม้า เสื้อนอกแขนยาว สวมหมวก
คาดสีแดง พ.ศ. 2485 เกิดน้ำท่วมใหญ่ที่กรุงเทพฯ ท่านต้องย้ายที่อยู่จากริมแม่น้ำเจ้าพระยา
มาเข้าบ้านอยู่ที่ซอยกิ่งเพชร โดยอาศัยร่วมกับญาติจาก อ.ท่าใหม่ ชื่อ คุณพวย บุญศิริ

คุณพ่อของข้าพเจ้ายังคงไปพบท่านและเดินทางกลับจันทบุรีด้วยกัน ปีนี้ท่านเรียนจบได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี ได้รับเชิญเป็นผู้ช่วยสอน รับเงินเดือน 140 บาท การสนับสนุนการศึกษาจากตระกูลวิชานนท์เป็นเวลา 9 ปี จึงสิ้นสุดลง

ประวัติของท่านอาจารย์หลังจากนี้ทุกท่านคงทราบกันดี คือท่านเรียนต่อจนจบปริญญาเอกจากประเทศอังกฤษ กลับมาทำงานรับใช้ประเทศชาติ ท่านเป็นคนทำงานหนักมาก ครั้งหนึ่งเมื่อกลับมาถึงบ้านก็เหนื่อยมากจนมองไม่เห็นคุณแม่ซึ่งเดินทางมาจากจันทบุรีและนั่งคอยที่บ้านไผ่บ้าน เมื่อเดินกลับมาอีกครั้งจึงเห็น “อ้าว...แม่ะเองนะหรือ”

พ.ศ. 2510 หลังจากเรียนที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์มา 1 ปี เมื่อปิดเทอมปลาย ข้าพเจ้ากลับบ้านที่ อ.ท่าใหม่ ต้นเดือนมีนาคม 2510 ข้าพเจ้าเดินทางไปเยี่ยมคุณย่าซึ่งอยู่ไม่ไกลนัก สักพักหนึ่งคุณแม่ของท่านอาจารย์สตาจค์มาเยี่ยมคุณย่า ซึ่งทั้งสองท่านไปมาหาสู่กันประจำ คุณย่ากล่าวว่า “ชัยทิพย์ นี่คุณแม่อาจารย์สตาจค์” ข้าพเจ้าคลานเข้าไปกราบ ท่านบ่นให้ฟังว่าอาจารย์สตาจค์บอกว่าจะมาเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว จนปานนี้ยังไม่เห็นมา คุณแม่ของท่านไม่ทราบว่าปี 2510 ค่อนข้างวิกฤต เพราะท่านอาจารย์สตาจค์ต้องเร่งก่อสร้างคณะวิทยาศาสตร์แห่งใหม่ให้เสร็จทันตามกำหนดเปิดภาคการศึกษาของปี 2511 จึงไม่สามารถเดินทางกลับไปเยี่ยมบ้านที่ อ.ท่าใหม่ ท่านได้รับอนุมัติให้ใช้ที่ดินประมาณ 90 ไร่ สร้างคณะวิทยาศาสตร์ แต่ก็ได้แบ่งให้คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ ไปครึ่งหนึ่ง ดังนั้นท่านจึงมีส่วนในการสร้างคณะแพทย์ฯ ด้วยเช่นกัน

ที่คณะวิทยาศาสตร์ สะพานเชื่อมชั้น 3 ของตึก AN1 และ AN2 ที่ นศพ.เดินข้ามไปมา ได้ดูแบบมาจากบ้านของน้องชายของท่านอาจารย์สตาจค์ คือคุณลุงประทีป มงคลสุข ที่ อ.ท่าใหม่ บ้านหลังนี้มีอายุเกือบ 100 ปีแล้ว

จากประวัติการทำงานของท่านอาจารย์สตาจค์เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว ท่านได้ทำงานรับใช้แผ่นดินเกิดและทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติมากมายมหาศาล ทำให้ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยอยู่ทั่วทุกภาค และเจริญก้าวหน้าจนมีโรงเรียนแพทย์มากถึง 25 แห่งแล้วในปัจจุบัน

คุณบุญช่วย มาลัยวรรณ

พนักงานทดลอง 1 ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

...ตอนมาทำใหม่ ๆ ก็กลัวอาจารย์สตางค์เหมือนกัน แต่พอได้คุยแล้วรู้สึกที่
อาจารย์เป็นกันเอง ไม่ดุเลย ตอนแรกยังได้ค่าตอบแทนเป็นรายวัน วันละเท่าไรไม่รู้ จำ
ไม่ได้แล้ว มาก็ได้เป็นลูกจ้างชั่วคราว เงินเดือนขั้นแรกเลย 450 บาท ทำได้อยู่สักพักหนึ่ง
อาจารย์สตางค์ก็ถามว่า “มาทำงานนานหรือยัง ขยัน ๆ หน่อยนะ เดี่ยวจะได้บรรจุ”
บุญช่วยก็ดีใจว่าจะได้บรรจุแล้ว ถึงจะยังไม่ได้แต่ก็ดีใจ อาจารย์ก็จะพูดแบบนี้เราก็นึก
เพราะอาจารย์พูด ถึงไม่ได้เราก็นึกว่า

ประทับใจอาจารย์มาก เพราะว่าอาจารย์สตางค์ไม่ถือตัวเลย อาจารย์สอนทุก
อย่าง อาจารย์รุ่นหลังมาเห็นก็จะถามว่า “นี่เป็นลูกศิษย์อาจารย์สตางค์หรือ” บุญช่วยก็
บอก “ใช่ค่ะ” ไม่ต้องบอกเลยก็รู้ เพราะว่าอาจารย์สตางค์ทำงานละเอียดแล้วก็เรียบร้อย
อาจารย์สอนมาเราก็ทำได้หมด บุญช่วยทำงานมาตั้งแต่อายุ 18 ไม่ไปไหนเลย เพราะว่า
รักคณะวิทยมาก อดทนอยู่ตรงนี้เพราะรักอาจารย์สตางค์...

เรียบเรียงจาก: บุญช่วย มาลัยวรรณ. สัมภาษณ์, 2548.

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ประเสริฐ ไศภณ

นักวิทยาศาสตร์ดีเด่น ประจำปี 2538 สาขาเซลล์ชีววิทยา

จาก มูลนิธิส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในพระบรมราชูปถัมภ์

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2546-2547)

...ถึงแม้ว่าท่านจะเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมแพทย์ตอนนั้น แต่ผมจำได้ว่าท่านก็ยังไปคุมพวกเราทุกครั้งที่มี Lab เคมี แล้วก็เดินไปเดินมาดูพวกเราตลอด ก็ทำให้เกิดความดีใจและความหวังใจไปในตัว เพราะว่าถ้าใครทำไม่ถูกท่านไม่ได้ด่าอย่างเดียว ท่านเชกหัวด้วย แต่ถ้าใครโดนด่าและโดนเชกหัวด้วยจากอาจารย์สตาจ์ ก็เหมือนกับ การได้พรที่ดีจากครู จากพระ

สมัยที่ผมเรียนยังเป็นการสอนแบบเดิม ๆ คือสอนจากตำรา อาจารย์ที่สอนก็ ล้วนแต่มีชื่อทั้งนั้นอย่าง อาจารย์ทองสุข อาจารย์บัวเรศ อาจารย์คัลล์ อาจารย์กัลย์ การ ทำวิจัยยังไม่ค่อยเน้น ยกเว้นอาจารย์สตาจ์ ท่านสอนด้วยแล้วก็ทำวิจัยอย่างจริงจัง ท่าน ทำวิจัยด้านเคมีอินทรีย์ ภาควิชาเคมีนี่จึงมีรากฐานการทำวิจัยที่ยังลึกมากในตอนเริ่มต้น พอผมกลับมาจากต่างประเทศแล้วจำได้ว่าที่คณะฯ เฟื่องฟูมาก เพราะมีรีออกก็เฟลเลอร์ เข้ามาสนับสนุน การทำวิจัยกลายเป็นวัฒนธรรมสำคัญที่ท่านอาจารย์สตาจ์สนับสนุน อีกอย่างคือท่านจะพยายามไม่ให้เราห่วงเรื่องเงินเดือน ท่านมีเงิน supplement ให้ สมัย นั้นเงินเดือนสองพันกว่าบาท ท่านหาเพิ่มให้เท่าหนึ่งเลย ท่านมีทุนหมุนเวียนอยู่ในคณะ ที่จะเอามาเพิ่มให้ เพราะท่านทำงานวิจัยให้เอกชนอยู่พอสมควร ท่านเห็นพวกเราเหมือน ลูกหลานจริง ๆ ทำให้ยุคนั้นเราพร้อมมาก ๆ อาจจะดีกว่าต่างประเทศเลยก็ว่าได้

อาจารย์สตาจ์ท่านเป็นผู้นำการทำวิจัย ท่านย้ำว่าการวิจัยต้องควบคู่ไปกับการ เรียนการสอน การเรียนการสอนที่ได้ผลดีที่สุดคือการให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวิจัย เริ่มตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ไม่จำเป็นต้องรอถึงระดับปริญญาโทหรือเอก...

เรียบเรียงจาก: ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ประเสริฐ ไศภณ. **สัมภาษณ์**, 10 สิงหาคม 2548

และ 22 ธันวาคม 2561.

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. นพ.พรชัย มาตังคสมบัติ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2542-2550)

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2534-2542)

ผมมีความยินดีและภูมิใจที่คณะผู้จัดทำหนังสือหนึ่งร้อยปีชาตกาล ศ. ดร.

สตางค์ มงคลสุข ได้มาขอให้ช่วยเขียนในฐานะลูกศิษย์รุ่นแรก ที่ได้รับการชักชวนให้สอบชิงทุนรัฐบาลไทยไปเรียนที่สหรัฐอเมริกา และกลับมาทำงานประจำที่คณะวิทยาศาสตร์ ตลอดมายาวนานกว่าห้าสิบปี หากรวมเวลาตั้งแต่ต้นที่สอบเข้าเรียนปีหนึ่งเตรียมแพทย์รุ่นแรก ที่มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์รับปีหนึ่งเอง (พ.ศ. 2501 เตรียมแพทย์เชียงใหม่รุ่นแรก) จะเป็นเวลาหลักสิบกว่าปี และมีโอกาสรับรู้แนวคิดการทำงานของท่านอาจารย์ ได้นำมาใช้สานต่องานของท่านทั้งในฐานะอาจารย์คนหนึ่ง ในฐานะหัวหน้าภาควิชาจุลชีววิทยาคนหนึ่ง เป็นเวลา 14 ปี ในฐานะคณบดีคณะวิทยาศาสตร์คนหนึ่ง เป็นเวลา 8 ปี และในฐานะอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นเวลา 8 ปี (เดิมคือ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์) เป็นเวลา 8 ปี (เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดลคนเดียวในรอบสามสิบปีหลังจนถึงปัจจุบัน ที่ดำรงตำแหน่งสองวาระ)

ตอนที่พวกเราสอบเข้ามหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. 2501 เราพบว่าเดิมมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จะรับนักศึกษา “ข้ามฟาก” มาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เรียนสองปีแรกที่คณะวิทยา (คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามที่เรียกกันแบบกันเอง) แต่ปีของพวกเราเป็นปีแรกที่มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์จะรับปีหนึ่งเข้าเรียนเตรียมแพทยศาสตร์โดยตรง เฉพาะสำหรับผู้ que เลือกไปเรียนแพทยศาสตร์คณะใหม่ที่ทางมหาวิทยาลัยตั้งขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 64 คน หากได้รับการคัดเลือกแล้วจะเรียนต่อเนื่องไปจนจบแพทยศาสตร์ โดยไม่ต้องไปร่วมสอบ “ข้ามฟาก” อย่างพวกที่เลือกไปเรียนที่สองคณะแพทย์เดิม (ศิริราช รุ่น 39 และ จุฬาฯ รุ่น 14) ซึ่งต้องไป วิทยา จุฬาฯ สองปีก่อน ค่อยแข่งกัน “ข้ามฟาก” อีกครั้ง เมื่อเป็นเช่นนั้นคนที่ตั้งใจจะเรียนแพทย์จึงมาแข่งกันเข้าเตรียมแพทย์เชียงใหม่ให้เสร็จสิ้นไปทีเดียว ทำให้มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์สามารถคัดกรองรับมาได้ก่อน 64 คน เป็นรุ่นแรก และต่อเนื่องไปอีกหลายรุ่น

ในช่วงนั้นได้พบและรับทราบว่า ดร.สตาจด์ เป็นผู้รับผิดชอบและเป็นต้นคิดให้มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์รับตรงเข้าเตรียมแพทย์และต่อเนื่องจนจบแพทย์ พวกเราที่เลือกมามีความประทับใจในวิถีคิดและวิธีการทำงานของท่านมาก และดีใจที่มีโอกาสเป็นลูกศิษย์รุ่นพิเศษของท่าน ซึ่งได้รับความเมตตาจากท่าน ดูแลพวกเราเหมือนลูกหลาน ตอนคริสต์มาสและปีใหม่ก็ให้ไปทานข้าวร่วมกับครอบครัวของท่านที่ซอยทองหล่อ อีกเรื่องหนึ่งที่ประทับใจคือท่านเป็นนักเคมีที่รักและทุ่มเทให้วิชาซีพอย่างแท้จริง เสมอต้นเสมอปลาย ไม่ว่าจะท่านจะมีภาระงานสอน งานบริหารเพิ่มขึ้นก็ตาม ท่านก็สามารถจัดสรรเวลาดำเนินและดำรงวิชาเคมีอินทรีย์ของท่านอย่างจริงจังและต่อเนื่องมาโดยตลอด ความทุ่มเทและความมุ่งมั่นด้านงานวิจัยและงานสอนของท่านนับว่าเป็นเรื่องที่ถ่ายทอดมาให้ลูกศิษย์ของท่านทุกรุ่นทุกคน แม้แต่นักเรียนแพทย์ที่ไม่ใช่เคมีก็ได้รับ “เชื้อติดต่อ” นี้มาครบถ้วนก็ว่าได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะท่านทำให้ลูกศิษย์ทุกคนรู้สึกว่าได้รับความอบอุ่น

ในฐานะศิษย์ ได้รับความรักความปรารถนาดีเหมือนลูกหลานจากท่าน ที่เล่ามานี้คือ อาจารย์สตาจึในฐานะ “ครู” ที่เปี่ยมด้วยความรัก ความเมตตาต่อศิษย์และผู้ได้บังคับบัญชา

คุณูปการของอาจารย์สตาจึต่อบ้านเมือง

1. การวางพื้นฐานและขยายเตรียมแพทย์และปริคลินิก เรื่องที่ท่านรับผิดชอบ การรับนักศึกษาเข้าเรียนปีหนึ่งในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์โดยตรง นับเป็นก้าวแรกในปี 2501 ในปีต่อมาได้ขยายรับนักศึกษาสาขาอื่น ๆ เข้ามามากขึ้นตามลำดับ ที่สำคัญคือในปี 2503 ได้เริ่มรับนักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีทางกายวิภาคศาสตร์และทางเคมี ตลอดจนการขยายนักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่จะแยกย้ายไปเลือกเรียนคณะปลายทางได้มากขึ้น รวมทั้งที่ ศิริราช และ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ทั้งหมดสังกัด มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จนในปี 2512 ที่เราับพระราชทานพระนาม “มหิดล” จึงโอนแพทย์ฯ จุฬาฯ ไปที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และแพทย์เชียงใหม่ ไปที่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ระหว่างนั้นอาจารย์ปรารถนาว่าเราต้องการแพทย์และบุคลากรทางสุขภาพอีกมาก แต่ขยายไปได้ช้า ก่อตั้งศิริราชเมื่อ พ.ศ. 2433 อีก 55 ปี จึงสามารถตั้งคณะแพทยศาสตร์แห่งที่สอง (พ.ศ. 2488) ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ อีก 13 ปี จึงตั้งแห่งที่สามที่เชียงใหม่ (พ.ศ. 2501) ที่ใช้เวลานานเพราะรอให้มีอาจารย์ปริคลินิกให้เพียงพอก่อน ท่านจึงดำริว่าจะต้องเร่งสร้างอาจารย์ปริคลินิกทั้งที่เป็นแพทย์และไม่ใช่แพทย์ จะได้ช่วยให้ขยายโรงเรียนแพทย์ได้เร็วขึ้นทันกับการเพิ่มของประชากรไทย

ลักษณะการทำงานของท่านอาจารย์คือเมื่อได้โจทย์แล้วคิดอย่างรอบคอบจนหาแนวทางปฏิบัติ แล้วลงมือเลย ดังนั้นเมื่อคิดแล้วว่าประเทศไทยต้องเร่งรัดสร้างอาจารย์ปริคลินิก จึงได้ทาบทาม มุลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์ ให้มาร่วมตั้งหลักสูตรปริญญาโทและเอก ผลดีนอกจากสร้างอาคารแล้ว ก็สร้างฐานการวิจัยสาขาเหล่านี้ มีเช่นนั้นหลักสูตรเหล่านี้จะไม่สัมฤทธิ์ผล การที่ได้มูลนิธิฯ เข้ามากลายเป็นก้าวสำคัญในการวางรากฐานการวิจัยวิทยาศาสตร์ชีวภาพของประเทศไทยโดยปริยาย มุลนิธิฯ ได้ทุ่มเทให้โครงการนี้อย่างที่

ไม่เคยทำที่ไหนมาก่อน โดยสรรหาคณาจารย์ที่เข้มข้นด้านงานวิจัยมาจากหลากหลายมหาวิทยาลัยชั้นนำในสหรัฐอเมริกามาทั้งระดับหัวหน้าภาควิชาและระดับที่เป็น Principle Investigation และดูแลวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกได้เข้ามาจำนวนมาก และทุกคนอยู่ร่วมกันยาวนานกว่าสามสิบปี ทุ่มเทวีสตูดครุภัณฑ์ของงานวิจัยและงานสอนอย่างเพียงพอ (ที่จริงจะว่าเหลือเฟือก็ไม่ผิดนัก)

ผลคือเราเริ่มสร้างนักวิชาการสำเร็จระดับปริญญาเอกจำนวนมากกว่าเดิมที่ต้องส่งไปเรียนต่างประเทศอย่างเดียว และได้ผู้สำเร็จปริญญาโทจำนวนมาก ซึ่งบางคนก็ได้รับการคัดเลือกให้เรียนต่อปริญญาเอก ยังจำได้ว่าเราภาคภูมิใจมากที่ผู้สำเร็จปริญญาเอกภายในประเทศไทยเป็นคนแรกคือนักศึกษาคณะของเรา สังกัดภาควิชาจุลชีววิทยา ในปี 2515 (ค.ศ. 1972) และบรรจุเป็นอาจารย์ในคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นต่อมาก็ตามกันมาในสาขาต่าง ๆ ทั้งปริคlinik 6 สาขา สาขาเคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์และคณิตศาสตร์ ก็ตาม ๆ กันมา เป็นการสร้างทรัพยากรมนุษย์ทางด้านวิจัยให้ประเทศตลอดระยะเวลาห้าสิบกว่าปี และสร้างความเป็นปึกแผ่นของงานวิชาการสาขาเหล่านี้กระจายไปในมหาวิทยาลัยเดิมและมหาวิทยาลัยเกิดใหม่ โดยเฉพาะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในยุคแรก และ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ฯลฯ ในระยะเวลาต่อมา

สรุปแล้วท่านอาจารย์เป็นผู้ริเริ่มการสร้างฐานงานวิจัยและสร้างทรัพยากรมนุษย์ด้านวิทยาศาสตร์พื้นฐานและวิทยาศาสตร์ชีวการแพทย์ นอกจากจะทำให้เราขยายโรงเรียนแพทย์ได้เร็วขึ้น จากสามเป็นสี่ (รามธิบดี เริ่มรับนักศึกษา ปี 2508 หลังจากแพทยศาสตร์เชียงใหม่ 7 ปี) เป็นห้า หก เจ็ด ได้เร็วขึ้นตามที่เห็นกันอย่างชัดเจน ท่านยังสร้างฐานงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์พื้นฐานและชีวการแพทย์ จนทำให้เริ่มมีนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น 1) ชุดน้ำยาชันสูตรโรคเมือรื้อน โรคติดเชื้อ ตลอดจนด้าน Genomic (รวมถึง Pharmacogenomics) ทำให้การนำเข้าน้อยลงและเริ่มจำหน่ายไปยังต่างประเทศ 2) ด้านวัคซีน มีการผลิตวัคซีนใหม่ถอดด้ามที่พัฒนาขึ้นในประเทศไทยมาด้ารับขึ้น 3) ชีวภัณฑ์ใหม่และเทียบเคียง (Biopharmaceuticals & Biosimilars) เป็นต้น

2. เรื่องการจัดสรรผู้มีความสามารถพิเศษให้มีโอกาสโตได้ในสายวิทยาศาสตร์ และสาขาที่ต้องการ เด็กเก่ง ๆ จะเลือกเข้าเรียนแพทย์ ทันตแพทย์ เกษษศาสตร์ และวิศวกรรม ทำให้ระดับที่เข้ามาเรียนสาขาวิทยาศาสตร์พื้นฐานไม่ได้ตามที่จำเป็นต้องมี ท่านอาจารย์ตระหนักเรื่องนี้เป็นอย่างดีและเริ่มยุทธการไซฟอน (Siphon) เด็กที่อปปจากเตรียมแพทย์ และปริคินิกให้สอบชิงทุนไปเรียนวิทยาศาสตร์พื้นฐาน โดยเริ่มจากรุ่นแรกปี 2501 (เตรียมแพทย์เชียงใหม่ รุ่น 1) 3 คน รุ่นต่อมาบางปีก็น้อยบ้าง มากบ้าง รุ่น 4 (เข้าเรียนปี 2504) ดูเหมือนจะมากที่สุด จนท่านมาเสียชีวิตในปี 2514 รวมสิบสามรุ่นที่ท่านชักชวนเอง ประมาณแปดสิบกว่าคนให้ไปเรียนตามสาขาที่แต่ละคนชอบและกลับมาสร้างงานวิชาการ โดยเฉพาะด้านการวิจัยวิทยาศาสตร์พื้นฐานและชีวการแพทย์ เรื่องนี้รับรู้ไปถึงอาจารย์ป่วย อึ้งภากรณ์ ซึ่งเป็นลุงแท้ ๆ ของอาจารย์ยังยุทธ ยุทธวงศ์ จึงทราบวิธีของอาจารย์ สตางค์และมาขอแบ่งไปเรียนทางเศรษฐศาสตร์และการเงินบ้าง ตั้งแต่รุ่น อาจารย์ยังยุทธ คือ ปี 2503 ได้แก่ คุณไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และรุ่นต่อ ๆ มา เช่น คุณโอฬาร ชัยประวัติ (2504) คุณศุภชัย พานิชภักดิ์ (2505) เป็นต้น

ผลของการจัดสรรใหม่ “ให้นำมันสมองไปใช้ถูกที่ ถูกทาง” การพัฒนาของประเทศ เป็นอย่างไร คงจะได้เป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลทั่วไป แต่นาน ๆ ไปคนจะลืมน่าอาจารย์ สตางค์เริ่มไว้ พวกเราลูกศิษย์หลายคนที่มีโอกาสทำงานด้านนโยบายสร้างทรัพยากร มนุษย์ด้านวิทยาศาสตร์ได้ทำต่อ ๆ กันมา เรามีส่วนสำคัญในการก่อตั้ง กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ตั้ง สวทช. สสวท. ทั้งผมและอาจารย์ยังยุทธเคยเป็นประธาน สสวท. และยังมีบทบาทใน สสวท. อยู่บ้าง

ที่เล่ามานี้เป็นส่วนหนึ่งของงานของอาจารย์สตางค์ในช่วง 52 ปี ที่ท่านมีชีวิต ไม่มีใครทราบว่าถ้าท่านมีชีวิตและทำงานได้ยาวนานกว่านี้ ประเทศไทยจะเจริญเร็วกว่านี้ และมากกว่านี้หรือไม่แค่นั้น แต่ที่รู้คือแนวคิดของท่านหลายอย่าง พวกเราที่เป็นลูกศิษย์ ได้ช่วยกันสานต่อ ได้ผลมากน้อยแล้วแต่กรณี ในวาระ 100 ปี ชาตกาลของท่าน ผมดีใจที่มีส่วนร่วมบันทึกผลงานของท่านในส่วนที่ผมได้ประจักษ์และประสบมา หากเกิดประโยชน์ อันใด ขออุทิศให้ท่านอาจารย์สตางค์ที่เคารพรักยิ่งและทายาทของท่านต่อไป ขอขอบคุณ

คุณพิสิฐ กุศลาไสยานนท์

อดีตรรกรรมการสภามหาวิทยาลัยมหิดล

อดีตนายกสมาคมศิษย์เก่า คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ที่ปรึกษาภาคีตติมศักดิ์นายกสมาคมศิษย์เก่าคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผมขอถือโอกาสนี้น้อมระลึกถึงศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข ในฐานะที่ผมเป็นทั้งลูกศิษย์และลูกน้อง ผมได้พบอาจารย์สตาจค์ครั้งแรกในปี 2504 ในการสอบสัมภาษณ์เข้าคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ในสมัยนั้น ทั้งสองมหาวิทยาลัยมีการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยแยกกัน และไม่ได้สอบในวันเดียวกัน ผมและเพื่อน ๆ หลายคนซึ่งจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 (สมัยนี้คือ มัธยมศึกษาปีที่ 6) แผนกวิทยาศาสตร์ จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จึงได้สมัครสอบทั้งสองแห่ง โดยเกือบทุกคนเลือกสอบเข้าแผนกวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เป็นอันดับหนึ่ง ส่วนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็แยกเลือกอันดับหนึ่งเป็นคณะวิทยาศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์

ผมเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ เมื่อประกาศผลการสอบคัดเลือกข้อเขียน ปรากฏว่าผมติดทั้งแผนกวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ จึงได้รับการเรียกไปสอบสัมภาษณ์ โดยคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้เรียกสอบสัมภาษณ์ก่อน ผมถามเพื่อนว่าใครเป็นผู้สอบสัมภาษณ์ ได้รับคำตอบว่า คือ อาจารย์สตาจค์ เมื่อเข้าไปสอบจึงได้พบกับอาจารย์สตาจค์และอาจารย์อีกหลายท่าน (ซึ่งในจำนวนนี้ผมทราบภายหลังว่ามี ศาสตราจารย์ ดร.กำจร มนูญปัจจุ ซึ่งเป็นอีกท่านหนึ่งที่ได้ทำประโยชน์ให้แก่คณะฯ และมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมาก รวมทั้งมีความเมตตากับผมอย่างมาก ทั้งขณะที่ผมทำงานกับท่านและหลังเกษียณอายุการทำงานแล้ว) ในการสัมภาษณ์อาจารย์สตาจค์เป็นผู้ซักถามเป็นส่วนใหญ่ คำถามแรก คือ ไปสอบเข้าที่อื่นหรือเปล่า ผมตอบว่า ผมสอบข้อเขียนติดที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านถามต่อว่า ได้อันดับที่เท่าไร ผมตอบว่าได้อันดับที่ 1 ท่านถามต่อว่า ทำไมจึงเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ด้วย

ผมตอบว่า ผมชอบวิชาคำนวณและไม่ชอบวิชาชีววิทยา ท่านบอกว่า คณะวิทยาศาสตร์ การแพทย์ก็มีสอนวิชาคณิตศาสตร์และยังมีวิชาอื่น ๆ ที่ใช้คณิตศาสตร์อีกมากมายให้เลือก จะทำให้เกิดความรู้กว้างขวางและมีโอกาสที่จะได้รับทุนไปเรียนต่างประเทศมากกว่าที่อื่น ขอให้ไปคิดกว้าง ๆ

หลังจากสัมภาษณ์ ผมก็นำคำพูดของท่านไปคิดและปรึกษากับเพื่อน ๆ หลายคน ที่สอบติดทั้ง 2 มหาวิทยาลัย ต่างก็เลือกคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ รวมทั้งเพื่อนสนิท คนหนึ่งซึ่งสอบติดคณะวิศวกรรมศาสตร์ด้วย คือ ถวัลย์วงศ์ ไกรโรจนานันท์ ผมได้ตัดสินใจ เลือกเข้าคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ผมไม่แน่ใจว่าผมเลือกตามเพื่อนหรือเลือกตามที่ อาจารย์สตาจด์แนะนำ

ขณะที่เรียนอยู่ปี 1 ได้มีประกาศของคณะฯ รับสมัครผู้ที่จะรับทุนโคลัมโบของ รัฐบาลออสเตรเลีย เพื่อไปศึกษาในประเทศออสเตรเลีย ผมและเพื่อนอีก 5 คน คือ วิชัย วิวัตรกุล อำนวย ธิสุพันธ์ พิชิต ไตสุโขวงศ์ เลียงชัย ลิมล์อมวงศ์ และประเสริฐ โศภณ ได้สมัคร ต่อมาอาจารย์สตาจด์ก็เรียกไปพบและถามว่าจะเรียนวิทยาศาสตร์สาขาอะไร ผมตอบว่าผมขอเรียนวิศวกรรมศาสตร์ อาจารย์สตาจด์บอกว่า ทุนนี้เขาให้ไปเรียน วิทยาศาสตร์ และได้พูดอะไรต่อ ผมคิดว่าไม่ได้รับทุนแล้ว ต่อมาอีก 2-3 วัน อาจารย์ สตาจด์ก็เรียกไปพบอีก และบอกว่ายังสนใจจะไปเรียนวิศวกรรมศาสตร์ที่ออสเตรเลียอีก หรือเปล่า ผมตอบว่ายังสนใจ อาจารย์สตาจด์ก็บอกว่า ก็ไปเรียนเถอะ วิชาอะไรก็สามารถ ทำประโยชน์ให้กับประเทศได้ ผมกลับออกมาอย่างงง ๆ เพราะคิดว่าหมดหวังแล้ว ผมคิด สงสัยว่าอาจารย์สตาจด์คงไปเจรจาให้ผมสามารถเลือกเรียนวิศวกรรมศาสตร์ได้

ต่อจากนั้นพวกเราทั้ง 6 คน ก็ได้ไปสอบภาษาอังกฤษที่สถานทูตออสเตรเลีย ซึ่ง ต้องสอบวิชาเขียนภาษาอังกฤษด้วย (คืออ่านให้เขียน) โดยคนอ่านออกเสียงสำเนียง ออสเตรเลีย ซึ่งทำให้พวกเราหนักใจมากและต่างคิดว่าหมดหวังแล้ว ต่อจากนั้นไม่นาน อาจารย์สตาจด์ก็ให้พวกเราไปสอบอีกครั้ง แต่คราวนี้ไปสอบที่กรมวิเทศสหการ ผลปรากฏ ว่าผ่านทั้งหมด 6 คน พวกเราจึงได้เดินทางไปเรียนที่ออสเตรเลีย วันที่พวกเราเดินทาง อาจารย์สตาจด์ไปส่งและได้คล้องพวงมาลัยพร้อมกับการและโอวาทแก่พวกเรา

ขณะที่พวกเราเรียนอยู่ที่ออสเตรเลีย อาจารย์สตาจ์ได้ไปเยี่ยมผมและวิชัย รั้ว-
ตระกูล ซึ่งเรา 2 คน เรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยซิดนีย์ และพาเราไปเลี้ยงอาหารจีนพร้อม
ด้วยนักเรียนทุนโคลัมโบที่มาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อยู่ในเมืองซิดนีย์

เพื่อน ๆ 5 คน ที่ไปเรียนวิทยาศาสตร์ เมื่อจบปริญญาตรี (เกียรตินิยม) ก็เดิน
ทางกลับ แต่ผมอยากจะเรียนต่อปริญญาโทวิศวกรรมศาสตร์ จึงเขียนจดหมายถึงอาจารย์
สตาจ์ก่อนจะจบปริญญาตรี กราบเรียนถึงความประสงค์ของผม ต่อจากนั้นไม่นาน
สำนักงานการศึกษาของรัฐบาลออสเตรเลียที่ซิดนีย์ได้เรียกผมไปพบและแจ้งให้ทุนผม
เรียนต่อปริญญาโท ทั้งนี้ผมแน่ใจว่าอาจารย์สตาจ์ได้เจรจาให้ผมจนสำเร็จ ทำให้ผม
สามารถเรียนต่อปริญญาโทได้

เมื่อผมจบปริญญาโทจากออสเตรเลีย ก็กลับมารายงานตัวกับอาจารย์สตาจ์
ท่านถามว่าจบปริญญาโททางด้านไหน ผมตอบว่า ทางด้านคอมพิวเตอร์ อาจารย์สตาจ์
บอกว่าคณะเรายังไม่มีการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ แต่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศในภาย
หน้าได้ และมอบหมายให้ทำหน้าที่สอนวิชาฟิสิกส์และคณิตศาสตร์ พร้อมกับสั่งให้ไป
ปรับปรุงห้องทดลองวิชาฟิสิกส์ให้ทันสมัยขึ้น และยังบอกเพิ่มเติมว่า สมัยนี้ความรู้ทาง
อิเล็กทรอนิกส์เจริญขึ้นมากและจะมีบทบาทสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ ห้องทดลองของคณะฯ ยัง
ใช้หลอดในการสอนวิชาอิเล็กทรอนิกส์ ขอให้เปลี่ยนเป็นทรานซิสเตอร์ ผมยังแปลกใจว่า
ท่านเชี่ยวชาญทางเคมีอินทรีย์ แต่ยังสนใจและติดตามความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์
สาขาอื่นที่พวกเราคิดว่าห่างไกลจากวิชาที่ท่านเชี่ยวชาญ แสดงถึงสายตาที่ไกลและกว้าง
กับมีความตั้งใจที่จะปรับปรุงทุกแขนงของวิทยาศาสตร์ให้ทันกับอารยะประเทศเสมอ

หลังจากผมสอนอยู่ที่คณะวิทยาศาสตร์ (เปลี่ยนชื่อจากคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์
และได้ย้ายที่อยู่มาอยู่ที่ปัจจุบัน) ประมาณ 1 ปี ก็มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดย
คณะแรก คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งอาจารย์สตาจ์มีส่วนร่วมในการก่อตั้ง แต่ขณะนั้น
วิทยาเขตที่ขอนแก่นยังก่อสร้างไม่เสร็จ จึงฝากเรียนไว้ที่ตึกเก่าที่เคยเป็นที่ตั้งของคณะ
วิทยาศาสตร์การแพทย์ ท่านได้ให้ผมไปช่วยสอนเป็นอาจารย์พิเศษของคณะนี้ นอกจากนี้
ผมยังทราบว่า อาจารย์สตาจ์ได้หาอาจารย์จากที่ต่าง ๆ มาช่วยสอนด้วย จึงกล่าวได้ว่า
อาจารย์สตาจ์ได้ทำคุณประโยชน์ให้กับมหาวิทยาลัยขอนแก่นด้วย

เมื่อผมกลับจากออสเตรเลีย หลังจากการมอบหมายงานแล้ว อาจารย์สตรงค์บอกว่าคุณเป็นคนต่างจังหวัด และถามว่าต้องการที่อยู่ใกล้และสะดวกหรือเปล่า ผมตอบว่าต้องการ ท่านก็ให้ผมไปอยู่ที่ตึกเก่า 4 ชั้น ในบริเวณที่ตั้งเดิมของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ซึ่งอยู่ใกล้มากสามารถเดินมาทำงานได้ โดยผมได้อยู่ชั้น 3 กับอาจารย์ทุนโคลัมโบ รุ่นน้องคนหนึ่งที่กำลังเตรียมตัวเดินทางไปเรียนต่อปริญญาเอกในต่างประเทศ ด้วยทุนที่อาจารย์สตรงค์หาให้ นอกจากเรื่องที่อยู่อาศัยแล้ว อาจารย์สตรงค์ยังกรุณาเป็นเจ้าแก้มให้ผมในการสู้ขอและเป็นประธานในพิธีสมรสของผมกับภริยาด้วย และยังแนะนำให้ผมใช้สถานที่ในคณะฯ ในการประกอบพิธีสมรสและงานเลี้ยงรับรอง ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายและสะดวกเป็นอย่างมาก

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ก็เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงความเมตตาของอาจารย์สตรงค์ที่มีต่อลูกศิษย์และลูกน้องคนหนึ่ง และผมเชื่อว่า ถ้าไปถามลูกศิษย์หรือลูกน้องคนอื่น ๆ ที่ใกล้ชิดกับท่านก็必将มีความเห็นเช่นเดียวกันกับผม

ผมขอจบด้วยคำพูดว่า คุณประโยชน์ที่ทำให้กับคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์และความเมตตาที่มีต่อลูกศิษย์และลูกน้องของศาสตราจารย์ ดร.สตรงค์ มงคลสุข จะจารึกไว้กับโลกนี้ แม้เวลาจะผ่านไปสัก 100 ปี หรือนานกว่านั้น

พิสิฐ คุศลาไสยนนท์ (ลูกศิษย์รุ่นที่ 4)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ เปรมปรีดี

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ (พ.ศ. 2518-2534)

หากนึกย้อนหลังไป 60 ปี ผู้ที่อยู่ในช่วงเวลานั้นต่างก็คิดกันไปว่าคณะที่ก่อตั้งขึ้นใหม่นี้คงจะไปไม่ได้ไม่ไกลเท่าใดนัก คงจะเป็นแค่ทางผ่านให้กับนักศึกษาเข้ามาศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานเป็นเวลา 2 ปี จากนั้นทุกคนก็จะแยกย้ายกันไปเรียนต่อที่คณะสาขาวิชาชีพหลักที่พวกเขาเหล่านั้นได้ผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามา ความคิดอันนี้ก็ไม่น่าจะไม่ใช่ความคิดที่จะห่างจากความจริงเท่าใดนัก เพราะจากสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นอยู่เมื่อ 60 ปีที่แล้ว คงจะไม่มีใครคาดคิดว่ามันจะเติบโตเป็นสถาบันอันแข็งแกร่งยืนหยัดสู้กับกาลเวลาที่ผ่านไปอย่างรวดเร็วได้อย่างไรไม่มีทางที่จะโค่นล้มลงได้เลย ถ้าจะสร้างภาพให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น คณะวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันเปรียบเสมือนว่าได้เริ่มมาจากคนคนหนึ่งที่ต้องการจะหลีกเลี่ยงจากสภาพที่เขาเผชิญอยู่ในขณะนั้นออกมาเพื่อค้นหาหรือสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาให้ดีกว่าที่ตนเป็นอยู่ สภาวะที่ว่านี้อาจเปรียบได้กับการอพยพของเงินโพ้นทะเลที่ต้องการชีวิตใหม่ที่ดีกว่าด้วยการย้ายออกมา อย่างที่เรียกกันว่ามิแค้เสื่อผืนหมอนใบ เดินทางมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในประเทศไทย จากนั้นก็ตั้งหลักด้วยการค่อย ๆ สร้างตัวขึ้นมา จนสุดท้ายก็ประสบผลสำเร็จกลายเป็นนักธุรกิจใหญ่โตอยู่ในขณะนี้ คนคนหนึ่งที่ว่านี้ก็ทำเช่นเดียวกัน โดยเริ่มต้นจากการไปเยี่ยมสถานที่แห่งหนึ่งเริ่มทำกิจการ สถานที่ที่ใช้คิดเป็นเนื้อที่แล้วก็ไม่กี่ตารางเมตร พร้อมกับรวบรวมผู้คนจำนวนหนึ่งมาเริ่มกิจการ จากนั้นก็ขยายตัวออกไปเรื่อย ๆ มีผู้เข้ามาร่วมกิจการมากขึ้นและเติบโตแบบก้าวกระโดดโดยไม่มีใครคาดคิดว่าจะเป็นเช่นนี้ได้

คนคนหนึ่งที่ว่านี้ ไม่ใช่ใครอื่นใด เขาคือ ศ. ดร.สตาจค์ มงคลสุข ซึ่งในปัจจุบันบรรดาศิษย์เก่าคณะวิทยาศาสตร์ได้ร่วมกันสร้างอนุสาวรีย์ขึ้นมาเพื่อเป็นที่ระลึกถึงความสามารถของท่าน อนุสาวรีย์นี้ตั้งอยู่ด้านหน้าของตึกกลม อาจถือได้ว่าตึกนี้คือสัญลักษณ์

อันหนึ่งของคณะวิทยาศาสตร์ หากคนคนนี้เป็นเงินพันทะเลที่อพยพมาเมืองไทยแบบเสื้อผืนหมอนใบ ป่านนี้ท่านคงจะเป็นนักธุรกิจใหญ่คนหนึ่งของประเทศนี้เป็นแน่แท้ และบรรดาลูกหลานของท่านก็จะมีความมั่นคงมากทีเดียว ซึ่งความจริงก็เป็นเช่นนั้น เพราะทุกคนที่เข้ามาร่วมงานกับท่านต่างประสบความสำเร็จอย่างดีและมีความมั่นคงในชีวิต

การก่อตั้งของคณะวิทยาศาสตร์ในยุคเริ่มต้นนั้น ผู้เขียนเองก็มีส่วนร่วมอยู่ด้วย กล่าวคือ เป็นคนหนึ่งในช่วงการอพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่อย่างที่เปรียบเทียบกับไฉนตอนต้นเรื่องเป็นอยู่ว่าวันหนึ่งขณะที่ผู้เขียนกำลังเรียนกวดวิชาเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งในขณะนั้นจุดมุ่งหมายอยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อยู่ดี ๆ ก็มีผู้แทรกขึ้นมาเพื่อขอประกาศให้นักเรียนกวดวิชาทั้งหมดได้รับรู้ว่า จะมีโรงเรียนเตรียมแพทย์เชียงใหม่เปิดรับนักศึกษารุ่นแรกประมาณ 50 คน จากนั้นผู้เขียนก็เบนเข็มมาร่วมขบวนการอพยพพาที่ใหม่ด้วย มีผู้ไปสมัครสอบเข้าเกินกว่าพันคน ผู้เขียนเองก็ไม่คาดคิดเท่าใดนักว่าจะสอบได้ เมื่อสอบเสร็จแล้วก็ไม่ได้ใส่ใจเท่าใดนัก ไม่ได้ไปฟังผลการสอบคัดเลือก จนกระทั่งใกล้จะเปิดเรียนแล้ว จึงมีคนมาตามบอกให้ไปทำการมอบตัวเข้าเป็นนักศึกษารุ่นแรกรุ่นนี้ และผู้เขียนก็ได้พบกับท่านอาจารย์สตาจค์เป็นครั้งแรกในวันนั้นเอง

การเริ่มต้นเรียนในปีแรก ท่านอาจารย์สตาจค์ทำหน้าที่เสมือนเป็นครูใหญ่พร้อมกับอาจารย์รุ่นแรกอีกประมาณไม่เกิน 10 คน นอกนั้นเป็นอาจารย์รับเชิญมาสอนพิเศษทั้งนั้น ผู้เขียนกับเพื่อนร่วมรุ่นคนอื่น ๆ รวมกันทั้งหมดประมาณ 64 คน เป็นศิษย์รุ่นแรกทุกคนต่างก็ทำหน้าที่ตามบทบาทของตนเป็นอย่างดีเป็นที่น่าพอใจเพราะตลอดช่วงปีแรกของการก่อตั้งนั้น เป็นที่เลื่องลือในกลุ่มนักเรียนที่จะสอบเข้ามหาวิทยาลัย ต่างก็เลือกจะเข้ามาศึกษาในสถานศึกษาแห่งนี้เป็นจำนวนมาก กลายเป็นสถานศึกษาที่ติดอันดับยอดนิยมแห่งหนึ่งเลยทีเดียวในช่วงเวลาอันสั้น ๆ จากนั้นสถานศึกษาแห่งนี้ก็ได้เจริญเติบโตกลายเป็นคณะวิทยาศาสตร์อย่างที่พวกเราเห็นอยู่ในปัจจุบัน

ท่านอาจารย์สตาจค์เป็นชาวไทย ไม่ใช่ชาวอพยพที่มาจากเมืองจีนอย่างที่ผู้เขียนเปรียบไว้ในตอนต้น เป็นบุคคลที่รูปร่างไม่ใหญ่โตเท่าใดนัก เป็นผู้มีสายตาสั้น สวมแว่นตาหนาเทอะ มีผู้ใหญ่ของบ้านเมืองเราบางคนเคยปรารภให้ผู้เขียนได้ยืนยันว่า ท่านมีสายตาสั้น แต่ทำไมถึงมองเห็นได้ไกลมากถึงขนาดนี้ เห็นได้ไกลกว่าคนที่มิสายตาดีทั่วไปเสียอีก

เท่าที่เล่ามานี้ ผู้เขียนหวังว่าผู้อ่านทุกท่านโดยเฉพาะบุคคลรุ่นหลัง คงจะมองเห็นภาพที่เป็นไปเมื่อ 60 ปี ที่แล้วได้เป็นอย่างดี ส่วนในเรื่องของอนาคต ผู้เขียนมิได้มีความเป็นห่วงใยเท่าใดนัก เพราะกลุ่มบุคคลที่เข้ามาปฏิบัติงานในช่วงต่อจากนี้ไป ต่างก็มีความรู้ความสามารถ เป็นที่ไว้วางใจได้ว่าจะสามารถนำพาคณะของเราให้เจริญต่อไปได้ ตราบนานเท่านั้น สามารถยืนหยัดก้าวทันไปได้กับความเจริญยุคใหม่ที่เรียกกันว่า ยุคดิจิทัล อย่างสบาย สืบสานทุกอย่างตามเจตนารมณ์ของผู้บุกเบิกก่อตั้งได้เป็นอย่างดี

เรียบเรียงจาก: ไพโรจน์ เปรมปรีดี. 60 ปี คณะวิทยาศาสตร์ (พ.ศ. 2501-2561) ใน **6 ทศวรรษ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล**. หน้า 237-239. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุรวัดน์, 2561.

รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ พานิชพันธ์

อดีตผู้อำนวยการสถาบันนวัตกรรมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล

...ที่ประทับใจคือเรื่องวิชาการ อาจารย์บอกผมซึ่งตอนนั้นยังเด็กมาก ว่า

“เฮ้ย... ลีต้องมีฝีมือนะ”

ผมก็บอกว่าเรียนจบปริญญาเอก มันก็ต้องเก่งพอดูไม่ใช่หรือครับ อาจารย์บอก

“ไม่ใช่ จบปริญญาเอกมันไม่ค่อยมีฝีมือก็มี ลีต้องทำเป็น”

สมัยนั้นบริษัทไฟโรโมสต์เพิ่งเข้ามาในประเทศไทย เป็นบริษัทแรก ๆ ที่เป็นบริษัทข้ามชาติซึ่งเข้ามาจ้างนักวิทยาศาสตร์ไทย

“ลีดูสิไฟโรโมสต์มันเข้ามา มันจ้างใครมันจ้างอ้าว เพราะอ้วนนะทำเป็น ใ้คนจบปริญญาเอกเยอะเยาะ มันสอนหนังสืออย่างเดียว มันทำไม่เป็น”

ตอนที่ผมอยู่อังกฤษอาจารย์ก็เดินทางมาเยี่ยม หลังจากนั้นอาจารย์ก็เสีย ข่าวแพร่เร็วมาก จำได้เลย ผมได้ยินข่าวอาจารย์เสีย รู้สึกตกใจแล้วก็จำได้ติดใจ เหมือนกับ Kennedy ตายเลย สำหรับผมคือยิ่งใหญ่เท่ากัน...

เรียบเรียงจาก: รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ พานิชพันธ์. สัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2548.

อาจารย์มนัส กันตวิรุฒ

ศิษย์เก่าคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ พ.ศ. 2508 (เตรียมทันตแพทย์รุ่น 7)

ผู้อำนวยการหอประวัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นับเป็นโชคคืออย่างหนึ่งในชีวิตที่ผมได้เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์สอาดดี แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานหลายปีผมยังจำบุคลิกและท่าทางของอาจารย์สอาดดีได้อย่างชัดเจนแม่นยำ

ทำยื่นเท้าสะเอว ปากคาบไปปี แวดตาฉายประกายมุ่งมั่นเป็นสัญลักษณ์ว่า เมื่อทำอะไรแล้ว ไม่มีสิ่งใดที่ทำไม่ได้ ภาพนี้ยังอยู่ในความทรงจำของผมอย่างไม่มีวันเสื่อมคลาย ขอย้อนวันเวลากลับไปในปี 2508

ปีนั้นผมสอบเข้าเรียนเตรียมทันตแพทย์ได้ โดยในเวลา 2 ปีแรกจะต้องเรียนที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ถนนศรีอยุธยา ตรงข้ามโรงเรียนอำนวยการศิริพระนคร (ข้างโรงพยาบาลสงฆ์) ในปีที่ผมเข้ามาเป็นน้องใหม่นั้น ประธานนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ในขณะนั้นคือ พียอด หรือ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ยอดหทัย เทพรานนท์

คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ในขณะนั้น เปิดรับนักศึกษาแค่ 6 สาขา คือ วิทยาศาสตร์การแพทย์ เตรียมเภสัช เตรียมทันตแพทย์ เตรียมเทคนิคการแพทย์ เตรียมพยาบาล และเตรียมสุขาภิบาล

ที่คณะนี้เอง ผมได้มีโอกาสเรียนกับอาจารย์สอาดดี วิชาที่อาจารย์สอนคือ วิชาอินทรีย์เคมี (Organic Chemistry) วิชานี้เป็นวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสารประกอบทางเคมีที่มีธาตุคาร์บอน (C) เป็นหลัก เป็นวิชาที่ค่อนข้างยาก แต่อาจารย์สอาดดีก็มีวิธีการสอนที่ทำให้เข้าใจง่าย เวลาเรียนกับอาจารย์สอาดดี ไม่มีนักศึกษาคนใดยกานั่งแถวหน้า เพราะกลัวโดนชี้ถาม หากตอบไม่ได้ ก็จะโดนเขกศีรษะตามด้วยคำพูดว่า “โง่จริงแยะ”

สำหรับลูกศิษย์ของอาจารย์สตาจด์ เรื่องการถูกอาจารย์เขกศีรษะ ถือว่าเป็นมงคล เป็นการตักเตือน และการแสดงออกซึ่งความรักความห่วงใยแถมเอ็นดู ไม่มีลูกศิษย์คนใดรู้สึกโกรธเคือง

ดังนั้น เมื่อเห็นอาจารย์สตาจด์ยกมือขึ้น ก็จะก้มหัวลง ยอมให้อาจารย์เขกศีรษะ แต่โดยดี ซึ่งเป็นภาพที่น่ารัก ยากจะเห็นได้ในปัจจุบัน

สำหรับประสบการณ์เรื่องการเขกศีรษะของอาจารย์สตาจด์ที่ผมได้เจอมากับตัวเอง ก็คือ ในช่วงโม่งเรียนวิชา Organic Chemistry เวลาผ่านไป 20 นาที อาจารย์สตาจด์ก็ยังไม่เข้าห้องสอน นักศึกษาต่างทยอยออกจากห้องเรียนไปจนเกือบหมดห้อง เพราะเข้าใจว่าอาจารย์คงจะไม่มาสอนแล้ว (ปกติอาจารย์สตาจด์จะเข้าสอนตรงเวลาและมักจะไม่ขาดสอน ถ้าไม่ติดธุระสำคัญจริง ๆ) ปรากฏว่าในวันนั้นอาจารย์สตาจด์เดินมาที่ห้องสอน เมื่อท่านมองไม่เห็นนักศึกษาในห้องเลย ท่านยืนท้าวสะเอว คิดอะไรอยู่พักหนึ่ง แต่ท่านก็ไม่ได้พูดว่าอะไร แล้วท่านก็เดินกลับไปห้องทำงานของท่าน

ในช่วงโม่งต่อมา เมื่อท่านเข้าห้องสอน ท่านก็ถามหาว่าใครเป็นหัวหน้าชั้น ผมก็ยกมือขึ้น ท่านก็เรียกผมออกไปยืนที่หน้าชั้นเรียนแล้วพูดกับผมดัง ๆ ต่อหน้าเพื่อนชั้นเรียนว่า “ถ้าทีหลังอ้วมาช้า แล้วลื้อไม่ไปตามลื้อจะโดน懲แบบนี้อีก” แถมทำด้วยการเขกศีรษะผม 1 โป๊กเป็นรางวัล ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ไม่มีใครกล้าออกจากห้องเรียนก่อนที่ท่านจะเข้าห้องสอนอีกเลย (หมายเหตุ ผู้เขียน: คำว่า อ้ว-ลื้อ เป็นคำที่อาจารย์สตาจด์มักใช้กับลูกศิษย์ที่ค่อนข้างสนิทสนมคุ้นเคย)

อีกเรื่องหนึ่งที่จะขอล่าถึงก็คือ เรื่องของความเมตตาของอาจารย์สตาจด์ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในบรรดาลูกศิษย์ เวลาสอบ หากลูกศิษย์คนใดเกิดพลาดพลั้ง ก็มักจะเข้าไปหาอาจารย์สตาจด์ เพื่อให้อาจารย์สตาจด์ช่วย ถ้าอาจารย์พิจารณาแล้วเห็นว่านักศึกษาคนนั้นพอจะเรียนต่อไปจนจบการศึกษาได้ อาจารย์ก็มักจะช่วยไม่ให้ถูก Retire ออกไปเปิดโอกาสให้แก้ตัว

ผมเคยได้ยินอาจารย์สตาจค์พูดอยู่เสมอว่า นักศึกษาที่ผ่านการสอบ Entrance เข้ามาแล้ว จะสามารถเรียนจบได้ทุกคน แต่สาเหตุที่เรียนไม่ได้ เพราะซีเกียจ ท่านไม่อยากจะให้ถูก Retire ออกไปเพราะพ่อแม่จะเสียใจ ท่านบอกว่า “ให้เกรงอยู่ในนี้ ดีกว่าไปเกรงนอกมหาวิทยาลัย”

เกี่ยวกับการรับน้องใหม่ ท่านไม่อยากจะให้รุ่นพี่ถือโอกาสนี้รังแกรุ่นน้อง ท่านอยากให้การรับน้องเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ อยากให้รุ่นพี่ช่วยเหลือรุ่นน้องโดยการติวให้รุ่นน้องเป็นต้น

สิ่งที่ผมประทับใจเกี่ยวกับอาจารย์สตาจค์อีกอย่างหนึ่งก็คือ ถึงแม้ท่านมีภารกิจด้านงานบริหารมากมาย เช่น นอกจากดำรงตำแหน่งคณบดีคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์แล้ว ในขณะที่เดียวกันท่านยังดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อีกด้วย แต่ท่านไม่เคยละทิ้งงานวิจัย ท่านมี paper มากมายที่ผ่านการรับรองจากสมาคมนักวิจัยแห่งชาติ และได้รับการตีพิมพ์จากวารสารนานาชาติในหน่วยงานของท่าน จะมีห้อง Lab เล็ก ๆ ทะลุถึงกัน ทุกวันหากมีเวลารว่าง ท่านจะใช้เวลาเข้าไปทำการทดลองอย่างสม่ำเสมอ

จึงอาจกล่าวได้ว่า ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข คือบุคคลที่เป็นครุต้นแบบในวงการการศึกษาอย่างแท้จริง

จวบจนทุกวันนี้ แม้ท่านจะจากไปนานแล้ว แต่เรื่องราวของท่านในแง่มุมต่าง ๆ จะถูกนำมาเล่าขานและถ่ายทอดเป็นตำนานแห่งความประทับใจของลูกศิษย์ทุกคนไปอีกนานเท่านานอย่างมิรู้ลืม

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มาลีญา เครือตราฐ

หัวหน้าภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2543-2546)

คณบดีวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2554-2557)

ศิษย์เก่าดีเด่นคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ประจำปี 2559

ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข มีความสนิทสนมกับคุณแม่ (คุณหญิง บุญเลื่อน เครือตราฐ) มานานแล้ว และเมื่อท่านทราบว่ากำลังจะสอบเข้ามหาวิทยาลัย ท่านก็ได้กรุณาสอนพิเศษวิชาทางเคมีให้ และในขณะที่เดียวกันท่านก็ชักชวนให้มาเรียนที่ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ท่านจะชักชวนคนที่เรียนเก่งให้มาเรียนวิทยาศาสตร์แล้วกลับมาเป็นอาจารย์มาพัฒนาคณะฯ ก็เลยตัดสินใจมาที่นี่ จากที่เคยตั้งใจจะเข้าจุฬาฯ ปีแรกมาเรียนเตรียมแพทย์ อาจารย์สตาจค์เป็นคนสอน Organic Chemistry ตอนนั้นยังอยู่ที่ตึกเก่า ตรงคณะเภสัชศาสตร์ในปัจจุบัน

ความทรงจำเกี่ยวกับอาจารย์สตาจค์ที่จำได้แม่นคือเรื่องปาชอล์ก เวลาใครหลับหรือไม่สนใจเรียนอาจารย์จะปาชอล์กแล้วก็ให้ตอบคำถาม ลูกศิษย์ทุกคนน่าจะจำได้ดี ท่านทำด้วยความเมตตาซึ่งก็ทำให้เราตั้งใจเรียนมากขึ้น ท่านสอนหนังสือเก่ง เข้าใจง่าย สมัยนั้นมีอาจารย์จากจุฬาฯ มาช่วยสอนหลายท่าน อย่างเช่น อาจารย์ทองสุข พงศทัต อาจารย์คัลล์ม วัชรโบล ก็นึกสงสัยเหมือนกันว่าทำไมคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ไม่มีอาจารย์ของตัวเอง แต่ตอนนั้นคือช่วงเริ่มต้นของคณะฯ อาจารย์สตาจค์ท่านเตรียมแผนไว้แล้วคือส่งนักศึกษาเก่ง ๆ ที่ไม่ยอมเรียนหมอไปเรียนวิทยาศาสตร์ที่ต่างประเทศ ยุคแรกก็มีอาจารย์พรชัย อาจารย์ประเสริฐ อาจารย์จิรวัดมภ์ อาจารย์วิสุทธิ์ และอีกหลายท่าน พอจบแล้วก็มาเป็นอาจารย์ที่คณะฯ อาจารย์สตาจค์ได้ส่งไปเรียนต่อทุกปี สำหรับตัวเองได้สอบชิงทุน ก.พ. หรือทุนรัฐบาลไทยในความต้องการของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ในสมัยนั้นไปเรียนทางชีววิทยา ตอนนั้นอยู่ปีสอง ไปเรียนที่สหรัฐอเมริกา

บุญคุณของท่านอาจารย์สตาจค์มีมากมาย ที่ท่านช่วยชี้ทางให้จนได้ทำงานในสิ่งที่เราชอบ จริง ๆ แล้วไม่ชอบเป็นหมอ ชอบเป็นอาจารย์มากกว่า อาจารย์สตาจค์พูดเสมอว่าอยากให้คนเก่ง ๆ มาเรียนวิทยาศาสตร์ อย่าไปเรียนหมอหรือไปเรียนวิศวกรรมศาสตร์ หาคณะเรียนยาก ปัจจุบันก็ยังยากอยู่ ตอนนั้นอาจารย์ทางวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่สอนอยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์มีน้อยมากอาจเพราะเป็นคณะที่ตั้งขึ้นใหม่ แต่ท้ายที่สุดอาจารย์สตาจค์ท่านก็ทำจนสำเร็จ

ที่ตรงนี้เมื่อก่อนเป็นที่ทิ้งขยะ อาจารย์สตาจค์ท่านก็สร้างคณะขึ้นมาจนได้แต่ก่อนต้องเรียนที่ตึกเก่า ตรงคณะเภสัชศาสตร์ในปัจจุบัน แล้วก็ย้ายมาที่นี้ตอนปี 2512 ท่านมาเรียนที่ตรงนี้สัก 2-3 เดือน แล้วจึงไปเรียนต่อที่สหรัฐอเมริกาจนจบปริญญาเอก ตอนที่อาจารย์สตาจค์เสีย ก็ได้กลับมาร่วมงานศพท่าน เพราะท่านสนิทกับคุณแม่ เลยทราบเรื่องตอนอยู่ที่อเมริกา ยังคงนึกถึงบุญคุณของท่านเสมอเพราะท่านจึงทำให้เราได้มาถึงจุดหมายที่ต้องการในทุกวันนี้

เรียบเรียงจาก: ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มาลีญา เครือตราฐ, **สัมภาษณ์**, 17 ธันวาคม 2561.

ศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ (ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์)

ลูกศิษย์อาจารย์สตางค์ (วิทยาศาสตร์การแพทย์รุ่นที่หนึ่ง พ.ศ. 2503)

อดีตอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

นักวิทยาศาสตร์ดีเด่น สาขาชีวเคมี พ.ศ. 2527 จาก มูลนิธิส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (พ.ศ. 2535-2541)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (พ.ศ. 2549-2551)

รองนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2557-2558)

ศ. ดร.สตางค์ มงคลสุข บุคคลผู้ยิ่งใหญ่ของวิทยาศาสตร์ไทย

ศ. ดร.สตางค์ มงคลสุข เป็นบุคคลผู้ยิ่งใหญ่ของวิทยาศาสตร์ไทยโดยแท้
ท่านเป็นผู้ที่เปลี่ยนสถานะของวิทยาศาสตร์ไทย จากการเป็นเพียงบันไดไปสู่
อาชีพอื่น เช่น แพทย์ วิศวกร หรือครู สู่การเป็นอาชีพในตัวเอง ทำให้งานของนักวิทยา-
ศาสตร์ในเมืองไทยกลายเป็นงานที่มีจุดเด่นในตัวเอง ไม่เพียงงานสอนหรือบริการเท่านั้น
แต่เป็นงานค้นหาลึกลับใหม่ ๆ ในธรรมชาติงานวิจัยที่นำประโยชน์และความรู้มาสู่คนไทยและ
ชาวโลก

น่าทึ่งที่ อาจารย์สตางค์ ซึ่งเป็นคนบดคนแรกของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์
มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ที่ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ได้สร้างแรงดลใจให้คนรุ่นใหม่ในช่วงหกสิบปีที่แล้ว ได้เห็นความน่าตื่นเต้นของอาชีพ
วิทยาศาสตร์ เปลี่ยนแนวทางอนาคตของตนจากการเตรียมตัวเป็นแพทย์ วิศวกร หรือ
อาชีพอื่น มาเรียนวิทยาศาสตร์ ไม่เพียงสองสามคน แต่รวมเป็นหลายร้อยในระยะเวลา
ร่วมสิบปีของความฝันอันบรรเจิด ซึ่งจำนวนนี้มีผมร่วมอยู่ด้วยคนหนึ่ง

น่าที่ที่คณบดีของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ เน้นความสำคัญของวิทยาศาสตร์มากกว่าการแพทย์ ท่านทำให้พวกเราเห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์ และมาร่วมงานสร้างสรรค์วิทยาศาสตร์ด้วยกันกับท่าน

ท่านเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ไม่เพียงสอนหรือทำงานบริหาร แต่อุทิศตัวให้การวิจัยเป็นตัวช่วยให้ให้นักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่มาจนทุกวันนี้

ต่อมาผลงานของท่านก็ขยายขึ้น สู่การก่อตั้งมหาวิทยาลัยในต่างจังหวัด ท่านมีบทบาทสูงในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งท่านได้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี ท่านยังมีส่วนสำคัญในการบุกเบิกก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่นอีกด้วย

มีนวัตกรรมที่สำคัญอย่างน้อยสามประการที่เป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศที่ท่านอาจารย์สอาดศรีเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้เกิดขึ้นได้

นวัตกรรมประการแรก คือ เป็นแหล่งที่ให้พื้นฐานที่ดีแก่ผู้ที่จะเรียนแพทยศาสตร์ (เชียงใหม่ ศิริราช จุฬา รามา และคณะแพทย์อื่น ๆ ในช่วงต่อมา) และศาสตร์ด้านสุขภาพทั้งหลาย รวมทั้ง ทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ พยาบาลศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ และกายภาพบำบัด

นวัตกรรมประการที่สอง เชื่อมโยงกับประการแรก คือ การผลิตบัณฑิตด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และด้านพื้นฐาน คือ เคมี ชีววิทยาและฟิสิกส์ โดยเน้นการผลิตระดับปริญญาโทและเอก นับว่าเป็นโครงการบัณฑิตศึกษาแรกของประเทศ ส่วนสำคัญของการผลิตบัณฑิตนี้คือ การเน้นการวิจัยที่มีมาตรฐานสากล มีการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ โดยได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์

นวัตกรรมประการที่สาม คือ การสร้างคนรุ่นใหม่ที่เป็นทั้งนักวิจัยและอาจารย์ ซึ่งเดิมนั้น อาจารย์จะสอนเป็นหลัก ไม่ค่อยทำวิจัยมากนัก การสร้างคนนี้ส่วนใหญ่ต้องทำโดยส่งไปเรียนต่อต่างประเทศ เพราะโครงการบัณฑิตศึกษาของไทยเพิ่งเริ่มขึ้น โดยมีทั้งทุนรัฐบาลไทย ทุนโคลอมโบ และ ทุนร็อคกี้เฟลเลอร์ ซึ่งผู้ที่ได้ทุนกลับมาทำงานวิจัย

และสอนที่คณะ มีข้อตกลงกับสำนักงบประมาณ ให้เงินเพิ่มแก่อาจารย์ที่ทำงานวิจัย สองพันบาทต่อเดือน ถือเป็นแหล่งบุคลากรสำคัญที่สุดของประเทศ ที่ต่อมาได้ผลิตบัณฑิตปริญญาโทและเอกจำนวนมาก กระจายไปยังมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ผลงานจากงานวิจัยของคณะ เห็นได้จากการที่อาจารย์ได้รับรางวัลและทุนวิจัยมากมาย โดยเฉพาะรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดีเด่น ก็เห็นได้ว่าคณะเป็นแหล่งสำคัญที่สุดมาจนปัจจุบัน แม้จะมีที่อื่นได้มากขึ้นในระยะหลัง (ซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีว่ามีการกระจายความสามารถออกไป) การสร้างคนรุ่นใหม่แบบเป็นกลุ่มก้อนนี้ ถือเป็นนวัตกรรมที่สำคัญ เพราะทำให้เกิดมวลวิกฤต (Critical Mass) ที่ทรงพลัง

วาระครบรอบร้อยปีของอาจารย์สแตงค์ เป็นวาระที่เราควรระลึกถึงพระคุณที่ท่านได้ทำไว้ให้กับการศึกษาและวิทยาศาสตร์ของไทยโดยทั่วไป และให้กับคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยเฉพาะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ยอดหทัย เทพธรานนท์

นักวิทยาศาสตร์ดีเด่น สาขาเคมี พ.ศ. 2529

จาก มูลนิธิส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในพระบรมราชูปถัมภ์

ราว 40 ปีที่แล้ว เป็นช่วงที่เริ่มตระหนักว่าประเทศจะเจริญได้ ต้องอาศัย ความรู้และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่เนื่องจากประเทศไทยยัง ล้าหลังในเรื่องดังกล่าวเมื่อเทียบกับประเทศในโลกตะวันตก จึงมีการผลักดันให้คนเก่ง หันมาเรียนวิทยาศาสตร์ และจัดหาทุนให้ไปเรียนในต่างประเทศจนจบระดับปริญญาเอก โดยมีจุดประสงค์ให้บุคคลเหล่านี้ได้กลับมาเป็นอาจารย์ทำหน้าที่สอนและวิจัย เป็น “แม่แบบ” เพื่อผลิตนักวิทยาศาสตร์ที่มีทักษะทางการวิจัยขึ้นเองในประเทศไทย

บุคคลที่เป็นกำลังสำคัญที่สุดในการจัดการในเรื่องดังกล่าวคือ ศาสตราจารย์ ดร. สตาจค์ มงคลสุข หรือที่พวกลูกศิษย์เรียกด้วยความรักและเคารพว่า “อาจารย์สตาจค์”

ผมโชคดีมากที่มีโอกาสได้เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์สตาจค์ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ของชีวิตระหว่างที่จบจากโรงเรียนเตรียมอุดมฯ เข้ามหาวิทยาลัย เรียนจนจบปริญญาตรี ต่อด้วยการทำปริญญาโท โดยมีท่านเป็น Supervisor จนกระทั่งท่านกรุณาจัดหาทุนส่งไป เรียนต่อปริญญาเอกที่ประเทศอังกฤษ การที่มีโอกาสใกล้ชิดกับอาจารย์สตาจค์ ทำให้ได้ เห็นวิธีการทำงาน วิธีคิดคำสอนและการพูดคุยในแง่มุมต่าง ๆ ที่เล่ากันไม่รู้จบ

โดยปกติอาจารย์สตาจค์จะใช้คำแทนตัวเองว่า “ฉัน-เธอ” แต่ลูกศิษย์ที่สนิทกับ ท่านก็จะทราบว่าคุณเวลาที่อยู่กันไม่มากหรืออยู่กับท่านสองต่อสอง ท่านชอบใช้ “อ้อ-ลื้อ” มากกว่า ท่านชอบเขกหัวเวลาที่เรากำลังทำผิด หรือแม้แต่ในตอนที่ท่านแสดงความเมตตา แต่ จะถึงกับตะโกนเวลาที่โมโหมาก ๆ โดยเฉพาะกับลูกศิษย์ที่สนิท

ปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จด้านการวิจัยของกลุ่ม “ลูกศิษย์อาจารย์สตาจค์” คงมา จากความรู้สึกเป็นพี่น้องกัน เพราะพวกเราสามารถพูดคุยกันได้ทุกเรื่อง สามารถวิจารณ์ ผลงานตีพิมพ์ของรุ่นพี่ รุ่นเพื่อนหรือรุ่นน้อง ได้อย่างตรงไปตรงมา ไม่เกรงใจกัน ซ้ำบางที

ยังเยาะเย้ยถากถางแบบสนิทกันในกรณีที่คนใดคนหนึ่งไปตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่ไม่ค่อยดีในวารสารวิทยาศาสตร์ที่มีค่า Impact Factor ต่ำ ๆ ทุกเวลาอาหารเที่ยงจะเป็นช่วงที่พวกเราอคอยที่จะได้ร่วมโต๊ะอาหาร เล่าว่าเราได้ทำอะไรเก่ง ๆ มา อ่างานวิจัยอะไรดี ๆ มา หรือเยาะเย้ยว่าเพื่อนไปทำอะไร “ไม่เข้าท่า” มาบ้าง วัฒนธรรมนี้จึงเปรียบเสมือนระบบ “Peer Review” ของพวกเราเองทำให้เราต้องระวังตัวไม่ให้เพื่อนฝูงเยาะเย้ยเอาได้ ความรู้สึกนี้ติดตัวผมมาตลอด เพราะมีบางครั้งที่งานวิจัยจบลงอย่างไม่ค่อยดี แต่อยากจะเขียนบทความจากงานวิจัยนั้นส่งไปพิมพ์ในวารสารระดับรอง ๆ ให้เสร็จสิ้นเป็นการจบโครงการก็ไม่กล้า เพราะกลัวเพื่อนฝูงจะหัวเราะเยาะเอา

อาจารย์สตาจค์เข้ามาสอนวิชาอินทรีย์เคมีให้พวกเราด้วยตนเอง ท่านมีวิธีสอนที่เข้าใจง่าย และเกือบไม่เคยขาดชั่วโมงสอน ทั้งที่มีภาระงานมากเหลือล้น ท่านจะสอนไปอบรมพวกเราไปเหมือนกับเป็นลูกของท่านเอง พวกเราเรียนรวมกันในห้องเล็กเซอร์ใหญ่ ประกอบไปด้วย นักศึกษาแพทย์กรุงเทพฯ แพทย์เชียงใหม่ ทันตแพทย์ และเภสัช จิตวิทยาที่ท่านใช้เสมอคือ การพรับปากว่าพวกเราเป็นหัวกะทิและเป็นความหวังของประเทศ ทำให้พวกเราหัวใจพองโตแต่ไม่มีใครหลง ท่านสอนไปพร้อมกับถามคำถามพวกเราไปด้วย พวก “ตัวร้าย” บางคนก็จะถูกถามมากเป็นพิเศษ เมื่อตอบไม่ได้ก็จะถูกเอ็ดว่า “โง่” ซึ่งใช้เป็นประจำกับลูกศิษย์ทุกคน แต่พวกเราแน่ใจว่าเราคงไม่โง่ดังที่ท่านว่ากล่าวแน่ ๆ

แม้จะดูพวกเราแต่แววตาของท่านก็แสดงออกถึงความรักและเมตตา ภาษาที่ท่านใช้ดูว่าในบางครั้งอาจดูเด็ดรุนแรง แต่แววตาที่ฉายออกมากลับตรงกันข้ามกับสิ่งที่ท่านกล่าวโดยสิ้นเชิง ข้าพวกเราก็ชอบแอบเห็นท่านซ่อนยิ้มเวลาที่เพื่อนเราถูกเอ็ดและกลัวจนลนลานเสียอีกด้วย พวกเราจึงไม่เคยถือสาที่ถูกอาจารย์ดูดำ บางคนอาจถือเป็นเรื่องไปเสียอีก

“วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของศาสตร์ทั้งหลาย พวกเรารู้ใหม่ในต่างประเทศ คนเก่งจะเรียนวิทยาศาสตร์ ส่วนพวกที่เก่งรองลงมาจะไปเรียนหมอ ตรงกันข้ามกับพวกเธอที่เก่ง ๆ ทั้งนั้น กลับไปเรียนหมอกันหมด”

ได้ยินตอนแรกก็ไม่ค่อยคิดอะไรมากนักนอกจากภูมิใจในตัวเองเท่านั้น แต่เมื่อได้ยินบ่อยเข้าประกอบกับการที่เห็นปรมาจารย์ของประเทศสมัยนั้น เช่น ท่านอาจารย์กำแพง พลงกูร อาจารย์คลุ้ม วัชรโรบล อาจารย์บัวเวศ คำทอง ที่มาสอนพวกเขาอยู่ล้วนแต่เป็นนักวิทยาศาสตร์จบจากต่างประเทศทั้งสิ้น ผมนึกกับการที่วงการวิทยาศาสตร์โลกกำลังตื่นตัวที่นักวิทยาศาสตร์สามารถผลิตวัสดุเครื่องใช้ใหม่ ๆ ออกสู่ตลาด ความเจริญทางด้านอวกาศที่กำลังจะส่งคนไปดวงจันทร์ ทำให้พวกเราเริ่มเห็นคล้ายตามอาจารย์และฝันเห็นตนเองเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ ทำคุณประโยชน์ให้แก่มวลมนุษยชาติ ที่สำคัญที่สุดก็คือการที่อาจารย์ติดต่อขอทุนจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะป็นทุนรีดคักไฟลเลอร์ ทุนบริติชเคาน์ซิล ทุนโคลอมโบ มาได้มากมายสำหรับส่งพวกเราไปเรียนต่างประเทศถึงระดับปริญญาเอก ทำให้หลายคนเปลี่ยนเข็มจากการเรียนแพทย์มาเรียนวิทยาศาสตร์แล้วคนพวกนี้ก็จบการศึกษากลับมาเป็นอาจารย์นักวิจัยมีชื่อเสียงมีลูกศิษย์ลูกหามากมายอยู่ในขณะนี้

“นี่พวกเธอ วันหยุดเย็นค่าแล้วทำไมไม่กลับบ้านไปดูหนังสือหนังหา มัวทำอะไรอยู่ที่นี่”

ตอนนั้นเป็นตอนใกล้ค่ำของวันเสาร์วันหนึ่ง อาจารย์ขับรถเข้ามาในคณะ (ตอนที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ อยู่ที่ถนนศรีอยุธยา ซึ่งปัจจุบันคือคณะเภสัชศาสตร์) และเห็นพวกเราหลายคนยังระเกะระกะอยู่ตามตึก เมื่อได้รับทราบว่าคุณเรา (ซึ่งเป็นนักกิจกรรมจำเป็น) ยังอยู่ที่คณะเพื่อช่วยติดไฟประดับรอบ ๆ ตึก เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ท่านยังหันมาพูดยิ้ม ๆ ว่า

“ไอ้พวกเธอนี้มันเก๋แจ่ม มากินนอนที่ตึกแล้วทำสกปรกมาก”

แล้วเดินเข้าห้องท่านไป สักครู่ก็เห็นไฟในห้อง Lab ซึ่งอยู่ติดกับห้องพักของท่านเปิด ท่านทำการทดลองง่วนอยู่คนเดียว เชื่อว่าในขณะนั้นหลายคนในหมู่พวกเราคงคิดงีบ ๆ ว่าอยากจะเป็นนักวิทยาศาสตร์อย่างท่านบ้าง ท่านจะเข้ามาในห้อง Lab ทำการ

ทดลองวิจัยทุกวัน เวลาที่ท่านว่าง ไม่ว่าจะ 10 นาที หรือเป็นชั่วโมง ท่านปิดไฟในห้อง
ราว 2 ทุ่มแต่ก่อนจะขับรถออกไปก็ยังหันมาถามว่าจะกลับกันเมื่อใด พร้อมล่ำทับว่า

“อย่ากลับบ้านดึก ไปให้พ่อแม่เห็นหน้าบ้าง”

สักพักใหญ่มีรถแท็กซี่เข้ามาในคณะ พร้อมคนจากร้านไชยโรจน์ที่อยู่ฝั่งตรงข้าม
โรงเรียนสันติราษฎร์ เป็นร้านอาหารเจ้าประจำของอาจารย์ ถือนุญข้าวห่อสุตอ์รอยมายื่น
ให้ 20 ถูง บอกว่าอาจารย์สตางค์ซื้อแล้วสั่งให้เอามาให้ อาจารย์ท่านเป็นเช่นนี้กับพวก
เราเสมอ ปากท่านจะดำ่ว่า (โดยเฉพาะคำว่า “เก๋เจ๋ง” ซึ่งท่านชอบใช้กับพวกเราที่ชอบสิง
อยู่คณะ ไม่ค่อยกลับบ้าน) แต่ท่านจะอมยิ้มไปด้วย แล้วก็จบบลงที่พวกเราได้ผลบุญมา
จากความใจดีของท่านทุกครั้ง

“ยอดहत्य เธอรู้ไหมว่าทุนโคลอมโบไปทำปริญญาเอกที่อังกฤษปีนี้มีอยู่ 10 ทุน
แต่มีคนสอบผ่านแค่ 4 คน เธออยากไปปีนี้เลยไหม”

ผมจึงเรียนอาจารย์ว่าเพิ่งบรรจุเป็นอาจารย์ได้ไม่ถึง 6 เดือนเท่านั้น คงยังไม่ไปไม่ได้
เพราะตามกฎหมายจะต้องทำงานให้ครบปีเสียก่อน

“ไม่เป็นไรหรอก ฉันจะจัดการให้ เออนามบัตรของฉันไปพบเจ้าหน้าที่ที่บริติช
เคาน์ซิล ให้เขาสัมภาษณ์เสียหน่อย” (ความจริงตรงนี้ท่านใช้ ‘ลื้อ-อื้อ’ ตลอดการสนทนา)

เมื่อไปถึงปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ที่นั่นทราบเรื่องของเราหมดแล้ว ทราบแม้กระทั่ง
อาจารย์สตางค์ต้องการให้เราทำ Ph.D. กับ Prof. Ollis เพื่อนสนิทของท่านที่เมืองเซฟฟิลด์
3-4 วันต่อมาก็มีโทรศัพท์จากบริติช เคาน์ซิล แจ้งว่ามหาวิทยาลัยและอาจารย์ทางนั้น
รับเราเข้าเรียนแล้ว ขอให้เราเตรียมตัวไปอังกฤษได้เลย นับว่าเป็นการสอบชิงทุนที่ใช้เวลา
สั้นที่สุดในโลกก็ว่าได้

“ถ้าเธอไม่เตรียมตัวไว้ให้ดี พอมีทุนมาแล้วสอบไม่ได้ ก็ไม่รู้ว่าจะอีกนานเท่าไรวง
ลื้อจะหมุนมาหาเราอีก”

อาจารย์พร่ำบอกเราเสมอว่าชีวิตคนเหมือนวงล้อที่หมุนมา บางตอนโชคดี บางทีโชคร้าย ฉะนั้นจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมไว้สำหรับทุกสถานการณ์ เช่น ถ้าอยากได้ทุนไปเรียนปริญญาเอกก็ต้องพร้อมทางด้านภาษา จะได้ไม่พลาดโอกาสเวลาที่มีทุนให้สอบ

“ฉันบอกเดวิด ให้เธอเรียนและทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง NMR ใจ NMR นี้สำคัญมาก ฉันอยากรู้มาก พอเรียนจบกลับมาแล้วช่วยมาสอนฉันด้วย” (Prof. David Ollis เป็นเพื่อนของอาจารย์สตาจ์ และต่อมาเป็น Supervisor ของผม)

สอนอาจารย์สตาจ์! อะไรมันจะยิ่งใหญ่ขนาดนั้น หัวใจเราจะพองโตคับอกที่อัจฉริยะบุคคลอย่างอาจารย์สตาจ์ไว้ใจจะให้เราสอนให้ คงจะไม่มีอะไรนอกเหนือไปกว่าต้องตั้งใจเรียนอย่างสุดชีวิตที่จะได้กลับมาเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับ NMR ให้ท่านฟัง ทั้งที่รู้นั้นเป็นวิธีที่ Mentor ใช้ Encourage ลูกศิษย์อย่างเรา และ Mentor ก็ไม่เห็นจะต้องแสดงว่าเก่งกว่าลูกศิษย์ไปเสียทุกเรื่อง

เรื่องปลื้มย่อยเกี่ยวกับอาจารย์นั้นเล่าเท่าไรก็ไม่วันหมด ที่พวกเราหลายสิบคนรับทุนไปเรียนในสาขาวิชาต่างๆ จนจบกลับมาทำงานในประเทศไทย ก็เป็นเพราะฝีมือของท่านโดยแท้ ท่านทำให้เราเชื่อและศรัทธาชีวิตการเป็นอาจารย์ เป็นนักวิจัยที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จึงอาจแตกต่างไปจากที่อื่น พวกเราทำงานในสถานที่ที่มีกลุ่มเพื่อนเก่งๆ รวมตัวกันอยู่มาก มีผู้เชี่ยวชาญชาวต่างชาติมากมาย มีธรรมเนียมปรึกษา วิจัย ความคิดทางวิทยาศาสตร์กับเพื่อน ๆ โดยไม่ต้องเกรงใจเพื่อนรุ่นพี่ แต่ก็ไม่ใช่ระบบอาวุโสมาทำให้การทำงานขาดความคล่องตัวหรือขาดสมรรถภาพ มีเครื่องมือที่จำเป็นต่อการสอน การวิจัย พวกเรายังมีเงินพิเศษที่เรียกว่าเงิน Supplement ให้ออกเหนือจากเงินเดือนอีกเดือนละ 2,000 บาท เพื่อให้พวกเราได้ทุ่มเทไปกับงานวิจัยโดยไม่ต้องขวนขวายไปหางานพิเศษอื่นทำ เงิน 2,000 บาทสมัยนี้อาจดูน้อยนิดเดียว แต่ถ้าลองเปรียบเทียบเงินเดือนของอาจารย์ระดับปริญญาเอกในสมัยนั้นเพียง 2,450 บาท ก็ต้องยอมรับว่าเงิน Supplement ที่ได้ก็มากเอการ

ทั้งหมดนี้เป็นฝีมือของ อาจารย์สตาจค์ สุดยอด Mentor ของพวกเรา ผู้ที่ทำให้ วัฒนธรรมการทำงานวิจัย เพื่อให้การสอนดีขึ้น วัฒนธรรมการส่งเสริมยกย่องคนเก่งมี ผลงาน เป็นของคู่กันกับคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และวัฒนธรรมนี้ได้แผ่ ขยายกลายเป็นวัฒนธรรมของอาจารย์โดยทั่วไปในทุกมหาวิทยาลัย ผมได้แต่คิดอยู่คนเดียวว่าวัฒนธรรมการวิจัยที่เริ่มฝังรากลึกเข้าไปในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ คงจะมาจากกลุ่ม บุคคลที่มีโอกาสได้ทำอาจารย์สตาจค์เป็น Mentor แต่กลุ่มบุคคลเหล่านี้อาจเป็น Mentor ที่ไม่อาจจะเทียบเคียงความเป็น Super Mentor ของอาจารย์สตาจค์ได้เลย จึงไม่สามารถ ผลิต Mentee เก่ง ๆ ได้มากเหมือนกับที่อาจารย์สตาจค์ทำไว้

เรียบเรียงจาก: ยอดหทัย เทพรานนท์. (2548). “อาจารย์สตาจค์ มงคลสุข : Super Mentor” ใน **Mentor Mentee Mentoring ศาสตร์และศิลป์ของการเป็นนักวิจัยที่เลี้ยงที่ดี.** หน้า 262-279. กรุงเทพฯ : มูลนิธิบัณฑิตยสภาวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย,

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. นพ.เรื่อน สมณะ (พ.ศ. 2481-2561)

อดีตคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ และ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

...โดยปกติแล้วการสูญเสียของพี่ชายผมนั้นไม่เพียงพอเพราะมีภาระมากผมก็ทานอาหารเฉพาะช่วงเช้ากับเย็น อาจารย์สตาจค์คงสังเกตเห็น และท่านก็รู้จักประวัติผมจากญาติทางภรรยาของท่าน ซึ่งท่านอาจารย์ก็ได้ให้ความเอ็นดูเป็นพิเศษ ซึ่งผมไม่รู้จนกระทั่งได้เดินทางไปต่างประเทศ ถึงได้รู้ว่าท่านรู้จักประวัติผมเป็นอย่างดี ผมก็ยังสงสัยว่าทำไมท่านอาจารย์ถึงให้ความสนใจผมแตกต่างจากคนอื่นอยู่พอสมควร

ท่านมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมาก ท่านได้พัฒนาคน คนไหนที่เรียนดี มีแววดี ท่านก็พยายามส่งไปเรียนต่างประเทศ จนทำให้วิทยาศาสตร์ของประเทศเจริญขึ้นมากมาย เมื่อท่านได้ล่องลับไป ผมรวมทั้งเพื่อน ๆ หลายคนก็พยายามสืบทอดเจตนากรรมที่ท่านมีอยู่พยายามทำตนให้เป็นคนดี ถึงอย่างไรก็ตามผมก็ไม่ได้คิดว่าลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลายรวมทั้งตัวผม จะมีความสามารถ มีความคิดที่แนบเนียนกว้างไกลได้เท่าอาจารย์สตาจค์ ซึ่งพวกผมก็ได้แต่พยายามอยู่...

เรียบเรียงจาก: ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. นพ.เรื่อน สมณะ. **สัมภาษณ์**, 2548.

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.เลียงชัย ลี้มล่อมวงศ์

หัวหน้าภาควิชาสรีรวิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2516-2523)

ที่คณะวิทยาศาสตร์ตรงนี้แต่ก่อนเป็นที่ทิ้งขยะ อาจารย์สตางค์ท่านไปขอมาจาก จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงเริ่มพัฒนาเป็นคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงการต่างประเทศ โรงพยาบาลรามารามธิบดี ท่านสนิทกับ ดร.ดินนิง เป็นตัวแทนร็อคกี้เฟลเลอร์ ท่านเป็นคนพูดน้อย ปรึกษากับ ดร.ดินนิง ตลอดว่าอยากได้แบบนั้นแบบนี้ จนร็อคกี้เฟลเลอร์ให้ทุนสนับสนุนครึ่งหนึ่ง และรัฐบาลไทยช่วยอีกครึ่งหนึ่ง ตอนท่านไปสร้างมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ก็ไปคุยกับ คุณหญิงหลง (คุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร) จนบริจาคที่ดินให้สร้างมหาวิทยาลัยได้ คิดดูสิผู้บริหารยุคก่อนใจถึงแล้วก็ไม่พุดมาก

ผมกลับมาที่คณะวิทยาศาสตร์ก่อนท่านอาจารย์จะเสีย ผมค่อนข้างจะใกล้ชิดกับท่านเพราะท่านเป็นเจ้าแก๊ไปขอสาวให้ผม ท่านเป็นเจ้าแก๊ให้ลูกศิษย์เกือบทุกคน ผมเคยคุยกับท่านว่าห้องทำงานของผมยังไม่มีโทรศัพท์เลย ทำเรื่องขอพัสดุนาน บังเอิญห้องของท่านมีโทรศัพท์สองเครื่อง ท่านดึงสายออกมาแล้วยื่นโทรศัพท์ให้ดิ้อ ๆ ง่ายตายแบบนั้นเลย

ตอนที่ผมเรียนแพทย์ กำลังสอบทุน ก.พ. ไปญี่ปุ่น ท่านเรียกผมไปคุยแล้วบอกว่าเฮ้ย ก.พ. นี้ได้ปริญญาตรีที่ไล่กลับแล้วนะ ไปญี่ปุ่นก็ต้องไปเรียนภาษาอีก ไปทุนโคลอมโบดีกว่า ท่านพูดเพียงไม่กี่ประโยคเท่านั้นผมก็เปลี่ยนใจทันที รับทุนโคลอมโบไปเรียนต่อที่ออสเตรเลียกับอาจารย์ประเสริฐ (ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ประเสริฐ โศภน) ไปกันง่าย ๆ แบบนี้เพราะท่านอาจารย์ขอทุนให้เรียบร้อย ที่ออสเตรเลียเขาอนุญาตให้คนต่างชาติเรียนแพทย์ได้แค่สองคนในรัฐที่ผมไป ซึ่งสองคนนั้นก็คือผมกับอาจารย์ประเสริฐ

อาจารย์สตาจค์ท่านส่งเสริมให้ทำวิจัย อาจารย์ที่มหาวิทยาลัยต่างๆ ช้างนอก
ถ้ายังทำวิจัยอยู่ ลองถามได้เลย ทุกคนผ่านที่นี่มาก่อน ถ้าเข้ามาเรียนที่คณะวิทยาศาสตร์
มหิดล ต้องรู้ล่วงหน้าแล้วว่าที่นี่เรียนหนัก ค่านิยมของที่นี่เมื่อก่อนเป็นอย่างไร สมัยนี้ก็ยังไม่
เปลี่ยนแปลง คือ การวิจัย คนที่อยู่ที่นี่ต้องรู้ว่าจะเจริญก้าวหน้าต้องทำงานวิจัย เป็นค่านิยม
ที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยท่านอาจารย์สตาจค์ จนทำให้คณะวิทยาศาสตร์ของเราเก่งเรื่องการวิจัย

เรียบเรียงจาก: ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.เลียงชัย ลิ่มล้ออมวงศ์. **สัมภาษณ์**, 29 ตุลาคม 2553.

อาจารย์วิภาวรรณ มนูญปิฎ

หัวหน้าห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข (พ.ศ. 2511-2530)

ชีวิตคนเรานั้นมันเหลือเชื่อ เหมือนมีใครมาขีดเส้นชีวิตไว้ ดิฉันเริ่มเป็นอาจารย์สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่โรงเรียนช่างกลปทุมวัน แล้วจึงไปสมัครขอทุนกระทรวงศึกษาธิการไปเรียนต่อที่ประเทศอังกฤษ วางแผนว่าจะไปเรียนภาษาก่อนสักระยะ บังเอิญไปพบท่านอาจารย์สตางค์เข้าเพราะเคยเป็นลูกศิษย์ท่านมาก่อน ท่านก็ทักว่ามาทำอะไรที่นี่ ก็จึงเรียนท่านไป ท่านก็ไม่ได้ว่าอะไร

ไม่กี่สัปดาห์ต่อมา จู่ ๆ ท่านก็ติดต่อมาบอกว่าให้แพ็กกระเป๋าไปลิเวอร์พูล ท่านฝากให้เข้าเรียนที่นั่นให้แล้ว ดิฉันตกใจมาก ไม่ได้เอ่ยปากขออะไรท่านเลย แต่ท่านจัดการให้เสร็จสรรพ ที่ท่านทำเช่นนั้นได้เพราะท่านเป็นศิษย์เอกของที่นี่ ท่านเก่งมาก ทำงานวิจัยอะไรก็สำเร็จหมด เขาจึงเชื่อในฝีมือ แล้วก็มองว่าถ้าอาจารย์เก่งขนาดนี้ ลูกศิษย์ก็จะต้องเก่งไม่แพ้กัน แต่ความจริงเราเทียบท่านไม่ได้เลยแม้แต่น้อย

พอเรียนจบกลับมาสอนที่โรงเรียนช่างกลปทุมวันได้สักพัก จึงย้ายไปสังกัดศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ ต่อมาท่านก็บอกว่าจะอยากไปช่วยทำห้องสมุดที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในปัจจุบัน) ดิฉันก็เรียนท่านไปว่าไม่มีความรู้ทางนี้ จะไปทำได้อย่างไร ท่านก็ว่าจะส่งไปอบรม พอใกล้วันเดินทางท่านก็เอาใบสมัครเรียนปริญญาโทมาให้กรอก ดิฉันก็บอกท่านว่าเรียนปริญญาโทต้องใช้เวลาเนานคงไปไม่ได้ ท่านก็คะยั้นคะยอขอให้ไปเถิด จึงขัดท่านไม่ได้

ขณะนั้นห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์เริ่มทำการได้สักระยะหนึ่ง มี Dr. Carroll F. Reynolds จากมูลนิธิริคคี่เฟลเลอร์เป็นผู้จัดการ แต่ไม่นานนัก Dr.Reynolds ต้องเดินทางกลับ ท่านอาจารย์สตางค์ก็เรียกให้ดิฉันกลับมาทำหน้าที่ที่ห้องสมุดทั้งที่ยังเรียนไม่จบดิฉันบอกให้กลับมาทำ Individual Research ที่เมืองไทย ทำเสร็จท่านก็ตรววจให้แล้วส่งไปที่สหรัฐอเมริกา ทางนั้นก็ส่งใบปริญญาใส่กระบอกกลับมาให้ถึงเมืองไทยเลย

การปฏิบัติงานห้องสมุด ไม่มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร อาจารย์สั่งด้วยวาจาว่า “ทำห้องสมุดให้เหมือนเมืองนอก” เท่านั้น การที่ท่านให้คนเรียนวิทยาศาสตร์มาทำห้องสมุด สาขาวิทยาศาสตร์เป็นการมองไกลมาก เป็นแนวคิดที่ใหม่มากในสมัยนั้น ร็อคกี้เฟลเลอร์ สนับสนุนเงินทุนทุกอย่าง จัดส่งหนังสือ วารสาร อุปกรณ์ต่าง ๆ รถเข็นหนังสือก็ส่งมาให้ จากอเมริกา เมื่อย้ายห้องสมุดเดิมจากตึกเก่าถนนศรีอยุธยา มีหนังสือจำนวนมาก มีผู้ช่วยสองคน คนทำความสะอาดสองคน อาจารย์ท่านจะเดินเข้ามาดูที่ห้องสมุดบ่อย ๆ เดินคาบไปป์เข้ามา ต้องการอะไรก็เรียนท่านช่วงนั้น

ห้องสมุดเปิดอย่างเป็นทางการคือวันเปิดตึก คือวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2511 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดตึก พระองค์ท่านจะต้องทรงลงพระปรมาภิไธย อาจารย์สตางค์ก็เลือกมาให้ใช้ที่ห้องสมุด อาจารย์มีความคิดที่ว่าการเรียนการสอนระดับปริญญาโท-เอก ห้องสมุดมีความสำคัญทุกอย่างที่อาจารย์คิดว่าจะเป็นกำลังใจให้ อาจารย์ทำให้หมด นี่จึงเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง เป็นห้องสมุดแห่งเดียวในประเทศไทยที่มีพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตึกก็มีหลายตึก แต่อาจารย์ก็เลือกให้ใช้สถานที่ที่ห้องสมุด เวลามีชาวต่างชาติมาเยี่ยมคณะฯ อาจารย์สตางค์ก็จะต้องพามาดูห้องสมุด ขนาดที่ว่ายังไม่มื่อะไรมาก ท่านก็ยังต้องพามาเยี่ยมชม

ท่านอาจารย์สตาจด์ท่านให้ความเมตตาดีมาก ทำงานที่นี้แทบจะไม่มีปัญหาอะไร ทั้งที่เริ่มกันตั้งแต่ศูนย์ ต้องการอะไรก็เรียนท่าน ท่านให้ความสำคัญกับห้องสมุดมาก ย้ำเสมอว่าต้องทำห้องสมุดให้เหมือนเมืองนอก เนื่องจากห้องสมุดมีห้องน้ำอยู่ด้านหน้า คนงานของห้องสมุดสองคนซึ่งย้ายมาจากตึกเก่าเล่าให้ฟังเมื่อมาทำงานใหม่ ๆ ว่า อาจารย์สตาจด์ท่านเข้ามาขัดห้องน้ำให้ดูเป็นตัวอย่างว่าจะให้สะอาดเอี่ยมต้องทำอะไร (เพราะคนทำความสะอาดสมัยก่อนไม่เหมือนปัจจุบันที่เป็นคนของบริษัทที่ได้รับการอบรมมาแล้ว) คิดดูว่าจะมีคนบดตีที่ไหนในเมืองไทยหรือในโลก ที่จะมาขัดห้องน้ำให้ดูเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสอนว่าต้องทำทุกอย่างทุกเรื่องให้ดีที่สุด

ทั้งหมดนี้เป็นความประทับใจสูงสุดต่อท่านอาจารย์สตาจด์ แม้เมื่อท่านเสียชีวิตไปแล้ว ด้วยความกตัญญูต่อท่านทั้งในฐานะอาจารย์และฐานะผู้บังคับบัญชา ดิฉันจึงทำงานอย่างทุ่มเทเพื่อชื่อเสียงให้แก่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และ ห้องสมุดสตาจด์ มงคลสุข จนถึงเวลาเกษียณอายุงาน

เรียบเรียงจาก: วิจารณ์ มนูญปัจจุ. สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2556.

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.วิสุทธ์ ไข่มุก

ราชบัณฑิต ประเภทวิทยาศาสตร์ชีวภาพ สาขาวิชาชีววิทยา สำนักวิทยาศาสตร์

นักวิทยาศาสตร์ดีเด่น สาขาพันธุศาสตร์ พ.ศ. 2533

จาก มูลนิธิส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในพระบรมราชูปถัมภ์

ผมเข้าเรียนชั้นปีที่ 1 ที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทย-
ศาสตร์ พ.ศ. 2503 (รุ่นแรก ที่ตั้งเดิมถนนศรีอยุธยา พ.ศ.2501-2508) ศาสตราจารย์ ดร.
สตาจค์ มงคลสุข ผู้ก่อตั้งคณะฯ และคณบดีคนแรก มีนักศึกษาร่วมรุ่น 63 คน สมัยนั้น
สังคมไทยยังไม่ค่อยมีสิ่งที่ทำให้ไขว้เขวมากนัก ไม่มีสิ่งบันเทิง ไม่มีสิ่งยั่วยุ บรรยากาศของ
คณะฯ ก็เงียบสงบดี รดราาก็ไม่ค่อยมี พวกเราขยันเรียนอย่างเดียว เรื่องเรียนเป็นเรื่อง
สำคัญ ตอนนั้นเราไม่รู้หรือว่าการวิจัยคืออะไร ทำวิจัยกันอย่างไร และทำไปเพื่ออะไร
เราเห็นเพียงห้องทำวิจัยของอาจารย์สตาจค์ มงคลสุข มีหลอดแก้วและทดลองวางระโยง
ระยางอยู่บนโต๊ะปฏิบัติการ (ทำด้วยไม้สักทองอย่างดี) ที่อยู่ติดกับห้องทำงานของท่าน
ถึงแม้ว่าอาจารย์สตาจค์จะพูดถึงการวิจัยบ่อยครั้งในการสอนวิชาเคมีและท่านก็ให้ความสำคัญ
สำคัญกับงานวิจัยวิทยาศาสตร์อย่างมาก แต่เรื่องนั้นก็ยังไม่ใช่หัวใจของเราอยู่ดี เพราะ
พวกเรามุ่งเน้นไปเรียนแพทย์กันทุกคน

อาจารย์สตาจค์ เคยพูดเสมอว่าวิทยาศาสตร์มีความสำคัญต่อการศึกษาและการ
พัฒนาประเทศ ดังนั้นการเรียนวิทยาศาสตร์จะใช้การสอนเพียงอย่างเดียวไม่ได้ แต่จำเป็นต้อง
ทำวิจัยควบคู่กันไปด้วย ที่สำคัญคือนักวิทยาศาสตร์ต้องเป็นคนเก่ง คนที่จะมาเรียน
วิทยาศาสตร์จึงต้องเป็นคนเก่งไม่เก่งจริงก็เรียนไม่ได้หรือถ้าเรียนได้ก็ไม่ใช่นักวิทยาศาสตร์
ที่ดี ท่านจึงพยายามเฟ้นหาคนเก่งมาเรียนวิทยาศาสตร์ เพื่อจะได้เป็นกำลังสำคัญในการ
สอนและวิจัยในสถาบันวิทยาศาสตร์ชั้นนำในประเทศไทย ให้ก้าวหน้าทัดเทียมอารยะ-
ประเทศและมีความสามารถที่จะสร้างนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่ของเราเองโดยไม่ต้องพึ่งพา
ต่างประเทศมากเกินไป อาจารย์สตาจค์จึงพยายามสรรหาพวกนักศึกษาแพทย์และนักศึกษา
วิศวะซึ่งเป็นกลุ่มคนเก่งระดับต้น ๆ ของประเทศ เพื่อค้นหา “ช้างเผือก” ในโขลงช้าง เพราะ

ท่านเชื่อมั่นว่าในกลุ่มช่างย่อมมี “ช่างเผือก” ของแท้ เพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีสนใจจะมาเป็นนักวิทยาศาสตร์และเป็นอาจารย์สอนและวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในมหาวิทยาลัยของไทยที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ในอนาคต (ท่านคงคิดวางแผนไว้แล้ว) นอกจากนั้น อาจารย์สตางค์ ได้ใช้โอกาสตอนที่ท่านเดินทางไปราชการดูงานต่างประเทศเพื่อปรึกษาหารือการวิจัยกับนักวิทยาศาสตร์ชั้นนำ ท่านก็พยายามค้นหาและพูดคุยกับนักศึกษาไทยที่กำลังศึกษาปริญญาเอกด้านวิทยาศาสตร์ หรือที่กำลังทำวิจัยหลังปริญญาเอก โดยทุนรัฐบาลไทยหรือโดยทุนส่วนตัวเพื่อให้มาร่วมทำงานที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพราะท่านชอบให้คนเก่งและมีความสามารถมาร่วมงานด้วยอย่างมาก

อาจารย์สตางค์ พุดเน้นให้พวกเราฟังเสมอว่าสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาการศึกษาและวิจัยวิทยาศาสตร์ คือ “คน” คนต้องมาก่อน ท่านจึงมุ่งเน้นการสร้างคนเป็นเรื่องแรก แล้วเอาคนมาสร้างสถาบัน ไม่ใช่สร้างสถาบันก่อนแล้วค่อยคิดหาคนมาทำงานตามเป้าหมาย สถาบันสร้างไม่กี่ปีก็เสร็จ แต่คนต้องใช้เวลายาวนานมากกว่า 7 ปี กว่าจะเรียนจบปริญญาเอก และคนที่ได้ต้องมีใจรักวิทยาศาสตร์และชอบการทำวิจัยอย่างจริงจัง คนที่ไม่ใจรักและไม่ถนัดด้านวิทยาศาสตร์ก็เปล่าประโยชน์ ต่อให้มีทุกอย่างพร้อมสรรพ ถ้าคนจะไม่ทำวิจัยเสียอย่าง ยิ่งไงเขาก็ไม่ทำ แต่ถ้าเขามีใจรักอยากจะทำวิจัย ต่อให้ไม่มีอะไรมากมายเขาก็จะพยายามทำวิจัยด้วยใจรัก (เมื่อเทียบกับ “คน” ในปัจจุบันที่มีโอกาสมากในการทำวิจัยวิทยาศาสตร์พื้นฐานเพราะมีความพร้อมในเรื่องสถานที่และอุปกรณ์เครื่องมือที่จำเป็นทุกอย่าง ไม่ต้องเริ่มจากศูนย์เหมือนในอดีต อาจจะมีขาดแคลนแค่ทุนสนับสนุนการวิจัยเท่านั้น ซึ่งนั่นก็ไม่ใช่อุปสรรคมากนักเพราะถ้ามีทุนน้อยก็ทำแต่น้อยและทำให้ดีที่สุด)

ถ้าไม่มีอาจารย์สตางค์เป็นผู้นำทางความคิดและการปฏิบัติอย่างจริงจังผมคิดว่าคณะวิทยาศาสตร์ของเราคงไม่ก้าวหน้ามาไกลถึงขนาดนี้ ท่านมีวิสัยทัศน์ มุ่งมั่น ขยัน คัดลอกกรอบระบบราชการ ท่านให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านการศึกษาและวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทยอย่างมาก โดยการจัดหาทุนการศึกษาของรัฐบาลไทยและทุนการศึกษาภายใต้ความช่วยเหลือทางวิชาการจากต่างประเทศ โดยอาศัย

อาจารย์สตาจค์ เดินทาง
ไปส่งลูกศิษย์เพื่อไปศึกษาต่อ
ที่ประเทศออสเตรเลีย
เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2504
(จากขวา)

ผศ. ดร.วุทธิพันธุ์ ปรัชญพฤทธิ
รศ. ดร.ภิญโญ พานิชพันธ์
และ ศ. ดร.วิสุทธ์ ไบไม้

ความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ทูนก.พ. (พ.อ.จินดา ณ สงขลา เลขาธิการ ก.พ.) ทูนบริติชเคานซิล และทุนการศึกษาภายใต้แผนโคลอมโบ (นายบุญชนะ อุตถากร อธิบดีกรมวิเทศสหการ) เพื่อให้นักเรียนไทยที่มีผลการเรียนดีมีโอกาสไปศึกษาต่อในต่างประเทศจนถึงระดับปริญญาเอกด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในยุโรป สหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ออสเตรเลีย และ นิวซีแลนด์ เพื่อกลับมาเป็นอาจารย์และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัยใน ส่วนกลางและในส่วนภูมิภาคที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในทศวรรษ 2500 นอกจากนี้อาจารย์สตาจค์ ยังมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาอาจารย์ด้านวิทยาศาสตร์ภายในประเทศ เช่น โครงการ UDC (University Development Commission)

อาจารย์สตาจค์ ได้หาทุนตามแผนโคลอมโบให้พวกเรา คือ ภิญโญ พานิชพันธ์ วุทธิพันธุ์ ปรัชญพฤทธิ และผม ไปศึกษาต่อด้านวิทยาศาสตร์พื้นฐาน (เคมี ฟิสิกส์ ชีววิทยา

ตามลำดับ) ที่มหาวิทยาลัยควีนสแลนด์ เมืองบริสเบน ประเทศออสเตรเลีย เราจึงเริ่มเข้าใจการทำวิจัยวิทยาศาสตร์เพราะอาจารย์ที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานดังกล่าวทุกท่านทำวิจัยควบคู่กับการสอนตามระบบอังกฤษและแสดงให้เห็นว่าการสอนและการวิจัยต้องทำไปด้วยกันเสมอ (ในขณะที่บ้านเราในสมัยนั้นเน้นการสอนวิทยาศาสตร์ตามความรู้ที่ได้จากตำราเพียงอย่างเดียว) ตลอดเวลาที่ผมเรียนระดับปริญญาตรีได้เรียนรู้เรื่องใหม่ๆ จากการบรรยายภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติการในห้อง Lab รวมทั้งมีโอกาสออกศึกษาในภาคสนามโดยการเก็บตัวอย่างพืชและสัตว์จากถิ่นอาศัยจริงทำให้ผมเข้าใจและเข้าถึงการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จากการปฏิบัติจริงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อผมได้เริ่มทำวิจัยวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกด้านพันธุศาสตร์ระดับประชากรของแมลงหวี่ในรัฐควีนสแลนด์ และในประเทศปาปัวนิวกินีซึ่งอยู่ทางเหนือของประเทศออสเตรเลีย ทำให้ผมเข้าใจและเห็นความสำคัญของการวิจัยทั้งในห้องปฏิบัติการและในภาคสนาม

เมื่อผมเรียนจบปริญญาเอกผมก็กลับมาประเทศไทยปลายเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2512 อาจารย์สตาจค์สนับสนุนให้ผมทำงานในภาควิชาชีววิทยา-พฤกษศาสตร์ ตามที่ท่านคาดหวังไว้ ในช่วงเวลานั้นก็มีพวกเราหลายคนที่เป็นไปเรียนต่อต่างประเทศจนจบปริญญาเอกเริ่มทยอยกลับมาสอนและทำวิจัยที่คณะวิทยาศาสตร์แห่งใหม่ ถนนพระรามที่ 6 สำหรับอาจารย์ประจำที่ภาควิชาชีววิทยา-พฤกษศาสตร์ มีหน้าที่สอนปฏิบัติการวิชาสัตววิทยา พฤกษศาสตร์ และกายวิภาคเปรียบเทียบในห้อง Lab ใหญ่ ชั้น 3, 4, 5 ของตึก B ส่วนการบรรยายในห้อง Lecture ใหญ่ที่ตึกกลมก็ยังคงสอนโดยอาจารย์อาวูโสจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ของภาควิชาฯ ไม่ได้ทำวิจัยเลย ห้องวิจัยของภาควิชาฯ จึงว่างเปล่าเกือบทุกห้อง อาจารย์สตาจค์พาผมเดินชมภาควิชาฯ ที่ตึก B และบอกให้ผมเลือกห้องทำงานเอง อยากอยู่ห้องไหนก็เลือกเอาได้เลย ภารกิจหลักของอาจารย์ของมหาวิทยาลัยในยุคนั้น คือ ทำหน้าที่สอนเป็นหลักสำคัญ ใครทำวิจัยก็เหมือนเป็นงานส่วนตัว แต่อาจารย์สตาจค์ทำหน้าที่ทั้งสอนและวิจัยนอกเหนือจากงานบริหารราชการของคณะฯ ท่านทำให้พวกเราเห็นเป็นต้นแบบว่าการสอนกับการวิจัยไปด้วยกันได้ ถึงแม้ว่าท่านมีความสามารถในการบริหารองค์กรแต่ท่านก็ชอบงานทางด้านการศึกษาและวิจัย

วิทยาศาสตร์มากกว่างานบริหารราชการ ท่านเคยเปรยให้เราฟังว่าท่านมีโอกาสไปดำรงตำแหน่งสูงระดับปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม แต่ท่านชอบที่จะทำงานวิชาการด้านการศึกษาและการวิจัยที่คณะวิทยาศาสตร์ของเรามากกว่า ดังจะเห็นได้ว่าท่านมีผลงานการวิจัยเกี่ยวกับสמןไพรและโครงสร้างทางเคมีของสารออกฤทธิ์ที่มีคุณภาพตีพิมพ์ในวารสารนานาชาติจำนวนมาก

สำหรับการวิจัยวิทยาศาสตร์ เรื่องเครื่องมือ บุคลากร และงบประมาณ เป็นเรื่องสำคัญ คณะวิทยาศาสตร์โดยการนำของอาจารย์สตาจค์ มงคลสุข ผู้ก่อตั้งคณะนี้และเป็นคนบิตคนแรกได้เจรจาขอความร่วมมือช่วยเหลือจากมูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์เข้ามาสนับสนุนทั้งเงินงบประมาณและบุคลากรในการพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัยด้าน Life Science ที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กับคณะแพทยศาสตร์รามธิบดี ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในพื้นที่ติดกับคณะวิทยาศาสตร์ ทำให้คณาจารย์ทางด้านปริคlinikทำการสอนและวิจัยวิชาต่างๆ ด้าน Life Science ได้อย่างเต็มศักยภาพ ในขณะเดียวกันอาจารย์สตาจค์ก็สนับสนุนให้จัดทำโครงการบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโทและเอกสาขาต่างๆ ทางด้าน Life Science ซึ่งนับเป็นคณะวิทยาศาสตร์แห่งแรกที่สร้างบัณฑิตปริญญาเอกในประเทศไทยทำให้เกิดผลงานวิจัยที่มีคุณภาพสูงสามารถตีพิมพ์ในวารสารนานาชาติได้อย่างโดดเด่นมากในยุคนั้น ต่อมามูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์เห็นว่าวิชาทางด้านชีววิทยาเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญสำหรับวิชาการทางด้าน Life Science จึงได้ขยายความช่วยเหลือมายังภาควิชาชีววิทยา-พฤกษศาสตร์โดยความเห็นชอบและการสนับสนุนของอาจารย์สตาจค์ มงคลสุข และได้ขอให้ผมช่วยประสานงานกับ Dr.J. Dinning และ Dr.A. Kuperman ในการปรับปรุงวิชาชีววิทยาพื้นฐานชั้นปีที่ 1 และ 2 ให้สอดคล้องกับวิชาทางด้านปริคlinikชั้นปีที่ 3 และ 4 ตามหลักสูตรคณะแพทยศาสตร์รามธิบดีที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ โดยปรับวิชา Zoology ที่สอนบรรยายโดยอาจารย์อาวุโสจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเปลี่ยนเป็นวิชา General Biology (Bio 101, 103) สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งสอนบรรยายโดยผมร่วมกับทีมอาจารย์ของเราเองโดยใช้ตำรา Biological Science ของ W.T. Keeton (1967) ส่วนภาคปฏิบัติการ (Bio 102, 104) ก็สอนโดยทีมอาจารย์ของเราเองทั้งหมด สำหรับชั้นปีที่ 2 ให้ปรับเปลี่ยน

วิชา Comparative Anatomy เป็นวิชา Developmental Biology ใช้ตำรา Developmental Biology ของ N. J. Berrill (1971) ซึ่งสอนบรรยายโดยทีมอาจารย์ของเราทั้งหมดซึ่งเป็นภารกิจที่หนักมากพอสมควรเพราะเป็นวิชาใหม่สำหรับพวกเรา และให้เพิ่มวิชา General Genetics สอนบรรยายโดยผมร่วมกับอาจารย์ของเราโดยใช้ตำราของ A.M. Srb, R.D. Owen and R.S. Edgar (1965) ส่วนวิชา Botany ให้คงไว้อย่างเดิม ซึ่งนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการครั้งสำคัญด้านชีววิทยาพื้นฐานในบ้านเราให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นมูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์ยังสนับสนุนให้ทุนนักศึกษาแพทยรามธิบดี ชั้นปีที่ 5 จำนวน 2 คน คือ นายณัยพินิจ คชภักดี และนางสาวหรรษา จรรย์แสง ไปเรียนต่อระดับปริญญาเอกด้านชีววิทยาที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อจะได้กลับมาช่วยสอนด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพที่ภาควิชาชีววิทยา-พฤกษศาสตร์ ให้ทันสมัยมากขึ้น เพราะตอนนั้นภาควิชาฯ มีผมเพียงคนเดียวที่จบปริญญาเอกจากออสเตรเลีย (อาจารย์ส่วนมากของภาควิชาฯ จบปริญญาตรีและโทจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ต่อมามูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์ก็ได้จัดให้ Prof. Sara Huggins (ภรรยาของ Prof. Russell Huggins ซึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าภาควิชาชีววิทยาของชั้นปีคลินิก) ให้มาช่วยรักษาการหัวหน้าภาควิชาชีววิทยา-พฤกษศาสตร์ ในระหว่างปี 2516-2518 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผมลาราชการไปทำวิจัยหลังปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยฮาวาย เพื่อร่วมโครงการวิจัยพันธุศาสตร์ของแมลงหวี่ในหมู่เกาะฮาวาย โดยได้รับทุนวิจัยจาก NSF ของสหรัฐอเมริกา ในช่วงเวลาเดียวกัน Dr. Warren Y. Brockelman (สามีของ ดร.จริยา บรอกเคลแมน ภาควิชาจุลชีววิทยา ด้านปีคลินิก) ก็ย้ายมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา มาประจำที่ภาควิชาชีววิทยา-พฤกษศาสตร์ ทำให้ภาควิชาฯ ดูคึกคักทางวิชาการมากขึ้นกว่าเดิม มูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์ยังได้ขยายความช่วยเหลือภาควิชาฯ เพิ่มขึ้นโดยให้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็น เช่น กล้องจุลทรรศน์ ตู้เย็น เครื่องชั่ง เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น และให้ทุน อ.ศิริพร นิตยางกูร ภาควิชาชีววิทยา-พฤกษศาสตร์ ไปศึกษาต่อระดับปริญญาเอกด้านพฤกษศาสตร์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย

นักศึกษาเตรียมวิทยาศาสตร์การแพทย์ รุ่นที่ 3 (พ.ศ. 2503-2504) ถ่ายหน้าอาคารเก่าถนนศรีอยุธยา

อาจารย์สตาางค์เป็นผู้ที่มีความโอบอ้อมอารี มีจิตเป็นมิตรไมตรีกับเพื่อนพ้องรักและช่วยเหลือลูกน้องและลูกศิษย์อยู่เสมอ ท่านเป็นพันธมิตรกับผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง ให้ความเอื้อเฟื้อแก่ผู้มีอุปการะคุณต่อคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ในสมัยนั้นโดยรับบุตรของผู้มีอุปการะคุณที่ไม่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าเรียนเตรียมแพทย์ฯ โดยอนุญาตให้เขาเข้ามาร่วมนั่งเรียนภาคบรรยายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานอย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มนักศึกษาเตรียมแพทย์ฯ ชั้นปีที่ 1 เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะไปสอบคัดเลือกเข้าเรียนวิทยาศาสตร์การแพทย์ในปีถัดไป ซึ่งทุกคนก็สามารถสอบเข้าเรียนได้ทุกกรณี ต่อมากิจกรรมดังกล่าวได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของการกวาดวิชาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมปลายที่รู้จักกันดีในนาม “JU” ของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่มีชื่อเสียงมากและเป็นที่ยอมรับของนักเรียนทั่วไปในการเตรียมความพร้อมเพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐในสมัยนั้น

อาจารย์สตางค์ประสบความสำเร็จอย่างมากในการสอนนักศึกษาสาขาต่าง ๆ ของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ควบคู่กับการสอนวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานให้แก่นักศึกษาเตรียมแพทยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคแห่งแรกของประเทศไทยในต้นทศวรรษ 2500 ในช่วงเวลาของรัฐบาลทหารโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี มีนโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาวิจัยในภาคอีสานตามรูปแบบการจัดตั้งมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ในการพัฒนาภาคเหนือ จึงได้จัดให้มีการจัดตั้งคณะวิทยาศาสตร์และคณะ แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคแห่งที่สอง โดย อาจารย์สตางค์มีส่วนร่วมผลักดันอย่างเต็มที่ ดังจะเห็นได้ว่าในขณะที่การก่อสร้างอาคาร สถานที่ยังไม่พร้อม อาจารย์สตางค์ก็พร้อมรับฝากนักศึกษา รุ่นแรก ๆ มาเรียนวิชาพื้นฐาน ที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ถนนศรีอยุธยา จนเป็นที่เรียบร้อย การขยายการศึกษาไป

ยังจังหวัดขอนแก่น ทำให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในภาคอีสานเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ชุมชนก็คึกคักมากขึ้น จากนั้นการศึกษาและการวิจัยในมหาวิทยาลัยพร้อม ๆ กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก็ขยายลงสู่ภาคใต้ตามรูปแบบที่ดำเนินการในภาคเหนือและภาคอีสาน โดยอาจารย์สตางค์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการจัดตั้งคณะวิทยาศาสตร์และคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ณ วิทยาเขตหาดใหญ่ จนประสบผลสำเร็จอย่างยิ่งโดยได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ใน พ.ศ. 2512

จะเห็นได้ชัดเจนนว่าท่านมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยการสร้างรากฐานการพัฒนาการศึกษาและการวิจัยควบคู่ไปด้วยเสมอโดยเฉพาะกระจายความเจริญออกไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยจากความมุ่งมั่น ชยัน อดทน ตลอดจนจนความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีของ ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข เราอาจกล่าวได้อย่างภาคภูมิใจว่า ท่านเป็นผู้บุกเบิกการศึกษาและการวิจัยวิทยาศาสตร์ไทยให้ก้าวไกลสู่มาตรฐานสากล จนทำให้นักวิทยาศาสตร์ไทยเป็นผู้นำทางวิชาการในภูมิภาคนี้ในเวลา 3 ทศวรรษแรกของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และสืบเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้

เรียบเรียงจาก:

1. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.วิสุทธ์ ไบไม้. **สัมภาษณ์**, 16 ธันวาคม 2554. และ 24 มกราคม 2556.
2. วิสุทธ์ ไบไม้. (2561). 11 ปี ที่ผมรู้จัก ศาสตราจารย์ ดร.สตางค์ มงคลสุข. ใน **6 ทศวรรษ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวิวัฒน์.

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. ทพ.สถิตย์ สิริสิงห

นักวิทยาศาสตร์ดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2531 สาขาจุลชีววิทยา

จาก มูลนิธิส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในพระบรมราชูปถัมภ์

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2518)

ตอนนั้นที่เริ่มต้นทุกอย่างจะยุ่งยากมาก เพราะหลายอย่างยังไม่ค่อยจะพร้อม ภาควิชาจุลชีววิทยาอยู่ที่ชั้น 6 ลิฟท์ในตอนนั้นก็ยังไม่ใช้ไม่ได้ ต้องเดินขึ้นจากชั้น 1 ถึงชั้น 6 วันหนึ่งหลายครั้งเลย เวลามาสอนนักเรียนก็ต้องเอาของจากชั้น 6 ยกลงมาที่ชั้น 2 สอนเสร็จแล้วก็ต้องขนกลับขึ้นไปล้างที่ชั้น 6 อาจารย์สตางค์ก็ให้กำลังใจ เวียนแวงมาดูแลตลอด คือท่านเป็นคนที่ง่าย ๆ ที่ผมชอบท่านเป็นกันเองกับอาจารย์รุ่นเด็ก ๆ อย่างผม ซึ่งท่านก็ให้ความเอ็นดู พูดคุยด้วย เขกหัวด้วย

ท่านเป็นคนที่มีความสามารถที่จะสั่งใคร ๆ ให้ทำตามได้ ซึ่งการบริหารงานในสมัยก่อนนั้นมันดีตรงนี้ คือสามารถที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่ามีความสามารถ ซึ่งต่างจากสมัยปัจจุบัน มีผู้บริหารเยอะแยะที่มีวิสัยทัศน์กว้าง แต่บางที่ยังไม่มีความสามารถที่จะสั่งใครทำอะไรก็ไม่มีคนอยากจะช่วยเหลือเท่าไร คือมีแนวความคิด แต่ว่าไม่ค่อยมีใครที่จะมาช่วยมาก ๆ อย่างที่อาจารย์สตางค์ได้รับ อาจารย์สตางค์นี่จะขอรับรองใครนี่จะมาช่วยกันตลอด

เรียบเรียงจาก: ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. ทพ.สถิตย์ สิริสิงห. **สัมภาษณ์**, 10 สิงหาคม 2548.

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมศักดิ์ รุจิรวัดน์

นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ สาขาวิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช พ.ศ. 2547

อธิการบดีสถาบันบัณฑิตศึกษาจุฬารภรณ์

ใน สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

เมื่อมองกลับไปในอดีตของการพัฒนามหาวิทยาลัย อาจารย์สตาจค์มีบทบาท

เป็นอย่างมากในการพัฒนาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และท่านยังไปช่วยก่อตั้ง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ท่านเป็นผู้ที่มี Vision กว้างไกล ที่เห็นถึงความสำคัญของงานวิจัยในด้านวิทยาศาสตร์ และเป็นนักวางแผนที่เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของนักวิทยาศาสตร์ที่มีความสามารถสูงจำนวนมากท่านจึงได้ชักชวนให้นักศึกษาแพทย์ที่เรียนดีมากมายเรียนทางด้านวิทยาศาสตร์ และจัดหาทุนต่างๆ ให้ไปศึกษาในต่างประเทศ เพื่อให้เกิด Critical Mass ในการทำวิจัย การชักนำเอา Rockefeller Foundation เข้ามาช่วย ทำให้ยกระดับการศึกษาแพทย์ในประเทศ ในขณะเดียวกันก็ทำให้กระตุ้นงานวิจัยทางด้าน Medical Science ให้เกิดขึ้นอย่างจริงจังและพัฒนามาถึงปัจจุบัน

ในส่วนตัวผมได้รับความเมตตาจากท่านตั้งแต่สอบเข้ามาเป็นนักศึกษาเตรียมแพทย์ปีที่ 1 ของคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ซึ่งก็คือ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในปัจจุบัน ผมมีโอกาสเข้าไปคุยกับท่านบ่อยมาก จนเพื่อน ๆ มาบอกว่า ถ้าเข้าไปคุยกับอาจารย์สตาจค์แบบนี้ ไม่ได้เรียนแพทย์แน่ มาวันนี้ ไม่มีวันไหนเลย ที่ผมเสียดายว่าไม่ได้เรียนเป็นแพทย์ เพราะได้มาเรียนในวิชาที่ใจรักและตัวเองมีความถนัด และได้ทำงานในด้านวิชาการมาจนถึงปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลาที่เรียนอยู่มหาวิทยาลัย Liverpool 6 ปี (1963-1969) ผมมี
โอกาสได้พบท่านหลายครั้งมาก โดยที่ทุกครั้งที่ท่านเดินทางไปประเทศอังกฤษ ผมจะมี
โอกาสได้พบท่าน ได้รับฟังข่าวคราวงานที่ท่านกำลังจะทำ และแผนงานในอนาคต ทำให้
ผมตื่นเต้นและตั้งใจทำงาน เพื่อให้จบเร็ว ๆ เพื่อที่จะได้กลับมาช่วยท่านทำงาน ทุกครั้งที่
พบท่าน ท่านจะพาไปทานอาหารจีนและอาหารญี่ปุ่น ซึ่งท่านชอบทานปลาดิบเป็นพิเศษ
ระหว่างเรียน ท่านได้พยายามจัดหาหนังสือ ให้คำแนะนำ และความเมตตาตลอด
ท่านจึงเป็นผู้ที่มีพระคุณเป็นอย่างยิ่งกับผม และพระคุณอันสูงสุดก็คือ ท่านอนุญาตให้ผม
แต่งงานกับ ศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงมรุรส ลูกสาวคนโตของท่าน

ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข

นักป็น “คนเคมี”

ถือชอล์กยืนหน้าชั้นป็นความรู้

ในฐานะเป็นครูผู้สอนสั่ง
แววตาเข้มเต็มเปี่ยมด้วยพลัง
ด้วยความหวังผลิตผลคนเคมี

เสาะแสวงหาทุนมาหนุนเกื้อ
เป้าหมายเพื่อปูทางวางวิถี
บ่มเพาะศิษย์คัดสรรป็นแต่ดี
กรุยทางสร้าง เมธิเคมีไทย

สะกิดดาวอันแฝงแววแห่งเพชร

เจียรระไนเบ็ดเสร็จเป็นเม็ดใส
ประดับบนฟากฟ้านภาลัย
นักเคมีเมืองไทยไม่อายฟ้า

นับเป็นคุณูปการอันยิ่งใหญ่
มีอาจหาครุใดใหญ่ยิ่งกว่า
วิทยาการสมัยใหม่ได้พัฒนา
ด้วยบิดาแห่งอินทรีย์เคมีไทย

ด้วยรักและเคารพ

ลูกศิษย์เรียก “อาจารย์ตั้ง”

ศิษย์เก่า เคมีมหิดล
สุเทพ สัมมาเทศน์

รองศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงสุมณฑา พรหมบุญ

อดีตรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อดีตนายกสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

สมาชิกสมาคมดิบัญญัติแห่งชาติ (สนช.)

สิ่งหนึ่งในชีวิตที่ข้าพเจ้าภาคภูมิใจมากคือการที่ได้เป็นลูกศิษย์ของ ศ. ดร. สตางค์ มงคลสุข หรือ “อาจารย์สตางค์” หรือ “ป้า” ของพวกเรา

ข้าพเจ้าสอบเอนทรานซ์เข้า SC ได้ในปีการศึกษา 2507 แม้ว่าในปีถัดมาข้าพเจ้าจะรับทุน ก.พ. ไปเรียนต่างประเทศ มีได้เรียนครบ 2 ปี ตามหลักสูตรเตรียมแพทยศาสตร์ แต่ช่วงเวลาเพียงปีเดียวที่อยู่ SC ในฐานะน้องใหม่ก็นับว่าเป็นประสบการณ์ที่คุ้มค่าประทับใจและมีผลต่อชีวิตของข้าพเจ้าจวบจนทุกวันนี้

ภาพของ “อาจารย์สตางค์” ที่ประทับใจในความทรงจำราวกับเหตุการณ์เพิ่งผ่านไปไม่นานนั้น เป็นภาพของชายวัย 50 ปี รูปร่างผอม ขาว หน้าตาสะอาด แต่งกายสมถะเรียบง่าย ท่านเดินหลังอนิด ๆ ท่วงท่าของการพูดที่ห้วนและขาดเป็นห่วง ๆ ยิ้มยาก และหยุดจ้องนิสิตเป็นระยะ ๆ จังหวะนั้นนิสิตส่วนใหญ่จะโน้มศีรษะลงจนเกือบติดโต๊ะเพื่อหลบตา ด้วยรู้ว่าจังหวะที่ว่านั้นมักจะตามด้วยการชี้นิ้วให้นิสิตตอบคำถาม

ข้าพเจ้าถูกชี้ให้ตอบคำถามเป็นประจำ จึงทำให้ข้าพเจ้าอ่านตำราภาษาอังกฤษคล่องตั้งแต่ยังไม่ไปเรียนเมืองนอก เพราะต้องตื่นนอนอ่านตำราอินทรีเคมิไปล่วงหน้าเสมอ ในตอนนั้นรู้สึกว่ารำบากไม่น้อย แต่ต่อมากลับกลายเป็นคุณอย่างมาก

ข้าพเจ้าฉายภาพ “อาจารย์สตางค์” ราวกับท่านเป็นบุคคลที่น่ากลัว แต่แท้ที่จริงแล้วนิสิตรักท่านมาก ภายใต้แว่นตาสีขาวใส คือแววตาที่เปี่ยมด้วยความรักและเมตตาต่อศิษย์ แม้จะดูจะว่าแต่ศิษย์ก็แอบเห็นว่าบ่อยครั้งท่านอดขำไม่ได้ แอบยิ้ม อมยิ้ม ให้พวกเราเห็นอยู่เป็นประจำ กล่าวกันในตอนนั้นว่า ใครที่โดนอาจารย์สตางค์ดูตาคอนั้นจะเจริญ หากข้าพเจ้ามีความเจริญอยู่บ้างก็คงจะเป็นอานิสงส์ที่เคยถูกครุคุณนี้ดู เวลาตอบคำถามของท่านไม่ได้นั่นเอง

“อาจารย์สตาจค์” เป็นต้นแบบของนักวิทยาศาสตร์ที่อธิบายได้ยากกว่าคืออย่างไร แต่ยังคงผลให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเป็นนักวิทยาศาสตร์นั้นยิ่งใหญ่เหลือเกิน ยิ่งใหญ่กว่าการเป็นแพทย์เสียอีก ท่านเรียกข้าพเจ้าเข้าไปพบที่ห้องทำงานในวันหนึ่ง พูดสั้น ๆ ว่า อยากให้ข้าพเจ้าไปคิดว่าจะไปเรียนวิทยาศาสตร์ที่ประเทศแคนาดาไหม ข้าพเจ้าบอกว่าอยากไปสหรัฐอเมริกา จึงไม่ได้รับทุนที่อาจารย์ให้ หากแต่รับเอาความอยากเป็นนักวิทยาศาสตร์เหมือนอย่างท่านติดมาโดยไม่รู้ตัว และได้ตัดสินใจรับทุน ก.พ. ไปเรียนวิทยาศาสตร์ในสหรัฐอเมริกาสนใจในโอกาสต่อมา การตัดสินใจในครั้งนั้นเป็นเหตุให้ข้าพเจ้ากลับมารับใช้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นเจ้าของทุนและเป็นเสมือนบ้านหลังที่สองของข้าพเจ้า

ดังนั้น ภาพของ “อาจารย์สตาจค์” จึงเป็นภาพของ “ครู” และ “นักวิทยาศาสตร์” ที่เป็นต้นแบบให้แก่ศิษย์เป็นจำนวนมาก อาจารย์เป็นตำนานที่ศิษย์เล่าขานต่อ ๆ กันมาด้วยความเคารพรักและชื่นชม คือภาพสะท้อนของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลที่ประจักษ์ในความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์พื้นฐาน และการสอนวิทยาศาสตร์พื้นฐานในประเทศไทย สืบทอดปณิธานของ “อาจารย์สตาจค์” มาอย่างยาวนาน

เรียบเรียงจาก: สุมนทนา พรหมบุญ. (2541). 40 ปี คณะวิทยาศาสตร์. ใน 40 ปี คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล 25012541. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย, 2541.

หม่อมหลวงอนงค์ นิลอุบล

นักวิทยาศาสตร์ด้านเคมีอินทรีย์ ผู้ร่วมบุกเบิกงานของสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ เป็นสุภาพสตรีที่บุกเบิกงานขององค์การพัฒนาเอกชนจนได้รับการยกย่องเป็น “มารดาแห่งเอ็นจีโอเมืองไทย”

ข้าพเจ้าได้รับการขอรับรองให้เขียนเรื่องราวและบรรยายความรู้สึกในการ สูญเสีย ศ. ดร.สตาจค์ มงคลสุข ในฐานะที่เป็นผู้ประกอบวิชาอาชีพทางด้านวิทยาศาสตร์ เช่นเดียวกันและเป็นศิษย์ร่วมอาจารย์กันด้วย ข้าพเจ้าเต็มใจที่จะเขียนเรื่องนี้โดยปราศจากความลังเล ทั้งที่รู้อยู่แก่ใจดีว่าข้าพเจ้ามิใช่ นักเขียน และถึงแม้จะเขียนได้ก็เขียนแบบนักวิทยาศาสตร์ เต็มไปด้วยความจริงและขาดสำนวนไพเราะเพราะพริ้งโดยสิ้นเชิง

ดร.สตาจค์ เป็นศิษย์เก่าจากคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นบัณฑิตวิทยาศาสตร์รุ่นที่ 8 ข้าพเจ้าเป็นบัณฑิตรุ่นที่ 5 แต่ถึงอย่างไรก็เห็นหน้าเห็นหลังกันอยู่ไฉน ๗ มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันทั้งในรั้วและนอกรั้วสี่ซมฏู ทุกครั้งที่มีโอกาสรวมใจในมหาวิทยาลัยในงานพบปะสังสรรค์ งานสัมมนาทางวิทยาศาสตร์และงานอื่น ๆ ซึ่งมีสามารถกล่าวให้ครบถ้วนได้ รวมความว่าในระยะหลังนี้ข้าพเจ้าได้พบปะคุ้นเคยกับ ดร.สตาจค์ ยิ่งกว่าเพื่อนร่วมชั้นกันเสียอีก

ประวัติของ ดร.สตาจค์ ทางด้านการศึกษา ดร.สตาจค์ สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 8 จากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2482 ได้เข้าศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เคมี) เมื่อปี พ.ศ. 2485 ต่อจากนั้นได้เดินทางไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ โดยทุนบริติชเคาน์ซิล ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตทางวิชาอินทรีย์เคมีจากมหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล เมื่อ พ.ศ. 2493 และได้ทำการวิจัย Post Doctoral อีก 1 ปี ที่มหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล งานวิจัยที่ ดร.สตาจค์ ทำนั้นส่วนใหญ่เกี่ยวกับสมุนไพรรักษาและปฏิชีวนะ งานวิจัยในเรื่องต่าง ๆ ตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ในวารสารทางวิทยาศาสตร์ของประเทศอังกฤษ เช่น เรื่องมะเกลือ ปวกหาด ปฏิชีวนะ ฯลฯ

หมายเหตุ: การสะกดคำในบทความนี้ เป็นไปตามต้นฉบับ

ด้านราชการ ดร.สตาจค์ เคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ หัวหน้าแผนกวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ ซึ่งเหมือนกับ คณะเตรียมแพทย์เมื่อสมัย 25 ปีก่อนโน้น ผลตินิสิตเตรียมแพทย์สำหรับป้อนมหาวิทยาลัย แพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ ศิริราช และเชียงใหม่

ในการที่จะมองคุณงามความดีของบุคคลนั้น ย่อมจะละเว้นเสียมิได้ที่จะกล่าวถึง ประวัติการศึกษา การรับราชการ ผลงานอื่น ๆ ตลอดจนความประพฤติและการปฏิบัติตน ต่อเพื่อนฝูง ผู้บังคับบัญชา ครูอาจารย์ บิดามารดา ญาติพี่น้อง สำหรับความรู้ความสามารถ การปฏิบัติงานของ ดร.สตาจค์ นั้น เป็นที่ยกย่องสรรเสริญยิ่งนัก ไม่มีข้อบกพร่อง ต่างพร้อมๆ สุดที่จะหาข้อใด ๆ มากล่าวให้สาสมกับความตั้งใจไม่

ในด้านการปฏิบัติต่อเพื่อนฝูง เพื่อนร่วมชั้นเล่าให้ฟังว่า ดร.สตาจค์ เมื่อครั้งยัง เรียนหนังสืออยู่จุฬานั้นขยันมาก ไม่ใคร่เล่นหัวซุกซนเหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ เขาแต่เรียน แต่เวลาเข้าผู้หลักผู้ใหญ่เก่งมาก ผู้ใหญ่มักมีเมตตาจิตต่อ ดร.สตาจค์ พุดอะไรมักเป็นที่ เชื่อถือ บุคลิกลักษณะอันนี้เองที่ทำให้การเจรจากับชาวต่างประเทศมักเป็นที่เชื่อถือและ ให้ผลดี ดร.สตาจค์ ประสบความสำเร็จก้าวหน้า เป็นใหญ่เป็นโตในทางหน้าที่การงาน อย่างรวดเร็วและอย่างอิจฉา ทำให้เพื่อนฝูงตามไม่ทัน แต่กระนั้นก็ตาม เพื่อนฝูงก็หาได้ อิจฉาหรือเกลียดชังไม่ กลับรักใคร่และภาคภูมิใจที่มีเพื่อนมีหน้ามีตา ต่างได้พึ่งพาอาศัย ได้ความช่วยเหลือของ ดร.สตาจค์ แนะนำในเรื่องการศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลาน ฝาก บุตรของเพื่อน ๆ ให้เข้าเรียน มีการจัดชั้นพิเศษคล้ายมัธยม 8 ไว้รับลูกหลานของเพื่อนที่ สอบตก เข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ กวดวิชาให้พลาง ๆ เพื่อเรียนรอไว้เข้ามหาวิทยาลัยปีหน้า มิต้องให้อยู่เฉย โดยเปล่าประโยชน์

ในด้านความเป็นศิษย์ต่ออาจารย์ ดร.สตาจค์ มีอาจารย์ทางวิทยาศาสตร์หลาย ท่านรวมกับข้าพเจ้า ที่จำได้ไม่เคยลืมก็มี ศาสตราจารย์ ดร.แถบ นีละนิธิ ศาสตราจารย์ ทองสุข พงศ์ทัต และศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง อาจารย์ทุกคนรัก ดร.สตาจค์ อย่าง ศาสตราจารย์แถบ เวลาจะยกตัวอย่างให้ศิษย์รุ่นหลังฟังถึงความเรียนเก่ง ท่านมัก ยกตัวอย่าง ดร.สตาจค์ อยู่บ่อย ๆ อาจารย์ทองสุข เล่าให้ข้าพเจ้าฟังด้วยท่าทางอัน หมั่นหมองว่า ดร.สตาจค์ เป็นศิษย์ที่ให้ความภาคภูมิใจเป็นที่สุด และกระบวนความ

กตัญญูตเวทีก็ไม่มีใครสู้ ดร.สตาจด์ รักวิชาเคมีมากที่สุดใบบรรดาวิชาวิทยาศาสตร์ทั้งหลาย ฝีมือในการวิเคราะห์ถูกต้อง แน่นนอน แม้ในปัจจุบันนี้จะมึนทางด้านการจัดกิจการและการปกครองมากล้นก็ตาม แต่ก็ยังอุตส่าห์เจียนเวลาไปเลกเชอร์วิชาอินทรีย์เคมีแก่นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ ปีที่ 1 และปีที่ 2 เกือบไม่เว้นวัน

สำหรับ ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ คำทอง ท่านกล่าวว่า แม้ในขณะนี้ท่านได้รับตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ แทน ดร.สตาจด์ แล้วก็ทำตาม แต่ก็ห้ามกะใจที่จะตื่นตื่นดีใจไม่ เพราะความเศร้าโศกเสียดาย ดร.สตาจด์ นั้นมีท่วงทั้นยิ่งกว่า ดร.สตาจด์ เป็นคนซื่อ คิดอย่างไรก็พูดอย่างนั้น จิตดีใจดีมีเมตตาคุณากับทุกคนทุกชั้น มีความรักใคร่และสัมพันธ์ดีต่อกับอาจารย์โดยใกล้ชิดและสม่ำเสมอ เมื่อคราวที่ไปศึกษาทำปริญญาเอกที่ประเทศอังกฤษนั้น บริติชเคาน์ซิลฝากให้ที่วิทยาลัยเล็ก ๆ คือ Leicester College ซึ่งเป็นสาขาของ London University แต่ ดร.สตาจด์ ไม่ใคร่ชอบ ศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ จึงเขียนจดหมายฝากฝังไปที่มหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล และอาจารย์ที่ลิเวอร์พูลได้มารับไปเรียนทันที ดร.สตาจด์ เรียนเก่ง ทำชื่อเสียงไว้มาก อาจารย์ที่ลิเวอร์พูลเขียนจดหมายชมเชยกับศาสตราจารย์ ดร.บัวเรศ เสมอ ทั้งนี้เป็นผลให้การติดต่อฝากฝังนักเรียนเข้าเรียนที่ลิเวอร์พูลได้ง่ายมากในระยะหลัง ๆ และ ดร.สตาจด์ ก็เป็นผู้ฝากฝังให้เข้าเล่าเรียนได้ ณ สถานที่นั้นอีกหลายราย และมีการติดต่อเป็นอย่างดีสืบจนทุกวันนี้

ดร.สตาจด์ เป็นคนรักความก้าวหน้า บากบั่น ชอบทำประโยชน์ เห็นการศึกษาเป็นใหญ่ พูดจริงทำจริง มีความเมตตาคุณมาก ลูกศิษย์รักใคร่นับถือ เคยขอทุนช่วยเหลือเด็กยากจนบ่อย ๆ ออกปากเรียบบอกบุญกับเพื่อน ๆ ญาติมิตรก็มี บางวันมีลูกศิษย์ไปขอสตาจด์ใช้ บ้างก็ขอคำรับประทานอาหารกลางวัน บ้างก็ขอคำรถ ได้รับความรบกวนบ่อย ๆ สำหรับผู้ที่เข้าไปขอความช่วยเหลือแล้ว น้อยครั้งที่จะได้รับคามผิดหวัง มักได้รับความช่วยเหลือไม่มากนักอยู่ทุกราย

ในด้านความเป็นหัวหน้าครอบครัว ดร.สตาจด์ ให้ความรัก ให้การศึกษาแก่บุตรอย่างดีเยี่ยม บุตรสามคนกำลังศึกษาในต่างประเทศ บุตรสาวคนโตกำลังทำปริญญาเอกคนที่สองเรียนที่แคลิฟอร์เนีย คนที่สามเรียนที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ในกรุงเทพฯ คนที่สี่เรียนในประเทศอังกฤษ ในระยะที่บุตรทั้งสามทราบว่ ดร.สตาจด์ และคุณยุพิน กำลัง

จะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อเจรจาขอทุนช่วยเหลือเกี่ยวกับการพัฒนามหาวิทยาลัย แล้วจะเลยแวะเยี่ยมลูก ๆ ลูกทั้งสามต่างตั้งตารอคอยวันที่บิดามารดาจะไปเยี่ยม แต่แล้วเหตุการณ์ก็กลับกลายเป็น คือลูก ๆ ถูกเรียกกลับกรุงเทพโดยปัจจุบันทันด่วน

พูดถึงความตายไม่เป็นที่ใคร ๆ จะเลือกได้ว่าจะตายโดยวิธีใด นั่นก็เป็นเรื่องธรรมดาเสียเหลือเกินว่า ความตายนั้นเป็นความแน่แท้เหนือสิ่งใด แต่ไหนเล่ามีจรรยาจึงมาเลือกเจาะจงแต่ชีวิตบุคคลที่มีประโยชน์และมีค่าเช่นนี้

ในวงการวิทยาศาสตร์และวงการศึกษาอาจกล่าวได้ว่าเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวง ดร.สตาจค์ เกิดเมื่อปีมะแม วันที่ 15 กรกฎาคม 2462 และถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2514 อายุ 52 ปีบริบูรณ์ อายุอานามขนาดนี้ยังทำประโยชน์แก่ประเทศชาติได้อีกมากมายนัก แม้แต่ในระยะเวลาที่ก่อนถึงแก่กรรมสัก 2 วัน ก็เป็นระยะเวลาที่จะต้องเดินทางไปเจรจาเพื่อขอความช่วยเหลือเพิ่มเติม มูลค่า 90 ล้านบาท จากอังกฤษ ญี่ปุ่น และอเมริกา เพื่อนำมาพัฒนาสองมหาวิทยาลัย คือ มหิดล และ สงขลานครินทร์ สำหรับมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งตั้งมาช้านานแล้ว เรายังเคยได้ยินเขาบ่นกันเสมอ ๆ ว่าขาดอาจารย์ ขาดเครื่องมือ ขาดตำรา ขาดงบประมาณ และอะไรต่อมิอะไร ลองคิดดูเถอะว่ามหาวิทยาลัยที่ก่อตั้งใหม่ ๆ จะมีปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นมากมายสักแค่ไหน ก็เป็นคุณงามความดีและความพยายามอย่างยิ่งยวดของ ดร.สตาจค์ ที่จะเอาชนะปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้

เรียบเรียงจาก: อนงค์ นิลอุบล, หม่อมหลวง. (2514). ชีวิตที่มีค่าของศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข.

ใน ชุมนุมจุฬาฯ ปีที่ 23 ฉบับที่สอง วันจุฬาลงกรณ์ 22 ตุลาคม 2514.

อาจารย์อมร ศรีวงศ์ (พ.ศ. 2471-2555)

สถาปนิกผู้ทำงานใกล้ชิดกับอาจารย์สตางค์

ผู้ออกแบบ ตึกกลม ของคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะวิทยาศาสตร์ เดิมมีชื่อว่า คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์มหาวิทยาลัย
แพทยศาสตร์ เป็นธรรมาของการก่อตั้งยุคบุกเบิกย่อมมีอุปสรรคมาก ปัญหาที่สำคัญคือ
การนำนักวิชาการและนักวิทยาศาสตร์มาทำงานภายใต้กฎระเบียบราชการที่ล้าสมัย และ
คำนึงถึงระเบียบที่วางไว้เหนือเหตุผลและความถูกต้อง เช่น มีอยู่ครั้งหนึ่ง ท่านอาจารย์
สตางค์ ได้ใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัวไปจำนวนมากทำรูปเรือหงษ์ด้วยทองคำ (สมัยทองบาทละ
320 บาท) เพื่อมอบเป็นของขวัญให้ประธานกองทุนมูลนิธิร็อกกีเฟลเลอร์ที่สหรัฐฯ ผลคือ
ประสบความสำเร็จ ได้รับเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่ามาสองร้อยกว่าล้านบาท พร้อมทั้งลง
นามในสัญญามาเรียบร้อยแล้ว เพื่อเป็นทุนในการซื้อเครื่องมือราคาแพงมาติดตั้งในห้อง
ปฏิบัติการต่าง ๆ และเป็นค่าจ้างผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์จากต่างประเทศมาช่วยสอนใน
คณะฯ เนื่องจากกระยะเริ่มแรกนั้นการหาบุคลากรเป็นเรื่องยากมาก แต่แทนที่จะมีความดี
ความชอบ กลับถูกเชิญไปเป็นจำเลยใน คกรม. ยุคนั้น เพราะที่เข้ามาเป็นการปฏิบัติผิด
ระเบียบราชการการรับเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศต้องได้รับอนุมัติจากกรมวิเทศฯ ก่อน
และย้าให้แก้ตัวเสียใหม่ทีหลังอย่าทำอย่างนี้อีก ท่านอาจารย์จึงตอบกลับไปว่า

*“ผมจะไม่แก้ตัวอะไรทั้งนั้น เพราะเห็นว่าสิ่งที่ได้ทำมานั้นถูกต้องที่สุดแล้ว สิ่ง
ที่ควรแก้ไขตัวผม แต่ควรแก้ระเบียบไม่ดีขึ้นมากกว่า”*

ในที่สุดเรื่องก็จบลงด้วยดีโดยไม่มีอะไรต้องแก้ทั้งสิ้น ข้าพเจ้าเห็นแล้วว่าการทำงาน
ที่เหนื่อยกายนั้นพอทนกันได้ แต่ต้องทนเหนื่อยใจด้วยแล้วหนักหนาจริง ๆ ใครจะไปรู้ล่วงหน้า
ว่าการไปเจรจาครั้งนั้นจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ข้าพเจ้าเห็นว่าผู้ร่างกฎ

หมายเหตุ: การสะกดคำในบทความนี้ เป็นไปตามต้นฉบับ

ระเบียบการปฏิบัติราชการนั้น มองพื้นฐานของข้าราชการทั่วประเทศเป็นคนไม่ดีทั้งสิ้น และด้วยเหตุนี้เอง คนดี ๆ จึงทนอยู่ในราชการได้ยากลำบากเต็มที

ท่านอาจารย์สตาจค์เป็นคนจันทบุรี บ้านเกิดของท่านอยู่ในอำเภอปากน้ำเข็มนู* สมัยนั้นไปมาลำบากมาก ใช้ถนนสุขุมวิทขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อตลอดทาง และต้องไปต่อเรือที่ท่าใหม่ บ้านท่านอยู่ติดทะเลในอำเภอเข็มนู เป็นบ้านไม้สองชั้นได้ดูสูงเวลาน้ำขึ้นท่วมถึง น้ำใสเห็นปูกุ้งมากมาย ภูมิประเทศสวยงามมาก ฝั่งตรงข้ามเป็นทิวเขาเรียกว่า แหลมงอบ บึงลมพายุได้ ปากอ่าวมีเกาะชื่อ เกาะสะบ้า ช่วยบังคลื่นลมให้อ่าวอีกชั้นหนึ่ง ผิวน้ำในอ่าวจึงเรียบไม่มีคลื่นเลย เหมือนใครเอากะจกแผ่นมัทสีมาวางไว้ เงาสะท้อนทิวทัศน์รอบอ่าวจึงนิ่งเหมือนรูปถ่ายกลับหัว ข้าพเจ้านั่งดูอยู่ที่เฉลียงชั้นบนหน้าบ้านได้ ครั้งละนาน ๆ ทิวทัศน์ที่สวยงามอย่างนี้หรือเปล่าหนอที่ช่วยให้เกิดบุคคลที่ดังมาอย่างนั้น

คุณพ่อของอาจารย์สตาจค์ อายุประมาณ 80 กว่า ร่างกายแข็งแรงพูดเสียงดัง เอ็ดอาจารย์ว่า “อ้ายหนมซี่พาย (ซี่ควาย) นี้ฉันไม่ชอบเลยแต่แกชอบเอามาให้ฉันเรื่อยอิ” อาจารย์หัวเราะและมากระซิบให้ข้าพเจ้าฟังว่า “พินของพ่อจะหมดปากอยู่แล้ว จึงได้หาของที่รับประทานง่าย ๆ มาให้ ไม่รู้เป็นอะไร พ่อชอบทานแต่อะไรที่มันแข็ง ๆ” ข้าพเจ้าจึงได้ทราบว่ายายหนมซี่พายที่ว่านั่นคือขนมเค้กสังพิเศษจากโรงแรมเอราวัณนั้นเชียวนะ

ท่านอาจารย์สตาจค์เรียกคุณพ่อท่านว่า “เตี” เรียกคุณแม่ว่า “เมะ” คุณแม่ของ ท่านเล่าให้ฟังว่าวันที่อาจารย์สตาจค์เกิดนั้นฝนตกอย่างกับฟ้ารั่ว มีพายุแรง เวลาตกฟากพร้อมกับฟ้าร้องดังกึกก้องและผ่าลงใกล้บ้าน รุ่งเช้าจึงได้ทราบว่าเมื่อคืนช่อฟ้าหน้าโบสถ์ หักลงที่วัดใกล้บ้าน ตกป้ายสมภารวัดนั้นก็มาเยี่ยมที่บ้านและผูกดวงให้เด็ก กำชับว่าเลี้ยงให้ดี เด็กคนนี้อนาศตไปไกลและให้ชื่อว่า “สตาจค์” แปลว่า “หนึ่งในร้อย” ส่วนดวงนั้นผูกให้เสร็จหลังฟ้าผ่าแล้ว คุณแม่ก็ยังข้องใจว่าทำไมฟ้าต้องผ่าช่อฟ้าด้วย ท่านสมภารก็ว่า “โยมต้องเข้าใจ วัดนี้เก่าแก่เจียบเหงามานาน ทุกสิ่งล้วนอนิจจัง ช่อฟ้าเก่าหักไปจะได้มีโอกาสจัดงานยกช่อฟ้าใหม่ยังงี้ล่ะ”

* หมายถึง บริเวณปากน้ำเข็มนู อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี

สมัยนั้นท่านอาจารย์เป็นเด็กเรียนเก่ง เฉลียวฉลาด หลังจบชั้นประถมและมัธยมต้นที่บ้านเกิด คุณพ่อของอาจารย์จะไม่ให้เรียนต่อมัธยมปลายที่กรุงเทพฯ เพราะรายได้จำกัด ทั้งครูทั้งสมภารเลยเดือดร้อนต้องมาอ่อนนวยจนถึงบ้านให้ส่งเรียน และท่านสมภารว่าหากมีปัญหาอะไรที่ท่านช่วยได้ท่านยินดีและจะดีใจมากหากท่านได้มีโอกาสร่วมในการส่งเสียค่าเล่าเรียนของเด็ก แต่ถ้าไม่รับปากท่านสมภารจะนั่งอยู่อย่างนี้ไม่กลับวัดแน่ ๆ

จนในที่สุดคุณพ่อของอาจารย์สตาจก็ยอมแต่จะไม่รับกวนใครทั้งนั้น จะกัดฟันส่งเรียนด้วยตัวเองให้ได้ ท่านสมภารไม่มีรายได้อะไร จะปล่อยให้ช่วยรับภาระได้อย่างไร ต่อจากนั้นเด็กชายสตาจก็ได้มีโอกาสเข้ากรุงเทพฯ และสอบเข้ามัธยมปลายที่โรงเรียนสวนกุหลาบ รุ่นติดกับ พลเอกเปรม วัชรบุษย์นั้นแหละครับ

เรียบเรียงจาก: อมร ศรีวงศ์. (2541). 40 ปี คณะวิทยาศาสตร์. ใน **40 ปี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 2501-2541**. หน้า 53-54. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย.

Prof.Amaret Bhumiratana

Dean of Faculty of Science, Mahidol University (1999-2003, 2004-2007)

The late Professor Stang Mongkolsuk: A role model as an excellent researcher, teacher, and visionary administrator.

To most Thais who knew him, Prof.Stang Mongkolsuk was a visionary administrator. To practically all of his students who were fortunate enough to have attended his lectures, he was an excellent teacher and a life-long mentor. But to the past and present members of the Faculty of Science, Mahidol University, Thailand, it was Prof.Stang’s commitment to research that fostered the research culture and research tradition that became the hallmark of the Faculty for succeeding generations.

Because of its commitment to research excellence, the Faculty of Science, Mahidol University is one of the best known scientific institutions in Thailand and in the Southeast Asian region. According to Thai Office and Thailand Research Fund, its current academic rank is high. This has resulted because the entire academic staff is immersed in the Faculty’s “research culture”. This creates a stimulating atmosphere where by each member “feels” a strong commitment to excel in research performance from the day they joined the Faculty. This was the vision of Prof.Stang Mongkolsuk, the first and founding Dean of Faculty of Science. Prof.Stang was a researcher in organic chemistry. After finishing his doctoral degree in chemistry from the University of Liverpool (1950), he returned to Thailand and demonstrated his passion for research by initiating and developing an exciting program in the organic chemistry of natural products. Results of the work were published in internationally acclaimed journals [1-8]. For example, his research on the “connected” structure of an antibiotic from lichens was published in the Journal of the Chemical Society, while his in-depth research on parasitic antagonists and other physiologically active compounds

from *Artrocarpus lakoocha*, *Diospyros mollis*, and *Garcinia handuryi* were published in the Journal of the Chemical Society, Tetrahedron and Phytochemistry, respectively. His love for research as well as his emphasis on “quality research” and publication in “top grade” journals were traditions that Prof. Stang imprinted on the succeeding generations at the Faculty. No matter how involved in administration, his love and commitment to research never paled and he never detached himself from the laboratory. As Chairman of the Chemistry Department or Dean of the Faculty of Science, his laboratory was always next door to his office [9]. His “culture” to publish high quality research in peer review journals has led to the high academic ranking and the excellent international reputation of the Faculty of Science, Mahidol University.

According to Prof. Stang, “University staff must do research since they cannot maintain their academic excellence through teaching alone”. These were the principles behind the present day “research culture” at the Faculty of Science. These principles were applied when Prof. Stang received assistance from the Rockefeller Foundation to recruit overseas staff to come to Thailand for the development of various departments. All applicants were screened not only for their ability to teach, but also for their good research record. When scholarships were made available to send bright young Thai students to study abroad, Prof. Stang made sure that those selected were the best and the brightest that could be sent to complete doctoral degrees and return home with experience in conducting quality research. Being a searcher himself, Prof. Stang knew exactly how to prepare for the return of these young recruits from well known institutions. He had to provide well equipped laboratories, sufficient research funding and an excellent library (now named the Stang Mongkolsuk Library). It was this foresight and careful planning that laid the foundation for the Faculty of Science, Mahidol University to emerge as a leading research institution recognized as one of the best in Thailand.

In 1958, Prof.Stang was the director of a school that had been newly established to teach premedical students. He had a firm belief that an academic staff that could integrate instruction with experience of basic research in the life sciences, would be the most suitable teachers for pre-clinical students. The first class comprised 64 students destined for the new Medical School at Chiang Mai University. Two years later in 1960, Prof.Stang requested that the Thai Government transform the pre-medical school into the Faculty of Medical Science of Medical University at Siriraj Hospital to be located on 7.5 rai of land (corresponding to 12,000 m²) on Sri-Ayuthaya Road (presently the Faculty of Pharmacy, Mahidol University). In 1962, after the first two years of the medical curriculum, Prof.Stang requested assistance from the Rockefeller Foundation to setup a post-graduate study and research program in six preclinical departments, and in 1964 he began to develop the policy for setting up pre-medical departments at the Faculty of Medical Science in a manner that would be different from any other faculty in the country. The initial concept was to have students study a general pre-medical curriculum for two years and to follow this with a pre-clinical curriculum for another two years. It was projected that most students from this program would go on to medical school, but that a substantial number would elect to go on instead to doctoral degree programs from which they would then return to join the staff of the pre-medical departments.

In keeping with this new concept of the pre-clinical departments, the Government provided the budget to build a new Faculty of Science on Rama VI Rd. (the present location of the Faculty of Science, Mahidol University). His majesty King Rama IX laid the foundation stone on Thursday 19th August 1965. The construction was completed in 1967 and His Majesty King Rama IX came to inaugurate the building on Monday 26th February 1968. Thus, the Faculty of Medical Science had operated from Sri-Ayuthaya Road for 8 years before the move to the new location

on Rama VI Rd. Behind all of this was the underlying concept that staff of the pre-medical departments had to do research as well as teach, and thus promotion of a research environment and a research culture was fundamental with inception of the Faculty of Science, Mahidol University.

In implementing the new program, Prof. Stang worked together with Prof. James S. Dinning, representative from the Rockefeller Foundation that supported the project with a 9.7 million US\$ grant. At the beginning of the program, temporary staff was recruited from overseas to carry out teaching and research activities while scholarships were made available for Thai students to study abroad for doctoral degrees. Once graduated, these students would return to replace the temporary overseas staff. Prof. Stang persuaded organizations such as the Thai Government, The Rockefeller Foundation, the Colombo Plan, the British Council and others to provide many scholarships for his students. In recruiting these Thai students, Prof. Stang always said that **“The best brains should be researchers”**. Thus, he sought the brightest students he could find, and many of these came from medical classes. Despite their initial choice, he successfully persuaded many medical students to become scientists instead. He succeeded in persuading 13 sets of students to join the program before he passed away in 1971. The phasing-out of overseas staff and phasing-in of returned Thai graduates continued until 1975.

From his very early research career, Prof. Stang firmly believed that successful pursuance of excellence in science required active participation in the international scientific community. Thus, there was a desire for the Faculty of Science to become “internationally recognized” as an important research institution. For this reason, it was considered that research results must be published internationally and that the staff, students and academic atmosphere must have an “international” focus. Prof. Stang achieved these goals by initiating international graduate programs at the Faculty of Science, Mahidol University.

A

B

A bronze statue of Professor Stang Mongkolsuk situated at the 1st floor of Chemistry building (A) and a corner of the Stang Mongkolsuk museum located on the second floor of the Stang Mongkolsuk library (B), at the Faculty of Science, Mahidol University, Bangkok, Thailand.

Prof. Stang requested assistance from the Rockefeller Foundation to promote the graduate school at the Faculty of Science, Mahidol University. One of the staff of the Rockefeller Foundation, Prof. Albert S. Kuperman, spent six and a half years at the Faculty of Science, Mahidol University and wrote the following about Prof. Stang.

“In those early days of the Faculty of Science, Mahidol University, there is no doubt that the contributions of the Rockefeller Foundation in terms of financial and human resources, played an enormous role in moving the Faculty of Science, Mahidol University rapidly to the top tier of higher education in Thailand. But equally important, in my view, was the will, energy and sharp intelligence of the Dean, Dr. Stang Mongkolsuk. Prof. Stang persuaded the Rockefeller Foundation to provide generous and long term support for the Faculty of Science, Mahidol University; he selected the very best and brightest Thai scholars to attend universities in the USA and elsewhere in

order to obtain doctoral level education and training in the biomedical sciences in preparation for appointment to the Faculty. He convinced the appropriate Thai officials to provide financial support for building and developing the institution; he interacted with the faculty and Chairs of various departments in ways that were motivational and helpful; he was skilled in getting people of different backgrounds to work collaboratively towards common institutional goals”.

Besides assisting with support for building laboratories and purchasing research equipment, the Rockefeller Foundation also provided support for establishment of a science library (presently known as the Stang Mongkolsuk Library) [11]. Also established was a central laboratory known as the Multidisciplinary Laboratory (MDL) to provide practical teaching assistance over a broad range of disciplines. The foundation for an international teaching program was laid down and included such things as use of English as the medium of instruction, development of active learning programs and use of the honor system. In addition, the various post-graduate programs included many foreign students from Indonesia, Malaysia, the Philippines and Burma and post-doctoral fellows from the USA, the UK, India, the Philippines and Australia. The post-graduate program at the Faculty of Science has been a leader in training of research scientists in the South-East Asian region. Many new universities in Thailand employ graduates from the Faculty of Science, Mahidol University. These accomplishments are due mostly to the vision and planning of Prof. Stang who successfully persuaded the Thai Government and the Rockefeller Foundation to invest in establishment of an international teaching and research capability at the Faculty of Science, Mahidol University.

After successful recruitment of highly qualified research staff, and after implementing various programs to stimulate research activity, Prof. Stang also took care to insure research continuity and sustainability at the newly founded Faculty

of Science. This was done through the setting up of long-term graduate programs in the life sciences leading to masters and doctoral degrees linked to the temporary overseas staff to insure that the returning of young staff would seamlessly replace their counterparts in an established international atmosphere. With ongoing research grant support and staff salary supplements, the research activities grew and strengthened. The program spun out graduates that could found research groups in other Thai universities, mostly in provinces outside Bangkok. Therefore, the research culture created by Prof. Stang at the Faculty of Science, Mahidol University also spread to other universities in Thailand.

Prof. F.M. Dean was a very close friend of Prof. Stang from graduate school at the University of Liverpool and during his period as a SEATO Visiting Professor (1963-1964) when he helped to train many Thai outstanding chemists. He wrote of his memories of Prof. Stang Mongkolsuk during his return trip to Thailand as follows.

“This occasion (a visit to Thailand) was itself unforgettable, and for me a very emotional time. Some old friends were no longer with us and others were no longer active, but how rewarding it was to see the younger ones taking their places with enthusiasm and competence and Royal favor and moving into the future that Prof. Stang could only dream about” [12].

All members, past, present and future, of the Faculty of Science, Mahidol University owe much to their first and founding Dean, Prof. Stang Mongkolsuk not only for his vision but also for being a role-model of excellence in research, teaching and administration.

Acknowledgement

The author thanks Prof. T.W. Flegel and Assist. Prof. Buarong Lewchalermwongse for their critical readings of the manuscript.

References

1. Dean FM., Halewood P, Mongkolsuk S, Robertson A, Whalley WB. Usnic acid. Part IX. A revised structure for usnolic acid and the resolution of ($\pm$)-usnic acid. *J Chem Soc (Resumed)*. 1953;1250-61.
2. Mongkolsuk S, Robertson A, Towners R. 2:4:3':5'-Tetrahydroxystilbene from *Artocarpus lakoocha*. *J Chem Soc*. 1957; 2231-3.
3. Mongkolsuk S, Dean FM. Pinostrobin and alpinetin from *Kaempferia pandurata*. *J Chem Soc*. 1964;4654-5.
4. Loder JW, Mongkolsuk S, Robertson A, Whalley WB. Diospyrol, a constituent of *Diospyros molis*. *J Chem Soc*. 1957;2233-7.
5. Mongkolsuk S, Sdarwonvivat C. 3-Methylana-phythalene-1,8-diol from *Diospyros mollis*. *J Chem Soc*. 1965;1533.
6. Ollis WD, Ramsay MVJ, Sutherland O, Mongkolsuk S. The constitution of gambogic acid. *Tetrahedron*. 1965;6:1453-70.
7. Mongkolsuk S, Dean FM, Houghton LE. Combretol from *Combretum quadrangulare*. *J Chem Soc*. 1966;2:125.
8. Flashaw CP, Ollis WD, Ormand KL, Mongkolsuk S, Podimuang V. The spectroscopic identification of coniferin. *Phytochemistry*. 1969;8:913-5.
9. 30 years... Faculty of Science, Mahidol University, a memoir to celebrate thirty years anniversary of the Faculty of Science, Mahidol University.
10. 48 years... Faculty of Science, Mahidol University, a memoir to celebrate forty-eight years anniversary of the Faculty of Science, Mahidol University.
11. 72 years... Archan Vibhawan Manunapichu, a memoir to celebrate seventy-two years anniversary of Archan Vibhawan Manunapichu.
12. F.M. Dean. (1988). The Early Days. in **Faculty of Science, Mahidol University, a memoir to celebrate thirty years anniversary of the Faculty of Science, Mahidol University.**

ดร.อุดม จันทราภิรักษ์ศรี

อดีตผู้อำนวยการโครงการผลิตอาจารย์แพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล
รองคณบดีฝ่ายวิชาการแพทย์แผนจีน มหาวิทยาลัยพะเยา

...สมัยเรียนเลิศเซอร์ที่ตึกเก่า เวลาเข้าห้องเรียน ส่วนใหญ่จะพยายามหลบหน้าอาจารย์ เพราะว่าจะถูกชี้และถามในห้องเลิศเซอร์ กลางวันวันหนึ่งเรากลับจากโรงอาหาร เอ๊ะ...ใครมาอยู่ตรงโต๊ะ Lab ของพวกเรา แอบไปเห็นเป็นอาจารย์สตางค์ หลบกันใหญ่เลย เราไม่รู้ว่าอาจารย์ทำอะไรอยู่ ในที่สุดก็แอบดูพบว่าอาจารย์ขุดล้างเครื่องแก้วของเราที่ทิ้งไว้เลอะ ๆ หมดเลย เราก้...ตายละวา จากวันนั้นห้อง Lab พวกเราจะสะอาดเรียบร้อยมาก

สำหรับผม อาจารย์สตางค์เป็น Hero Image ซึ่งสร้างโอกาส เพราะว่าปัญหาของแต่ละคน ถ้าหากผู้ใหญ่ไม่เห็นก็จะไม่เกิดโอกาส ถ้าผู้ใหญ่เห็นและอาจารย์ผู้ใหญ่นั้นมีเมตตา ผมคิดว่านี่เป็นสิ่งที่ดี สำหรับผมอาจารย์มีสิ่งนี้เยอะมาก...

เรียบเรียงจาก: ดร.อุดม จันทราภิรักษ์ศรี. สัมภาษณ์, 2548.

ภาคผนวก

ประวัติ ผลงาน และรางวัลเกียรติยศ ศาสตราจารย์ ดร.สตาางค์ มงคลสุข

“อาจารย์สตาางค์” เกิดเมื่อวันอังคารที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2462 ที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี บิดาที่อานายแจ้ มงคลสุข มารดาที่อานางไ้ มงคลสุข มีพี่ชาย 1 คน ชื่อ นายแสตมภ์ มงคลสุข

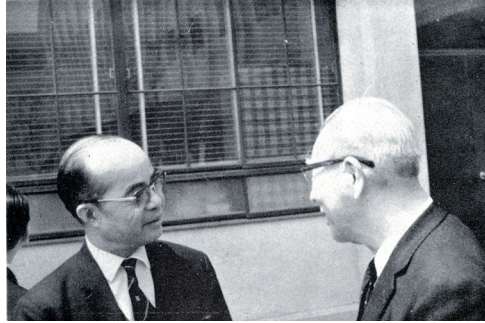
ประวัติการรับราชการ

พ.ศ.2486	อาจารย์ผู้ช่วยสอนแผนกเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ.2488	อาจารย์โท แผนกเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ.2490	ลาราชการเพื่อศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ
พ.ศ.2493	อาจารย์โท แผนกเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ.2494	อาจารย์โท แผนกเภสัชเคมี คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
พ.ศ.2496	อาจารย์เอก แผนกเภสัชเคมี คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
พ.ศ.2501	ผู้อำนวยการ โรงเรียนเตรียมวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
พ.ศ.2502	ศาสตราจารย์แผนกเคมี มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
พ.ศ.2503	รักษาการคณบดี คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
พ.ศ.2503	คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
พ.ศ.2511	ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็น รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีกตำแหน่งหนึ่ง
พ.ศ.2512	ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็น อธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อีกตำแหน่งหนึ่ง

ราชการพิเศษ และหน้าที่ราชการอื่นๆ

1. กรรมการมูลนิธิอานันทมหิดล
2. กรรมการสภามหาวิทยาลัยมหิดล
3. กรรมการสภามหาวิทยาลัยขอนแก่น
4. กรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. กรรมการสภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
6. กรรมการพัฒนามหาวิทยาลัย
7. กรรมการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์
8. กรรมการดำเนินการเกี่ยวกับการช่วยเหลือในระดับอุดมศึกษา
ในด้านแพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และสังคมศาสตร์
9. กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ
10. กรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ
11. กรรมการสอบคัดเลือกผู้ที่จะไปศึกษา ณ ต่างประเทศตามโครงการ
หลายโครงการ ทั้งของไทยและต่างประเทศ
12. กรรมการร่วมกับมูลนิธิโรคกี้เฟลเลอร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา สถาบันต่าง ๆ
ของประเทศอังกฤษและประเทศออสเตรเลีย เพื่อจัดหาอาจารย์จากต่าง
ประเทศ จัดหาทุนให้อาจารย์และนักศึกษาไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ
13. เป็นผู้แทนไปประชุมสากลเคมี ตามคำเชิญของสมาคมเคมีประเทศต่าง ๆ
หลายประเทศ
14. เป็นผู้ดำเนินการก่อตั้งโรงเรียนเตรียมวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัย
แพทยศาสตร์และได้ขยายงานจนเป็นคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์
มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลในปัจจุบัน
15. เป็นผู้ช่วยราชการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และช่วยเหลือ
ด้านต่างๆ หลายด้านเรื่อยมา

16. ช่วยดำเนินงานจัดตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่เริ่มแรกและช่วยเหลือออกแบบห้องทดลอง ช่วยหาอาจารย์ ช่วยให้นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นได้มีสถานที่เรียน ก่อนที่มหาวิทยาลัยจะสร้างเสร็จเรียบร้อย โดยให้ทำการศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์เป็นเวลา 2 ปีครึ่ง และช่วยสอนด้วยตนเองตลอดระยะเวลา นั้น
17. เป็นผู้ช่วยในการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาผู้บริจาคที่ดินให้แก่ราชการจัดหาคณาจารย์ เพื่อทำการสอน ตลอดจนหาทุนช่วยเหลือจากต่างประเทศ
18. ดำเนินการขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ให้คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ดังต่อไปนี้
  - 18.1 ประเทศออสเตรเลีย: ให้เครื่องมือทดลองวิทยาศาสตร์ มูลค่าประมาณ 5 แสนบาท และให้ทุนแก่นักศึกษาไปศึกษาต่อเพื่อกลับมาเป็นอาจารย์ของคณะฯ กว่า 30 ทุน
  - 18.2 ประเทศอังกฤษ: ให้เครื่องมือวิทยาศาสตร์เป็นจำนวนมาก ให้ทุนแก่นักศึกษา หลายสิบคนและส่งอาจารย์ชาวอังกฤษมาช่วยสอนในคณะฯ ติดต่อกันเป็นเวลา 5 ปี
  - 18.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา
    - 18.3.1 มูลนิธิริคคักฟีลเลอร์: ให้ความช่วยเหลือขยายงานของคณะฯ ระยะยาว โดยให้ทุนการจัดซื้อเครื่องมือวิทยาศาสตร์ สำหรับการวิจัยและการสอน ให้ทุนการศึกษาสำหรับอาจารย์เพื่อศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา จนถึงปริญญาเอก เพื่อกลับมาทำการสอนในคณะฯ ให้ตำราเรียนและวารสารวิทยาศาสตร์มากมาย ส่งผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ จากสหรัฐฯ มาทำการสอน และจัดตั้งภาควิชาต่าง ๆ จนกว่าอาจารย์ไทยจะมีเพียงพอและให้ทุนอื่น ๆ อีกมาก เป็นมูลค่ากว่า 100 ล้านบาท

ขณะเดินทางไปเจรจาความร่วมมือที่ประเทศญี่ปุ่น เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2513

18.3.2 Massachusetts Institute of Technology: เปิดศูนย์
การวิจัยสารที่เป็นพิษจากเชื้อราร่วมกับคณะฯ ซึ่ง
เป็นโครงการระยะยาว ได้รับเครื่องมือและเงินทุน
วิจัยหลายล้านบาท และได้ให้ทุนแก่อาจารย์ของคณะฯ
เพื่อไปศึกษาต่อด้วย

19. เป็นผู้แทนหรือผู้รับเชิญให้ไปประชุมยังต่างประเทศในเรื่องอื่น ๆ นอกจาก
การขอความช่วยเหลือและการประชุมทางวิชาการเคมีหลายครั้ง อาทิ
รับเชิญจากรัฐบาลออสเตรเลียไปประชุม Australlian-New Zealand
Association for the Advancement of Sciences, 37th Congress
ณ กรุงแคนเบอร์รา เมื่อ พ.ศ. 2507
20. ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข เตรียมจะเดินทางไปเจรจาในรายละเอียด
เพื่อขอความช่วยเหลือจากรัฐบาล ญี่ปุ่น แคนาดา อังกฤษ และมูลนิธิร็อคกี้
เฟลเลอร์ สำหรับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และคณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล การเจรจาครั้งนี้ เป็นที่คาดกันว่าประเทศและมูลนิธิ
ต่าง ๆ ดังกล่าวจะตกลงช่วยเหลือในด้านการเงิน ทุนการศึกษาและอาจารย์
ชาวต่างประเทศ เป็นมูลค่าทั้งสิ้นหลายสิบล้านบาท แต่ท่านได้ถึงแก่
อนิจกรรมเสียก่อน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์และรางวัลเกียรติยศ

พ.ศ. 2495	เบญจมาภรณ์ช้างเผือก
พ.ศ. 2496	จักรุฎาภรณ์ช้างเผือก
พ.ศ. 2498	ตริตาภรณ์มงกุฎไทย
พ.ศ. 2505	ตริตาภรณ์ช้างเผือก
พ.ศ. 2507	ทิวติยาภรณ์มงกุฎไทย
พ.ศ. 2508	ทิวติยาภรณ์ช้างเผือก
พ.ศ. 2510	ประถมาภรณ์มงกุฎไทย
พ.ศ. 2512	ตติยจุลจอมเกล้าพิเศษ
พ.ศ. 2513	ประถมาภรณ์ช้างเผือก เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา
พ.ศ. 2514	ตติยจุลจอมเกล้า

ผลงานวิชาการ

1. Dean, F. M., Halewood, P., Mongkolsuk, S., Robertson, A., & Whalley, W. B. (1953). Usnic acid. part IX. A revised structure for usnolic acid and the resolution of ($\pm$)-usnic acid. *Journal of the Chemical Society*, 1250-1261. doi:10.1039/JR9530001250
2. Mongkolsuk, S., Robertson, A., & Towers, R. (1957). 2:4:3':5'-tetrahydroxystilbene from *Artocarpus lakoocha*. *Journal of the Chemical Society*, 2231-2233. doi:10.1039/JR9570002231
3. Loder, J. W., Mongkolsuk, S., Robertson, A., & Whalley, W. B. (1957). Diospyrol, a constituent of *Diospyros mollis*. *Journal of the Chemical Society*, 2233-2237.

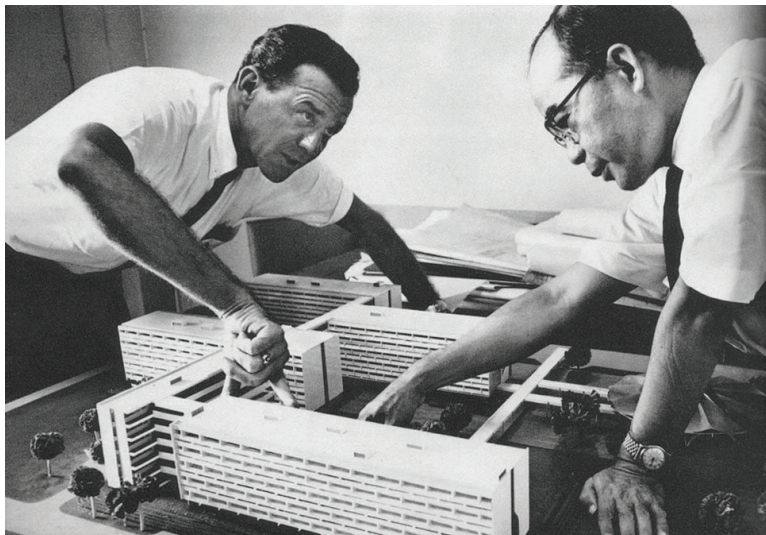
4. Mongkolsuk, Stang, Dean, F. M. (1964). Pinostrobin and Alpinetin from *Kaempferia pandurata*. *Journal of the Chemical Society*, 4654-4655.
5. Dean, F. M., Mongkolsuk, S., & Podimuang, V. (1965). 150. (+)-pisetinidol from *Azelia xylocarpa*. *Journal of the Chemical Society*, 828-829.
6. Mongkolsuk, S., & Sdarwonvivat, C. (1965). 279. 3-methylnaphthalene-1,8-diol from *Diospyros mollis*. *Journal of the Chemical Society*, 1533. doi:10.1039/JR9650001511
7. Ollis, W. D., Ramsay, M. V. J., Sutherland, I. O., & Mongkolsuk, S. (1965). The constitution of gambogic acid. *Tetrahedron*, 21(6), 1453-1470. doi:10.1016/S0040-4020(01)98308-5
8. Mongkolsuk, S., Dean, F. M., & Houghton, L. E. (1966). Combretol from *Combretum quadrangulare*. *Journal of the Chemical Society C: Organic*, 125.
9. Falshaw, C. P., Ollis, W. D., Ormand, K. L., Mongkolsuk, S., & Podimuang, V. (1969). The spectroscopic identification of coniferin. *Phytochemistry*, 8(5), 913-915. doi:10.1016/S0031-9422(00)85883-5
10. Podimuang, V., Mongkolsuk, S., Yoshihira, K., & Natori, S. (1971). Constituents of three thai medicinal plants : *Ardisia polycephala* (myrsinaceae), *Rhabdia lycioides* (boraginaceae), and *Balanophora polyandra* (balanophoraceae). *Chemical and Pharmaceutical Bulletin*, 19(1), 207-208.

ติดตามอ่านข้อมูลโดยละเอียดและเอกสารประกอบได้ที่

<https://stang.sc.mahidol.ac.th/stangmuseum>

อาจารย์สตาจค์ นำคณะผู้บริหารมูลนิธิโรคกีเฟลเลอร์ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514

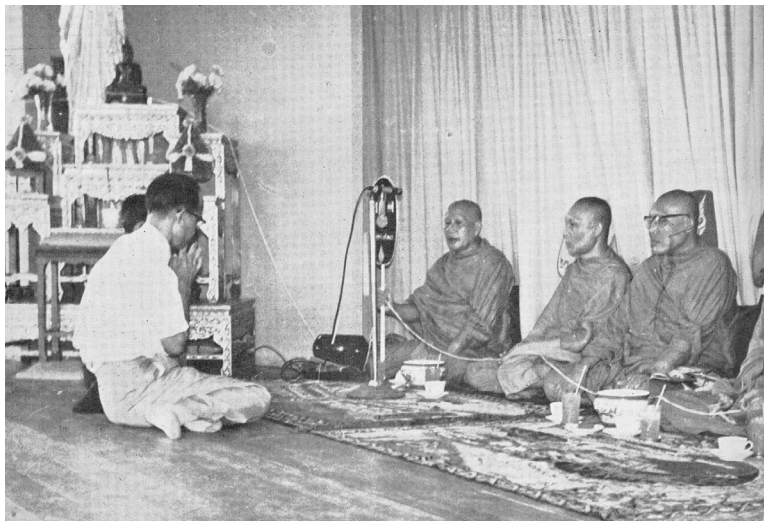

อาจารย์สตาจค์ กับ ดร.ตินนิง ผู้แทนมูลนิธิโรคกีเฟลเลอร์ ผู้ร่วมก่อตั้งคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในปัจจุบัน)

คณะนักเรียนเก่า British Council เมื่อ พ.ศ. 2503 อาจารย์ตางคั้งแก้วหน้า คนที่สองจากขวา
ภาพจาก หนังสือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 6 กรกฎาคม 2514

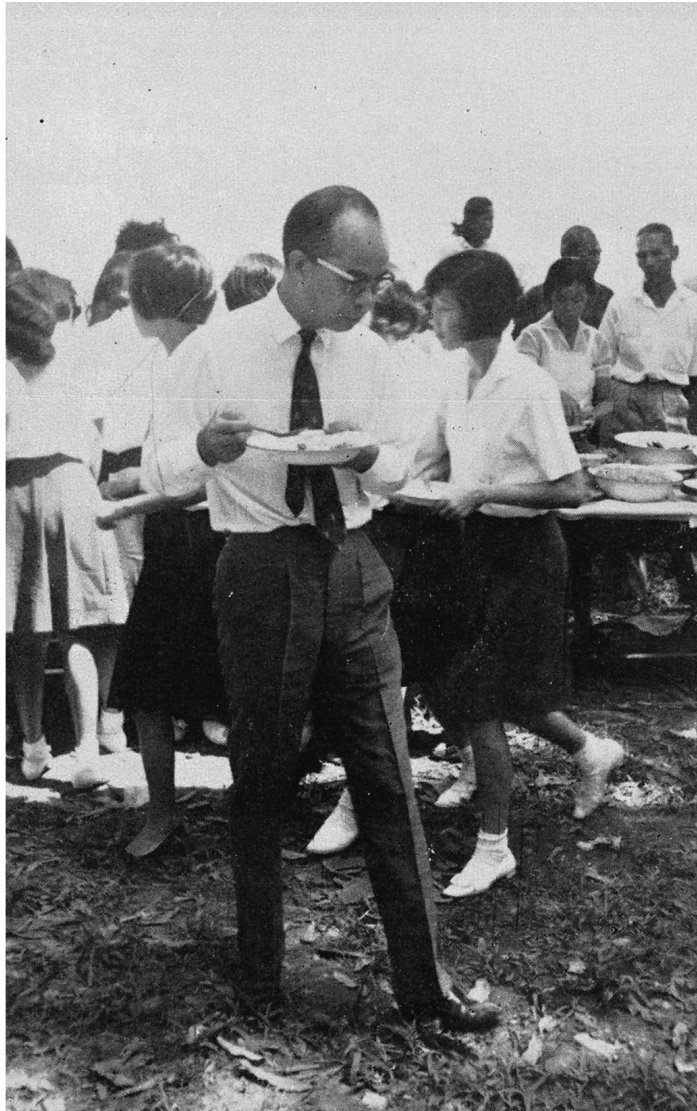
พิธีทำบุญประจำปี วันปิดภาคต้นการศึกษา
เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2505

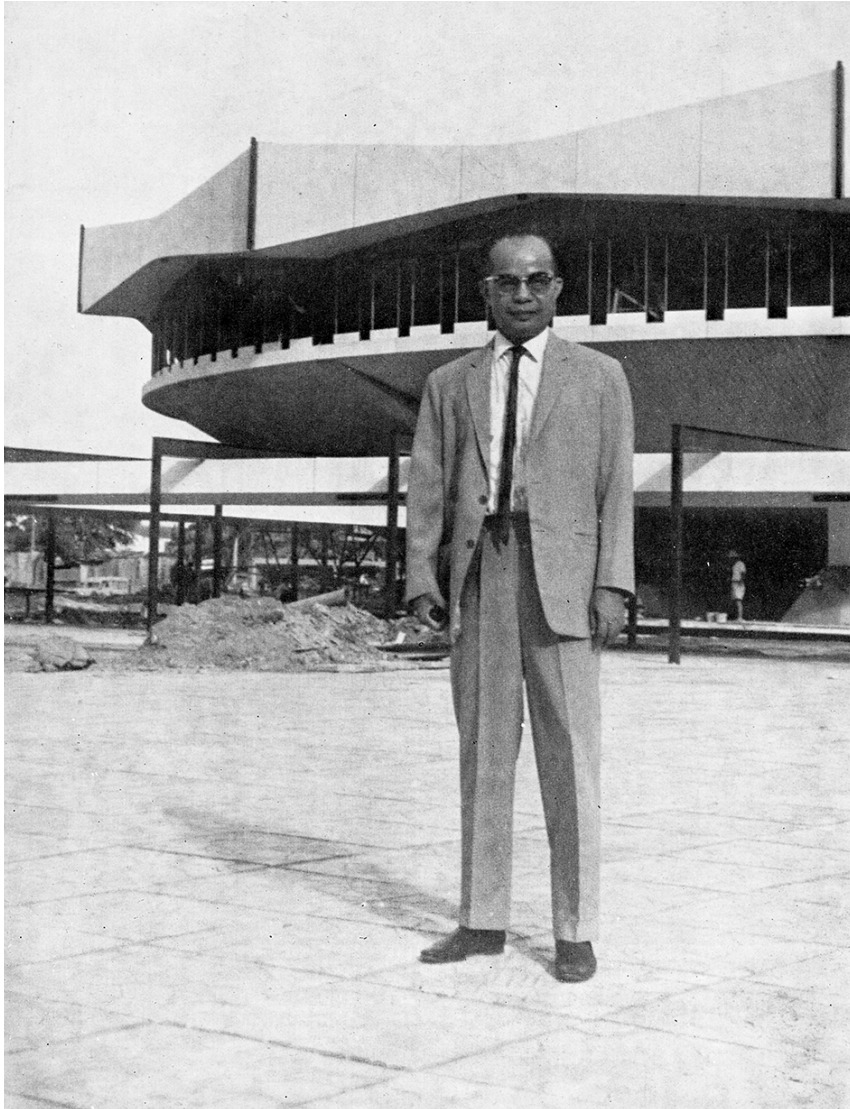
เดินทางไปส่งลูกศิษย์เพื่อไปศึกษาต่อต่างประเทศอยู่เสมอ

ร่วมขบวนแห่กฐิน MSc. วัดคลองโพธิ์ จังหวัดนครนายก
เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2510
ภาพจาก หนังสือวิทยาศาสตร์การแพทย์อนุสรณ์ 2510

ร่วมรับประทานอาหารกับนักศึกษาอย่างเป็นกันเอง
ในกิจกรรมทอดกฐิน MSc. วัดคลองโพธิ์ จังหวัดนครนายก
เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2510
ภาพจาก หนังสือวิทยาศาสตร์การแพทย์อนุสรณ์ 2510

ถ่ายที่หน้าตึกกลม
จาก หนังสือวิทยาศาสตร์การแพทย์อนุสรณ์ 2510

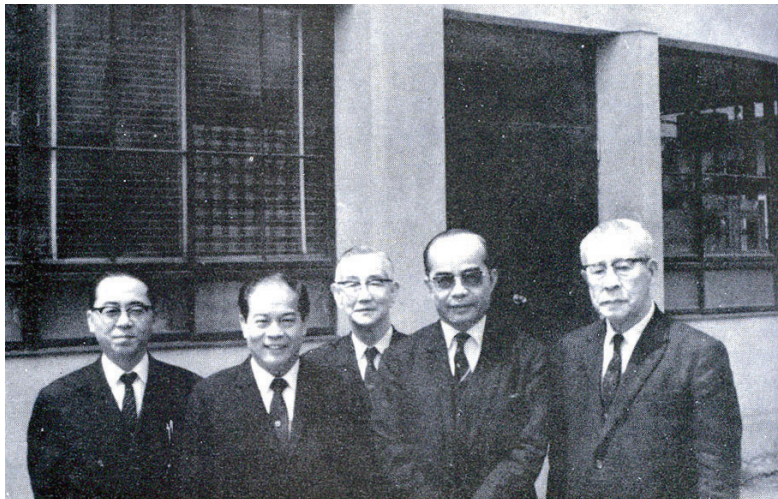

ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข ดร.เจมส์ ดินนิง ผู้แทนมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์
และ ศาสตราจารย์ นพ.ชัชวาล โอสถานนท์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
ถ่ายเมื่อวันที่เปิดภาคเรียนปีการศึกษา 2510

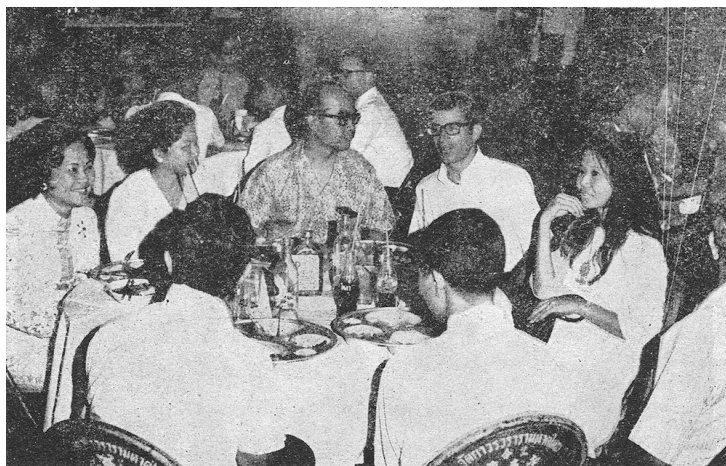
ภาพจาก หนังสือที่ระลึกในวันเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิด
ตึกทดลองวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
26 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2511

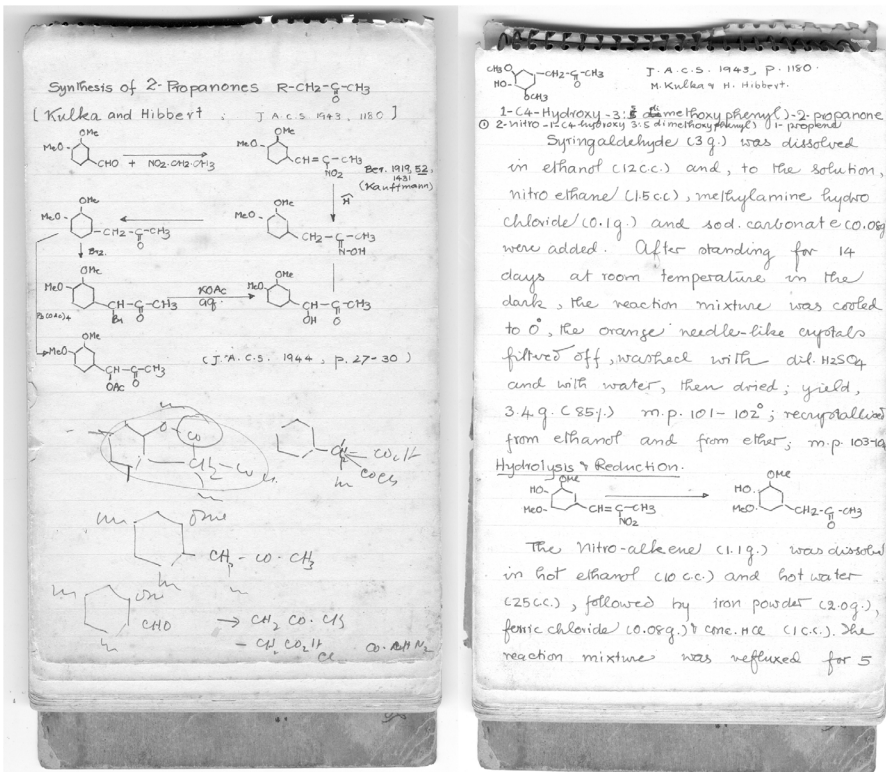
ศ. นพ.ณัฐ ภมรประวัติ ศ. นพ.เฉลิม พรหมมาส และ ศ. ดร.สตาจค์ มงคลสุข
ที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (มหาวิทยาลัยมหิดล ในปัจจุบัน)
เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2511 จากหนังสืออนุสรณ์ ศ. นพ.เฉลิม พรหมมาส

อาจารย์สตาจค์ ขณะเดินทางไปเจรจาความร่วมมือที่ประเทศญี่ปุ่น
เพื่อจัดตั้งคณะเกษตรศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2513
ภาพจาก หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.สตาจค์ มงคลสุข

งานเลี้ยงต้อนรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2514 ก่อนท่านจะถึงแก่นิจกรรมสามวัน
ภาพจากหนังสือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 6 กรกฎาคม 2514

สมุดบันทึกของอาจารย์สวางค์
เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์สวางค์ มงคลสุข คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ขอขอบพระคุณ

ศาสตราจารย์ ดร.กอร์ดอน บี. เบลีย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ช่อฟ้า ทองไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยทิพย์ วนิชานนท์
คุณบุญช่วย มาลัยวรรณ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ประเสริฐ ไศภาน
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. นพ.พรชัย มาตังคสมบัติ

คุณพิสิฐ กุศลาไสยานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ เปรมปรีดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญา พานิชพันธ์

อาจารย์มนัส กันตวิรุฒ
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มาลียา เครือตราฐ
ศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ยอดหทัย เทพธรรานนท์
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.เลียงชัย ลีมล่อมวงศ์

อาจารย์วิภาวรรณ มนูญปัจ
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.วิสุทธิ์ ใบไม้
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ศกรณ์ มงคลสุข
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. ทพ.สถิตย์ สิริสิงห
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สมศักดิ์ รุจิวัฒน์

คุณสุเทพ สัมมาเทศน์
รองศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงสุนันทา พรหมบุญ
หม่อมหลวงอนงค์ นิลอุบล

อาจารย์อมร ศรีวงศ์
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อมเรศ ภูมิรัตน
ดร.อุดม จันทราภิรักษ์ศรี

คุณสุปรีชา จรูญศักดิ์

หน่วยศิลปกรรม งานสื่อสารองค์กร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

100 ปี ชาตกาล
ศาสตราจารย์ ดร.สแตนดี มงคลสุข

“ขอให้ศิษย์ที่รักทุกคน ฝึกตนเป็นกำลังที่ดีของชาติต่อไป”

Stang Mangkok

<https://stang.sc.mahidol.ac.th/stangmuseum>